

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Lea Habjan

Doživljanje odhoda starega človeka v dom za stare

Magistrsko delo

Ljubljana, 2025

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Lea Habjan

Doživljanje odhoda starega človeka v dom za stare

Magistrsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2025

ZAHVALA

Za vso pomoč, strokovno usmerjanje in neprecenljive nasvete se zahvaljujem mentorju doc. dr. Sreču Dragošu.

Velika hvala moji družini, mojima staršema, Dragici in Toniju, ter bratu Juretu, ki so mi s svojo vsakodnevno podporo in potrpežljivostjo omogočili, da sem dokončala svojo študijsko pot.

Hvala tudi tebi, Mitja. Za vso podporo, spodbudne besede in da vedno verjameš vame.

Posebna zahvala Domu Petra Uzarja Tržič, ki mi je omogočil izvedbo raziskave. Hvala za odprtost in pripravljenost za sodelovanje.

Največja zahvala pa gre, seveda, stanovalcem Doma Petra Uzarja Tržič, ki so s svojo iskrenostjo in odprtostjo delili svoje izkušnje in s tem pripomogli k nastanku tega magistrskega dela.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Lea Habjan

Naslov naloge: Doživljanje odhoda starega človeka v dom za stare

Leto: 2025

Št. strani: 142

Št. prilog: 3

Št. tabel: 15

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ključne besede: starost, staranje, selitev v dom za stare, institucionalno varstvo, socialne mreže, zdravje, informiranost, avtonomija

Povzetek magistrskega dela

V magistrskem delu sem se osredotočila na doživljanje odhoda starega človeka v dom za stare. Odhod v dom za stare predstavlja kompleksno življenjsko izkušnjo, ki vključuje ločitev od domačega okolja, spremembe v obstoječih socialnih mrežah in prilagoditev na novo življenjsko okolje. V teoretičnem delu sem razložila pojma starost in staranje, opisala vsakodnevno življenje starih ljudi, socialne mreže, institucionalno varstvo, proces poteka sprejema v dom za stare in dejavnike za selitev v domsko okolje. Dotaknila pa sem se tudi doživljanja selitve v dom za stare, kjer sem se osredotočila na stiske v starosti ter finančni vidik procesa selitve in domske oskrbe. V teoretičnem delu sem opisala Dom Petra Uzarja Tržič, kjer sem tudi izvedla raziskavo. Raziskava je bila kvalitativna. Neslučajnostno in priročno sem izbrala devet stanovalcev Doma Petra Uzarja Tržič, s katerimi sem izvedla intervjuje. V raziskavi me je zanimalo, kako so doživljali potek selitve v dom za stare, kateri so bili glavni razlogi in dejavniki za odločitev za selitev v institucionalno varstvo. Raziskala sem tudi vpliv procesa selitve na fizično in psihično zdravje posameznika, informiranost posameznika pred odhodom v dom za stare, dotaknila pa sem se tudi finančnega vidika procesa selitve v dom za stare in kasnejšega bivanja v domu. Raziskala sem vlogo socialnih mrež pri doživljanju posameznikove selitve in bivanja v domu za stare. V razpravi sem primerjala prek intervjujev pridobljene podatke in ugotovila, da so stanovalci Doma Petra Uzarja Tržič proces selitve v dom doživljali na različne načine zaradi individualnih dejavnikov, kot so posameznikovo zdravstveno stanje, osebnostne lastnosti in vključenost v socialne mreže. Rezultati so pokazali, da so glavni razlogi za selitev v dom za stare zdravstvene težave, bivanjska problematika in želja po razbremenitvi družine. Pomembna dejavnika pri odločitvi za odhod v dom za stare pa sta tudi zagotovitev in dostopnost kakovostne zdravstvene oskrbe. Ugotovila sem, da je bil proces selitve intervjuvancev zaradi podpore in sodelovanja socialne službe in družine preprost. Pomembna se mi zdi ugotovitev, da ukvarjanje uporabnikov doma za stare z različnimi aktivnostmi vpliva na njihovo dobro počutje in izboljšanje kakovosti njihovega življenja. Rezultati so pokazali, da selitev v dom za stare vpliva tako na psihično kot tudi fizično zdravstveno stanje. Socialni mreži, ki imata bistven vpliv na kakovostnejše bivanje v domu za stare, sta družina in prijatelji. Ugotovila sem tudi, da boljša informiranost olajša proces selitve ter zmanjša stres in skrbi v povezavi z odhodom v dom za stare. Opazila sem, da je proces selitve vprašanim predstavljal velik finančen zalogaj, ki je vplival tako na posameznika kot na njegovo družino. Hkrati pa

mnogi svojci prevzamejo finančno breme procesa selitve v dom za stare in domske oskrbe ter s tem olajšajo odločitev za odhod v institucionalno varstvo. Vprašani stanovalci doma so podali več raznovrstnih predlogov glede izboljšanja kakovosti bivanja v domu za stare, lažjega odhoda in prilagoditve na domsko življenje ter poudarili pomembnost prisotnosti socialnih stikov. Na podlagi pridobljenih podatkov sem dodala nekaj predlogov za boljšo informiranost glede procesa selitve v dom za stare, kakovostnejše bivanje in bolj individualiziran pristop k posamezniku.

Title: The experience of moving into a home for older people

Master's Thesis Abstract

In the Master's thesis, I focused on the experience of an elderly person's move to a nursing home. Moving to a nursing home represents a complex life experience, which includes separation from known home environment, changes in existing social networks and adaptation to a new living environment. In the theoretical part, I explained the concept of aging, described daily life of elderly people at home and the factors influencing the decision to move to a residential care setting. I also touched upon the experience of moving into a nursing home, focusing on the distress in old age and the financial aspects of the moving process and residential care. In the theoretical part, I described the Dom Petra Uzarja Tržič, where I also conducted the research. In the research, I was interested in how the interviewees experienced the process of moving to a nursing home, what were the main reasons and factors for the decision to move to institutional care. I also explored the impact of the moving process on the physical and mental health of the individual. I also explored the role of social networks and individual's experience of moving and living in a nursing home. In the discussion, I compared the data obtained through interviews and found that the residents of Dom Petra Uzarja Tržič experienced the moving process in different way, due to individual factors such as individual's health status, personality traits and involvement in social networks. The results showed that the main reasons for moving into a nursing home are health problems, housing issues and the desire to release family burden due to taking care of an elderly person. An important factor in the decision to move into a nursing home is also the provision and accessibility of quality healthcare. I found that the moving process for the interviewees was straightforward due to the support and cooperation of the social services and family. I find it important to note that the engagement of nursing home residents in various activities affects their well-being and improves their quality of life. The results showed that moving to a nursing home has an impact on both the mental and physical health of the individual. The social networks that have a significant impact on the quality of living in a nursing home are family and friends. I also found that better awareness facilitates the moving process and reduces stress and concerns associated with moving to a nursing home. The interviewed residents of the nursing home provided several diverse suggestions regarding the improvement of the quality of living in a nursing home, easier moving process, and adaptation to nursing home life, as well as the importance of the presence of social contacts. Based on the obtained data, I added several suggestions for better awareness regarding the process of moving to a nursing home, quality living in nursing home and more individualized approach to the nursing care.

KAZALO VSEBINE

1	TEORETIČNI DEL	1
1.1	Socialno delo.....	1
1.2	Starost in staranje.....	3
1.3	Vsakodnevno življenje starih ljudi.....	4
1.4	Avtonomija starega človeka.....	5
1.5	Socialne mreže	6
1.6	Institucionalno varstvo.....	8
1.6.1	Želja po preživljanju starosti doma in izzivi institucionalnega varstva.....	10
1.6.2	Priprava na sprejem v dom	10
1.6.3	Kakovost bivanja v domu za stare	12
1.6.4	Prehod v institucionalno varstvo	13
1.7	Dom Petra Uzarja Tržič	15
1.8	Dejavniki selitve	17
1.9	Doživljanje selitve v dom za stare	20
1.10	Stiske v starosti	22
1.10.1	Osamljenost	22
1.10.2	Izgube	23
1.10.3	Zlorabe.....	24
1.10.4	Odvisnost od tuje pomoči.....	25
1.10.5	Finančni vidik.....	25
2	OPREDELITEV PROBLEMA	29
2.1	Raziskovalna vprašanja.....	30
3	METODOLOGIJA.....	31
3.1	Vrsta raziskave	31
3.2	Merski instrument	31
3.3	Populacija in vzorčenje	32
3.4	Obdelava in analiza podatkov	32
4	REZULTATI.....	36
5	RAZPRAVA	41
6	SKLEPI	46
7	PREDLOGI.....	49
8	SEZNAM VIROV	51

8.1	Uporabljena literatura.....	51
8.2	Spletni viri.....	53
9	PRILOGE	55
9.1	Priloga 1: Smernice za intervju	55
9.2	Priloga 2: Transkripcije razgovorov	55
9.3	Priloga 3: Osno kodiranje.....	128

KAZALO SLIK

Slika 1.1: Potek sprejema v dom za stare	12
Slika 1.2: Karta občine Tržič	16
Slika 1.3: Lokacija Doma Petra Uzarja	17

KAZALO TABEL

Tabela 1.1: Cena storitev oskrbe.....	26
Tabela 1.2: Cena nadstandardnih storitev	26
Tabela 1.3: Cena dodatnih storitev	27
Tabela 3.1: Primer kodiranja	32

1 TEORETIČNI DEL

1.1 Socialno delo

Socialno delo je stroka, ki se posveča reševanju kompleksnih psihosocialnih izzivov, s katerimi se srečujejo posamezniki, skupine in skupnosti. Znanstvena osnova socialnega dela se opira na teorijo, ki sicer zagotavlja okvir za razumevanje in obravnavo situacij, vendar pa se teorija v realnosti ne more ločiti od prakse, saj se ravno v resničnih življenjskih situacijah nenehno preverja, dopolnjuje in razvija. Na takšen način teorija in praksa vzpostavljata dinamičen proces, ki omogoča nenehno izboljševanje in napredovanje stroke socialnega dela (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 19–20).

Socialno delo s starimi ljudmi je kompleksna in dinamična veja stroke socialnega dela. Sooča se z aktualnimi izzivi staranja prebivalstva. Gre za specializirano vejo socialnega dela, ki pa se osredotoča predvsem na vključevanje starih ljudi v družbo, promocijo dobrega počutja in upoštevanja avtonomije. Kljub izrednemu napredku v zadnjih desetletjih na področju socialnega dela s starimi ljudmi pa se stroka še vedno srečuje s številnimi izzivi – pomanjkanje usposobljenih kadrov, raznolikost potreb starejših in nenehne spremembe v socialnem okolju. Za uspešno delo s starimi ljudmi je potreben individualni pristop z upoštevanjem različnih bioloških, psiholoških in socialnih dejavnikov ter z uporabo različnih, prilagojenih metod – svetovanja, skupinskih aktivnosti in zagovorništva. Pri delu s starimi ljudmi je ključnega pomena upoštevanje etičnih načel, pomembna sta predvsem spoštovanje posameznikove avtonomije in dobrobiti ter pravičnost. Pomembno je multidisciplinarno sodelovanje med različnimi strokovnjaki, organizacijami in skupnostmi, pa tudi družinskimi člani za zagotavljanje celovite podpore staremu človeku. Kljub kompleksnosti področja pa socialno delo s starimi ljudmi predstavlja pomembno priložnost za izboljšanje kakovosti življenja starejših oseb in razvoj bolj vključujoče družbe (Mali, 2013, str. 57).

Kot poudarja Kodrič (2022, str. 98), je temeljno načelo socialne gerontologije zagotoviti varno starost v domačem okolju vsakomur. Slovenija je načelo zagotavljanja varnosti vsakemu posamezniku sprejela leta 1994, kar je privedlo do razvoja skupnosti za stare ljudi. Prvo načelo se je glasilo, da je družba dolžna poskrbeti za stare ljudi tako, da jim je omogočeno čim daljše bivanje v domačem okolju (tj. v okolju, v katerem so delali, v njem živeli in so si ga ustvarili sami) (Mali, 2012a, str. 88). Hkrati pa je pomembno načelo, da se osebam, ki ne zmorejo več

samostojnega bivanja v individualnih gospodinjstvih, uredi bivanje v domovih za stare ljudi (Accetto, 2006, str. 65).

Milošević Arnold (2000, str. 254) pravi, da je področje skupnostne skrbi za stare ljudi postalo pomembno področje delovanja socialnih delavcev. Ti namreč za opravljanje svojega dela potrebujejo specializirana znanja, usmerjena v poznavanje gerontologije, sociologije in psihologije. Mali (2012b, str. 128) pa dodaja, da lahko s poznavanjem teh strok obravnavajo širok spekter potreb, ki se pojavljajo pri starejših osebah v različnih življenjskih obdobjih. Pri tem pa je pomembno staremu človeku omogočiti čim večjo samostojnost in jih spodbuditi k aktivnemu sodelovanju in oblikovanju lastne poti.

»O socialnem delu v domovih za stare še ni veliko zapisanega, prav tako pa je tudi v praksi, glede na ostale strokovnjake, dokaj skromna. Njihova strokovna vloga ni najbolj zastavljena, saj ne upošteva znanja, ki ga imajo za neposredno delo z ljudmi, hkrati pa so socialni delavci po domovih za stare obremenjeni z administrativnimi postopki. Bistvo socialnega dela v domovih je po njenem skrb za vse tisto, kar lahko v najžlahtnejšem pomenu razumemo kot socialno delo, in sicer zagotavljanje vsega, kar stanovalec kot posameznik potrebuje za kvalitetno preživetje v domu, in to od prihoda do odhoda v dom. Za oblikovanje teoretičnih konceptov je smiselno ločevanje vloge socialnega dela v domu v različnih fazah bivanja stanovalca v domu in socialnega dela v domovih po različnih področjih v praksi socialnega dela« (Mali, 2008, str. 82).

Kljub manjši kadrovski zastopanosti socialnih delavk v domovih za stare napram preostalemu kadru je njihov prispevek h kakovosti življenja stanovalcev izrednega pomena in nikakor ni zanemarljiv. Socialna delavka s starim človekom in njegovimi svojci stopi v stik že pred prihodom posameznika v dom za stare. Posameznika spremlja in z njim sodeluje ob sprejemu in selitvi v dom ter ga kasneje vodi ves čas bivanja v domu za stare. Opravlja različne vloge, posameznika vodi, ima vlogo zagovornika in mediatorja ter predstavlja tisto osebo, ki vsakič znova išče rešitve ter vzpostavlja ravnovesje in konsenz med uporabnikom, njegovimi svojci in zaposlenimi v domu za stare, kar včasih predstavlja konkreten izziv. Socialna delavka je torej prisotna v vseh fazah bivanja posameznika v domu za stare, najpomembnejša in navadno najdlje trajajoča je faza bivanja stanovalca v domu za stare, prisotna pa je tudi v fazi »odhajanja« ali v tako imenovani poslovilni fazi, ko se stanovalčev odnos z domom za stare prekine. Socialna delavka je ključna figura v življenju stanovalcev doma za stare. Pomembno je torej, da se naloge socialne delavke prepletajo in je prisotna v posameznikovem življenju od trenutka, ko se začne

proces razmišljanja o odhodu v dom stare, pridobivanje prvih informacij in oddaja prošnje za sprejem v dom (Kornhauser in Mali, 2013, str. 324–325).

1.2 Starost in staranje

Srečujemo in soočamo se z izrazitim demografskim trendom, ki ima daljnosežne posledice za družbo kot celoto – staranjem prebivalstva. Ta trend se kaže v vse večjem deležu starejših prebivalcev v primerjavi s celotno populacijo, kar pa s seboj prinaša vrsto različnih izzivov na različnih področjih družbenega življenja. Staranje prebivalstva predstavlja kompleksen izziv, ki se kaže na različnih področjih, od obremenitve zdravstvenega sistema in sprememb na trgu dela do vprašanj socialne vključenosti in osamljenosti starejših. Spreminja se namreč struktura družin, kar pa posledično vpliva na duševno zdravje in kakovost življenja posameznika (Savič, Zorc in Touzery, 2010).

Staranje je neizogiben proces, ki se začne že ob spočetju in spremlja človeka skozi vse faze življenja. Čeprav ga ne moremo ustaviti, je to naraven del življenjske poti, ki s seboj prinaša tako izzive kot priložnosti. Je individualni proces, ki se pri vsakem posamezniku občuti in kaže na drugačen način, nanj pa vplivajo različni dejavniki: način življenja, dedne značilnosti ipd. (Ramovš, 2014, str. 45).

Avtorji razlikujejo med različnimi vrstami staranja, Ramovš (2014, str. 24) pa navaja in razlikuje »tri vrste: kronološko staranje, na katero posameznik nima vpliva, saj ga določa datum rojstva. Biološko staranje in doživljajsko staranje, na katera pa človek ima vpliv, in sicer prek zdravega in aktivnega sloga življenja, duševne uravnoveženosti in kakovosti življenja«.

Meni pa tudi, da se »s staranjem spremenijo tudi človekove potrebe, ki pa so energija ali gibalno, da človek lahko skrbi za kakovostno osebno življenje in kakovostno sožitje z drugimi. Uravnovešeno zadovoljevanje človeških potreb v vseh razsežnostih je isto kot opravljanje človekovih življenjskih nalog, polno človeško življenje in sožitje ali natančneje povedano: kakovostno osebno 'človekovanje' in 'občestvovanje' z drugimi ljudmi« (Ramovš, 2004, str. 724).

Flaker in drugi (2008, str. 387–389) pa razvrščajo potrebe ljudi v dva glavna sklopa. Prvi predstavlja temeljne, splošne potrebe, ki so pomembne za vsakogar. Mednje sodijo potrebe po delu, stanovanju, druženju in medsebojnih stikih. To so navadno tiste potrebe, ki jih obravnava socialna politika. Drugo skupino potreb predstavljajo potrebe posameznikov, ki so dlje časa

izpostavljeni težkim okoliščinam oziroma v takšnih okoliščinah dlje časa živijo. Med te potrebe pa uvrščamo institucionalno kariero, interakcijske prekrške, neumeščenost in pripadnost.

»V zadnjih desetletjih se je na področju socialnega in zdravstvenega varstva in na področju organiziranja socialne varnosti pojavila nova potreba, ki prej ni bila zaznana. To je bila potreba po dolgotrajni oskrbi ljudi. Sem spadajo vsi tisti, ki potrebujejo dolgotrajno organizirano pomoč in podporo drugih ljudi. Ta potreba se kaže po eni strani kot potreba po novem stebru socialne varnosti, po drugi strani pa po drugačnem organiziranju odgovorov na potrebe ljudi, saj je socialna država v dvajsetem stoletju ustvarila mehanizme socialne varnosti (zavarovanja) le za primer nezaposlenosti, bolezni, invalidnosti oziroma hendikepa, ne pa za primer odvisnosti od pomoči drugih. Pomoč je v teh primerih padla na posameznika in/ali je bila odvisna od solidarnosti neposrednega okolja (zlasti sorodnikov). Le v primeru, ko sorodniki niso mogli nuditi pomoči, je bil posameznik upravičen do formalne pomoči in institucionalnega varstva. Z demografskimi spremembami se je število ljudi, ki zaradi bolezni, dolgotrajne stiske, hendikepa ali oslabelosti potrebujejo dolgotrajno pomoč ali podporo drugih, povečalo. Hkrati se je zmanjšalo število ljudi, ki so na voljo za pomoč, to je delež aktivnega prebivalstva. S tem se je razmerje med ljudmi, ki pomagajo, in tistimi, ki prejemajo pomoč, radikalno spremenilo; po eni strani se je povečalo tveganje ljudi, da ne bodo prejeli ustrezne pomoči in podpore, po drugi strani pa se je povečala obremenitev ljudi, ki pomagajo« (Flaker idr., 2008, str. 19).

1.3 Vsakodnevno življenje starih ljudi

»Domače okolje starostnikom pomeni varen prostor, kjer se domačnost soustvari z občutkom poznane soseske in sosedov, prostor, kjer se dobro znajdejo« (Seljak, 2020).

Življenje v domovih za stare se razlikuje od vsakdanjega življenja doma. Stari ljudje s selitvijo v dom izgubijo velik delež avtonomije in nadzora nad svojim življenjem, saj so urniki in rutine določeni vnaprej s strani institucije. Dnevi so pogosto enaki in brez pomembnih dogodkov, kar lahko vodi v občutek praznine in izgube smisla. Ravno zato so izrednega pomena rutine, ki starim ljudem nudijo občutek varnosti, stabilnosti in orientacije. Te rutine bi morale biti čim bolj podobne tistim, ki so jih imeli stari ljudje pred selitvijo v dom. Prav tako je pomembno, da se v vsakdanje življenje vključijo aktivnosti, ki so starim ljudem pomembne in jim prinašajo veselje. Dom za stare mora tako nuditi socialno okolje, ki posnema vsakdanje življenje v domačem okolju. To pomeni, da je nudena možnost druženja, sodelovanja pri skupnih aktivnostih in ohranjanja stikov s svojimi bližnjimi (Ficko, 2022, str. 22–31).

Naukkarinen (2015, str. 25–39) glede vsakdanjega življenja pravi, da ima vsak od nas svoje lastno vsakdanje življenje, katerega vsebine se skozi čas spreminjajo. Predstavlja osnovo za vse drugo in je sestavljeno iz določenih predmetov, dejavnosti, dogodkov in odnosov do njih. Vsakdanji predmeti in dejavnosti so tiste, s katerimi človek redno in ponavljajoče preživi veliko svojega časa. Navadno so ti dogodki povezani z našim delom, domom in hobiji. Vsakdanja področja pa so še posebej hrana, stanovanje, druženje in izhodi ven (na delo in po opravkih). Vsakdanja drža se vzpostavi prek rutin, z domačnostjo, navadami, počasnim procesom prilagajanja in kontinuiranostjo. Vsakdanje življenje je sfera življenja, ki jo dobro poznamo.

1.4 Avtonomija starega človeka

»Človek je avtonomni izvor svojega lastnega ravnanja in samega sebe tudi doživlja kot takega, tj. kot nosilca, kot izvor in kot pobudnika lastne aktivnosti. Njegova osebnost ne deluje le kot učinek nečesa drugega (npr. zunanjih dražljajev), temveč tudi 'iz sebe' in 'za sebe'. /.../ Zavedanje, refleksija naših zaznav, zavedanje lastne aktivnosti ter njenih posledic in po drugi strani tudi zavedanje naših potreb, želja in hotenj (kar pa vse vključuje še zavedanje samega sebe) – vse to je nujni pogoj človekove spontane, svobodne dejavnosti« (Musek, 1982, str. 63).

Mali idr. (2018, str. 59) avtonomijo opredeljujejo kot »nadzor posameznika nad sprejemanjem odločitev«. Gre za temeljno človekovo pravico, ki je pomembna v vseh obdobjih človekovega življenja. Avtonomija ni statičen pojem, a se spreminja tekom življenja. Dodajajo pa, da je avtonomija pravica do samostojnega odločanja in hkrati delovanja v skladu s svojimi prepričanji in načeli vsakega posameznika. Pogosto pa se ravno s selitvijo v dom za stare pravica do avtonomije omeji. Kljub temu da je treba razlikovati med avtonomijo in neodvisnostjo oziroma samostojnostjo, pa se v okolju institucij lahko pogosto zdi, da je avtonomija le ideal, ki pa ga je izredno težko doseči v praksi. To pa ne pomeni, da je avtonomija vseh stanovalcev enako omejena, saj so individualne izkušnje in potrebe zelo raznolike. Pomembno je dodati, da ohranjanje avtonomije v starosti predstavlja še posebno velik izziv, saj se posameznik lahko sooča z zdravstvenimi težavami in odvisnostjo od drugih. V domovih je tako ključno prizadevanje k ohranjanju čim večje mere avtonomije stanovalcev, kar pa pomeni, da je treba poslušati in upoštevati njihove želje, jih vključevati in jim omogočati čim večjo mero samostojnosti.

Načela Združenih narodov o pravicah starejših jasno poudarjajo, da imajo tudi stari ljudje pravico do polnega uresničevanja vseh človekovih pravic in temeljnih svobod, vključno s

pravico do dostojanstva, avtonomije in sodelovanja pri oblikovanju politik, ki vplivajo na njihovo življenje. To pa pomeni, da je treba spoštovati njihovo pravico do samostojnega odločanja o vseh vidikih svojega življenja, vključno z nego in oskrbo (Amnesty International, 2019).

Avtonomija torej predstavlja temeljno človekovo pravico, ki pa je v povezavi z institucionalnim varstvom lahko pogosto postavljena na preizkušnjo. Kot meni avtorica Goriup (2016, str. 19), se s selitvijo v dom za stare mnogi pogosto srečajo z omejitvami glede njihove lastne avtonomije. Ravno institucija, ki naj bi posamezniku sicer zagotavljala varnost in nego ter oskrbo, lahko nenamerno privede do občutkov odvisnosti in izgube nadzora nad lastnim življenjem posameznika. Le to je še posebej vidno na področju vsakdanjih odločitev – izbira aktivnosti, ohranjanje socialnih stikov. Kljub temu da je pomembno, da razlikujemo med fizično in psihološko avtonomijo, pa je v obeh primerih bistvenega pomena, da se ohranja čim večja mera samostojnosti in omogoča svoboda odločanja. Potrebno je sicer omeniti, da so v institucionalnih okoljih možnosti za ohranjanje avtonomije omejene zaradi številnih različnih dejavnikov, kot so npr. standardizirani režimi, hierarhične strukture in pomanjkanje individualiziranega pristopa. Posledice omejene avtonomije so večplastne, največkrat pa se kažejo v zmanjšani kakovosti življenja, nižji samopodobi posameznika in povečanem tveganju za nastanek psihosocialnih težav. Nujno potrebno je torej, da se v praksi iščejo načini za spodbujanje in ohranjanje avtonomije stanovalcev domov za stare, pri čemer je ključno sodelovanje vseh udeležениh, od strokovnih delavcev do posameznika in njegove družine.

Mali idr. (2018, str. 67) menijo, da največja težava pri ohranjanju avtonomije starega človeka ni njegovo zdravstveno stanje, temveč prepričanje družbe, da ni več sposoben avtonomnih odločitev.

1.5 Socialne mreže

Ramovš (2014, str. 51–54) socialne mreže opredeljuje kot kompleksne sisteme medčloveških povezav, ki posamezniku zagotavljajo podporo, varnost in občutek pripadnosti. Prav v povezavi s staranjem pa postajajo vse pomembnejše, saj lahko občutno vplivajo na kakovost posameznikovega življenja. Razlikujemo med tradicionalnimi socialnimi mrežami, mednje sodijo družina in sorodstvo, ter sodobnejšimi, medgeneracijskimi mrežami, ki se neprestano razvijajo in prilagajajo potrebam novodobne družbe. Ključni poudarki socialnih mrež so avtonomnost posameznikov, medgeneracijsko sodelovanje in preprečevanje osamljenosti.

Povezavo posameznika z drugimi ljudmi imenujemo socialna mreža. Pomembno pa je, da razlikujemo (Kobentar, 2008, str. 157):

- neformalne socialne mreže, ki jih sestavljajo stiki z družino, sorodniki, sosedi in prijatelji, ter
- formalne socialne mreže, kamor sodijo vsi formalizirani stiki posameznika ter institucionalni viri, mednje pa sodijo tudi dejavnosti društev, združenj in socialno-zdravstvenih institucij.

Ramovš (2014, str. 51) v nadaljevanju dodaja, da razlikujemo štiri glavne socialne mreže:

- »naravne socialne mreže (družina, sosedstvo, sorodstvo, prijateljstvo, delovna tovarišija),
- umetno oblikovane socialne mreže za krajši čas ali za zelo parcialne vidike življenja (npr. skupine za samopomoč, terapevtske skupine),
- trajnejše in bolj celostne socialne mreže za socialno urejanje (prevzgojni zavodi, komune),
- nadomestne socialne mreže ob izpadu kake bistvene socialne funkcije iz naravnih socialnih mrež (rejniške in oskrbniške družine, domovi za stare ljudi)«.

Socialna mreža ima pomembno vlogo pri nudenju socialne opore in podpore na različnih ravneh, predvsem pa izstopajo emocionalna, informacijska in instrumentalna raven. Hlebec idr. (2010, str. 54) pravijo, da vpetost v družbena omrežja predstavlja pomemben vidik vključenosti starih ljudi. Raziskave sicer pravijo, da imajo stari ljudje manjša omrežja kot druge skupine prebivalstva, a je skupina starih, ki so povsem socialno izolirani, majhna, saj ima večina starih ljudi dobro razvita močna družinska omrežja. Geografska družina sorodnikov tako predstavlja manjšo socialno ogroženost in izključenost.

Hopflinger (2008, v Pihlar, 2010, str. 58–61) pravi, da najpomembnejše socialne stike starih ljudi predstavljajo partnerski odnosi, odnosi z otroki in vnuki ter odnosi s sestrami in brati. Ti odnosi so ključni, poleg družinskih vezi pa imajo pomembno vlogo tudi prijateljski odnosi in stiki s sosedi. Pomembno je poudariti, da ključne vloge pri kakovosti življenja starih ljudi in dobrem počutju ter izogibu socialne izolacije ne igra količina socialnih stikov in odnosov temveč njihova kakovost.

1.6 Institucionalno varstvo

»Življenje ljudi v sodobni družbi je nenehno povezano z različnimi institucijami, čeprav se tega niti ne zavedamo. Začetek življenja, ki je bil v preteklosti vezan na dom in družino, je danes vezan na posebno institucijo – porodnišnico. Večji del mladosti se odvija v različnih institucijah – v vrtcu, osnovni šoli, srednji šoli na fakulteti. Najbolj aktiven in produktiven del življenja preživimo v institucijah, kjer smo zaposleni. V starosti pa naletimo na druge institucije, zlasti bolnišnice in domove za stare« (Mali, 2008, str. 9).

V preteklosti so skrb in nego starih ljudi prevzeli predvsem družinski člani. V 14. stoletju so se na slovenskem območju sicer pojavile prve oblike institucionalnega varstva – tako imenovane hiralnice in špitali, ki so bile v večji meri namenjene oskrbi obubožanih, bolnih in starih ljudi. Vloga družine je bila tedaj ključna. Institucionalno varstvo je bilo skromno in predvsem izredno stigmatizirano, namenjeno le tistim brez družine in s slabšim socialnim statusom. V 19. stoletju so se začele graditi prve sodobnejše stavbe, namenjene institucionalnemu varstvu, ki pa so se s časom preoblikovale v domove za stare. Vloga družine se je spreminjala, saj so se ženske začele vključevati v delovno silo, kar je vplivalo na oskrbo starih ljudi doma. Po drugi svetovni vojni so se začele povečevati potrebe po institucionalnem varstvu starih ljudi, kar je vodilo v gradnjo novih domov. Življenje v domovih za stare se je pričelo spreminjati, začeli so stremeti k vključevanju in aktivnemu življenju starih. Danes domovi ponujajo širok nabor storitev, omogočajo aktivno preživljanje prostega časa in krepijo socialne stike stanovalcev. Niso več le kraj oskrbe, ampak tudi prostor za druženje in aktivno preživljanje prostega časa s starejšimi družinskimi člani (Schlauer, 2005).

Menim, da je oris zgodovinskega konteksta institucionalnega varstva pomemben za razumevanje sodobnih motivov za selitev v dom za stare, vloge domov v sodobni družbi in odnosa med domovi in družinami. V preteklosti so bili domovi za stare pogosto zadnja možnost za tiste, ki niso imeli drugega izhoda. Danes pa so domovi za stare lahko dobra izbira za starejše, ki želijo živeti v aktivnem in varnem okolju, kjer sta jim na voljo strokovna oskrba in družba. Vloga družine se je v tem kontekstu spremenila iz oskrbovalne vloge v vlogo sodelovanja in podpore. Družine danes sodelujejo pri sprejemanju odločitev o selitvi v dom za stare, obiskujejo svoje družinske člane v domovih in sodelujejo pri različnih aktivnostih, ki jih domovi ponujajo.

Osnovno poslanstvo domov za stare v Republiki Sloveniji je zagotavljanje institucionalnega varstva za starejše. To varstvo nadomešča ali dopolnjuje funkcije doma in družine. Slovenija

velja za državo z močno institucionalno usmeritvijo. Ta usmerjenost je posledica kompleksne interakcije različnih družbenih, kulturnih, političnih in strokovnih dejavnikov (Mali, 2008, str. 9).

Storitev institucionalnega varstva je namenjena starim osebam in drugim upravičencem, ki zaradi starosti, bolezni ali drugih razlogov ne morejo živeti in se oskrbovati samostojno doma. Storitve obsega:

- osnovno oskrbo: bivanje, prehrano, tehnično oskrbo in prevoz;
- socialno oskrbo: varstvo, spodbujanje samostojnosti, socialnih stikov, delovne okupacije, terapij, aktivnosti prostega časa in reševanje stisk;
- zdravstveno varstvo: v skladu s predpisi s področja zdravstva.

Storitve se lahko izvajajo v domu za stare ali v oskrbovanem stanovanju. Uporabniki jo plačajo sami, v primeru plačilne nesposobnosti pa se lahko uveljavi oprostitev. Sprejem, premestitev in odpust uporabnika se urejajo s Pravilnikom o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva (Varstvo starejših, 2021).

Potrebe starih ljudi so raznolike in se neprestano spreminjajo. Posledično se tudi oblika in obseg pomoči, ki jo potrebujejo, razlikujeta in spreminjata. V domovih za stare tako deluje sistem kategorizacije oskrbe, ki razlikuje oskrbo glede na stopnjo in obseg pomoči, ki jo posameznik potrebuje.

Pri Skupnosti socialnih zavodov Slovenije (2010) navajajo, da se »navedene kategorije oskrbe v domu razlikujejo glede na zdravstveno stanje in posledično potrebo po pomoči in nadzoru:

- oskrba I za osebe, ki zaradi starosti ali drugih razlogov, ki spremljajo starost, niso sposobne za popolnoma samostojno življenje in potrebujejo manjši obseg neposredne osebne pomoči,
- oskrba II za osebe z zmernimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki potrebujejo večji obseg neposredne osebne pomoči,
- oskrba III za osebe z najzahtevnejšimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki v celoti potrebujejo neposredno osebno pomoč, in sicer:
 - za osebe, ki potrebujejo neposredno osebno pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb,
 - za najtežje prizadete osebe,

- oskrba IV za osebe z zahtevnejšimi dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, ki zaradi starostne demence ali sorodnih stanj potrebujejo delno ali popolno osebno pomoč in nadzor (oskrba oseb z demenco)«.

1.6.1 Želja po preživljanju starosti doma in izzivi institucionalnega varstva

Večina ljudi si želi preživeti svojo starost doma, vendar pa se s starostjo povečuje potreba po pomoči, ki pa je doma ni vedno mogoče zagotoviti. Posledica tega je selitev v dom za stare, ki za človeka predstavlja veliko prelomnico v življenju, ki je povezana z različnimi izzivi.

Zaradi povečanega trenda staranja prebivalstva se povečuje število starih ljudi, ki potrebujejo institucionalno varstvo, vendar pa kapacitete domov za stare v Sloveniji niso zadostne, da bi zadovoljile vse potrebe. Domovi za stare lahko hkrati predstavljajo veliko finančno breme za posameznika in najbližje družinske člane. Zaradi naštetih izzivov se v sodobnem času vse več pozornosti namenja alternativnim oblikam oskrbe starih ljudi, ki jim omogočajo daljše bivanje v domačem okolju. To vključuje storitve, kot so pomoč na domu, mobilne negovalne službe in ambulantna oskrba. Te storitve lahko staremu človeku pomagajo pri opravljanju vsakodnevnih opravil, ohranjanju samostojnosti in kakovosti življenja s pomočjo svojcev.

Kljub temu pa tudi te novodobne alternativne storitve prinašajo drugačne izzive. Glede na lokacijo se spreminjata dostopnost in kakovost storitev, stroški storitev so lahko visoki (Schlauer, 2005).

1.6.2 Priprava na sprejem v dom

Pri sprejemu v dom za stare se mnogi posamezniki soočajo z občutkom izgube nadzora nad svojim življenjem. Hitra selitev iz domačega okolja v dom, pogosto pogojena z nujno situacijo in slabim zdravstvenim stanjem ali nezmožnostjo oskrbe s strani svojcev, lahko povzroči občutke osamljenosti in izgubo avtonomije (Reuss idr., 2005).

Avtorica Schlauer (2005) pravi, da so priprave na sprejem v dom za stare pomemben proces, ki zagotavlja čim bolj nemoten in miren prehod starega človeka v novo okolje. Potek priprav običajno poteka v več korakih:

1. Vzpostavitev stika s socialno službo doma:

- Prvi korak je vzpostavitev stika s socialno službo doma za stare. To lahko stori starejša oseba sama, njeni družinski člani ali skrbnik.
- Socialna služba poda osnovne informacije o domu, postopku sprejema in pogojih bivanja.
- Star človek in njegovi svojci se lahko seznanijo z domom prek spletne strani, kjer so dostopne podrobne informacije o domu, programih, storitvah in življenju v domu.

2. Vloga za sprejem:

- Ko se oseba odloči za selitev v dom, je treba izpolniti vlogo za sprejem.
- Vlogi je treba priložiti določeno dokumentacijo, kot so mnenje o zdravstvenem stanju, potrdilo o plačilu storitev v domu in drugi dokumenti, ki jih zahteva dom.
- Socialna služba nudi pomoč pri izpolnjevanju vloge in zbiranju potrebne dokumentacije.

3. Seznaiter z domom:

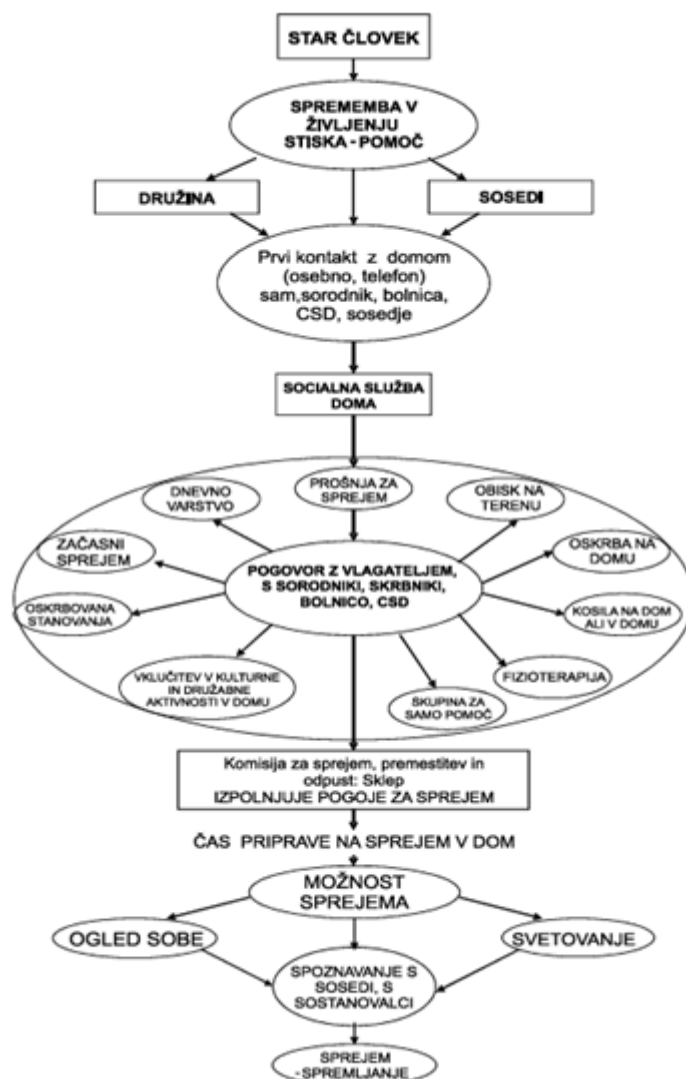
- Pred sprejemom v dom lahko posameznik spozna življenje v domu za stare; prek ogleda doma ali prek pogovora s socialno delavko.

4. Sprejem v dom:

- Ko je prosto mesto v domu na voljo, socialna služba obvesti starega človeka in se skupaj z njim dogovori za datum in uro sprejema.
- Star človek se lahko v dogovoru z domom preseli v dom s svojimi osebnimi stvarmi, ki so mu pomembne in mu olajšajo bivanje v domu.
- Ob sprejemu se sklener dogovor o zagotavljanju storitve institucionalnega varstva, ki opredeljuje pravice in obveznosti uporabnika in doma.

5. Usmerjanje in podpora ob prihodu v dom:

- Ob sprejemu v dom uporabnika sprejmejo socialna delavka, zdravstveni kader in drugo osebje, ki predstavijo dom in sobo.
- Socialna služba nudi podporo staremu človeku pri privajanju na novo okolje in mu pomaga pri vključevanju v življenje v domu.

Slika 1.1: Potek sprejema v dom za stare (Schlauer, 2005)

Menim, da nam poznavanje in razumevanje procesa sprejema v dom za stare pomagata razumeti izzive in stiske, s katerimi se srečujejo in soočajo stari ljudje in njihovi najbližji.

1.6.3 Kakovost bivanja v domu za stare

»S staranjem se spremenijo tudi človekove potrebe, ki pa so energija ali gibalno, da človek lahko skrbi za kakovostno osebno življenje in za kakovostno sožitje z drugimi. Uravnovešeno zadovoljevanje človeških potreb v vseh razsežnostih je isto kot opravljanje človekovih življenjskih nalog, polno človeško življenje in sožitje ali natančneje povedano: kakovostno osebno 'človekovanje' in 'občestvovanje' z drugimi ljudmi« (Ramovš, 2004, str. 724).

Na kakovost bivanja v domu za stare in doživljanje selitve vplivajo različni razlogi (Johnson in Bibbo, 2014):

- Stopnja informiranosti: dobra informiranost starega človeka vpliva na lažje soočanje z izzivi.
- Vključenost družinskih članov: aktivna udeležba najbližjih svojcev v procesu sprejema in v življenju starega človeka v domu lahko močno vpliva na počutje in doživljanje sprememb.
- Individualna podpora: individualna podpora, ki jo star človek prejme ob sprejemu in v času bivanja v domu, je ključnega pomena. Ta podpora lahko vključuje pomoč pri urejanju osebnih stvari, pogovore o občutkih, organiziranje aktivnosti in zagotavljanje socialnih stikov.
- Stopnja nadzora nad odločitvijo: občutek nadzora nad situacijo in odločitvijo o selitvi v dom za stare prinaša pozitivno sprejemanje sprememb.

Potrebe posameznikov se v starosti spremenijo in se pogosto širijo tudi izven bioloških potreb. Poleg fizičnega zdravja pa je za kakovostno preživljanje starosti ključno tudi zadovoljevanje psihosocialnih potreb, mednje pa spadajo potreba po socialnih stikih, občutek pripadnosti, možnost aktivnega udejstvovanja v družbi. V preteklosti so skrb in oskrbo za stare ljudi v večini prevzeli družinski člani, v današnjih družbenih razmerah pa se odražajo vedno večje potrebe po institucionalni oskrbi. Kljub temu ne smemo pozabiti, da je tudi v institucionalnem varstvu pomembno ustvariti okolje, ki spodbuja aktivno staranje in ohranjanje avtonomije posameznika.

1.6.4 Prehod v institucionalno varstvo

Selitev v dom za stare predstavlja stresno in zahtevno izkušnjo, saj ta pomeni izgubo poznanega okolja, rutine in socialne mreže. Spremeni se ritem življenja, posameznik pa se mora prilagoditi urniku ustanove. Poveča se tveganje za osamljenost in izgubo stikov s svojci, prijatelji in znanci. Kljub temu pa institucionalno varstvo lahko predstavlja nujno rešitev za starega človeka, ki ne zmore več samostojno ali s pomočjo najbližjih živeti doma. Pomembno je, da se pri prehodu v dom upoštevajo individualne potrebe starejših in da se jim omogočita čim večja avtonomija in dostojanstvo.

Za lažji prehod in boljšo kakovost življenja v domu so pomembni naslednji dejavniki (Ficko, 2022):

- Medgeneracijsko sožitje: pomembno je, da se mlajše generacije vključijo v oskrbo starejših in jim nudijo čustveno podporo.
- Celostna oskrba: oskrba starejših mora biti individualizirana in usmerjena v njihove celovite potrebe, tako telesne kot duševne in socialne.
- Spoštovanje avtonomije: starejšim je treba omogočiti čim večjo mero samostojnosti pri odločanju o svojem življenju.
- Ustvarjanje spodbudnega okolja: dom za stare mora nuditi možnosti za druženje, aktivnosti in socializacijo, da se starejši ne počutijo osamljene.
- Priprava na prehod: pomembno je, da se starejši že vnaprej seznani z življenjem v domu in se nanj postopoma pripravijo.
- Osebni človeški stik: osebni stik je za starejše izjemno pomemben, zato je ključno, da se jim v domu posveti dovolj časa in pozornosti.
- Vključevanje v odločanje: starejše je treba vključiti v odločanje o svoji oskrbi, saj so tako aktivni udeleženci procesa.
- Upoštevanje vsakdanje rutine: pri oskrbi je treba upoštevati vsakdanjo rutino in življenjski ritem vsakega starejšega posebej.

Selitev v dom za stare predstavlja za starejše pomemben življenjski prelom, ki je pogosto spremljan s stresom, tesnobo in negotovostjo. Izguba poznanega okolja, rutine in socialne mreže lahko močno vpliva na njihovo počutje in kakovost življenja. Posamezniki selitev pogosto doživljajo kot izjemno stresen dogodek, ki ga je povzročil predvsem vpliv zunanjih dejavnikov, kot so bolezen, smrt partnerja ali finančna stiska. Mnogi stari ljudje so izrazili obžalovanje, da vnaprej niso bili bolje seznanjeni z različnimi možnostmi oskrbe v starosti, kar bi jim omogočilo bolj informirano odločitev o selitvi. Pomembno je, da se tako starejši kot njihovi bližnji pravočasno seznani z vsemi možnostmi in izberejo tisto, ki je najbolj primerna za individualne potrebe in želje starega človeka. Prilagajanje na novo okolje in način življenja v domu za stare je dolgotrajen proces, ki ga lahko olajšajo ustrezne priprave in postopno uvajanje v novo realnost. Pomembno je, da se v domu upoštevajo individualne potrebe in želje starejših ter se jim omogoči čim večjo mero avtonomije in dostojanstva. Ustvarjanje spodbudnega okolja, ki ponuja možnosti za druženje, aktivnosti in socializacijo, je ključnega pomena za zmanjšanje občutka osamljenosti in izboljšanje počutja starejših. Vključevanje

starejših v odločanje o njihovi oskrbi in spoštovanje njihovih želja sta ključna dejavnika za zagotavljanje kakovostnega bivanja v domu za stare. Dom mora nuditi prostor, kjer se starejši počutijo varne, sprejete in cenjene, ter jim omogočiti, da čim dlje ohranjajo svojo identiteto in aktivno vlogo v družbi (Mali, 2013).

Sussman in Dupuis (2014, str. 45) proces selitve v dom za stare razdelita v tri ključne faze:

1. Predpripravljalna faza: v tej fazi se sproži razmišljanje o možnosti selitve, razmišlja se o prednostih in slabostih ter se sprejme odločitev o izbiri ustreznega doma.
2. Prehodna faza: ta faza zajema obdobje med sprejetjem odločitve in dejansko selitvijo, ki vključuje čakanje na prosto mesto v izbranem domu.
3. Faza prilagajanja: po selitvi sledi obdobje prilagajanja na novo socialno okolje in vzpostavljanja novih rutinskih aktivnosti.

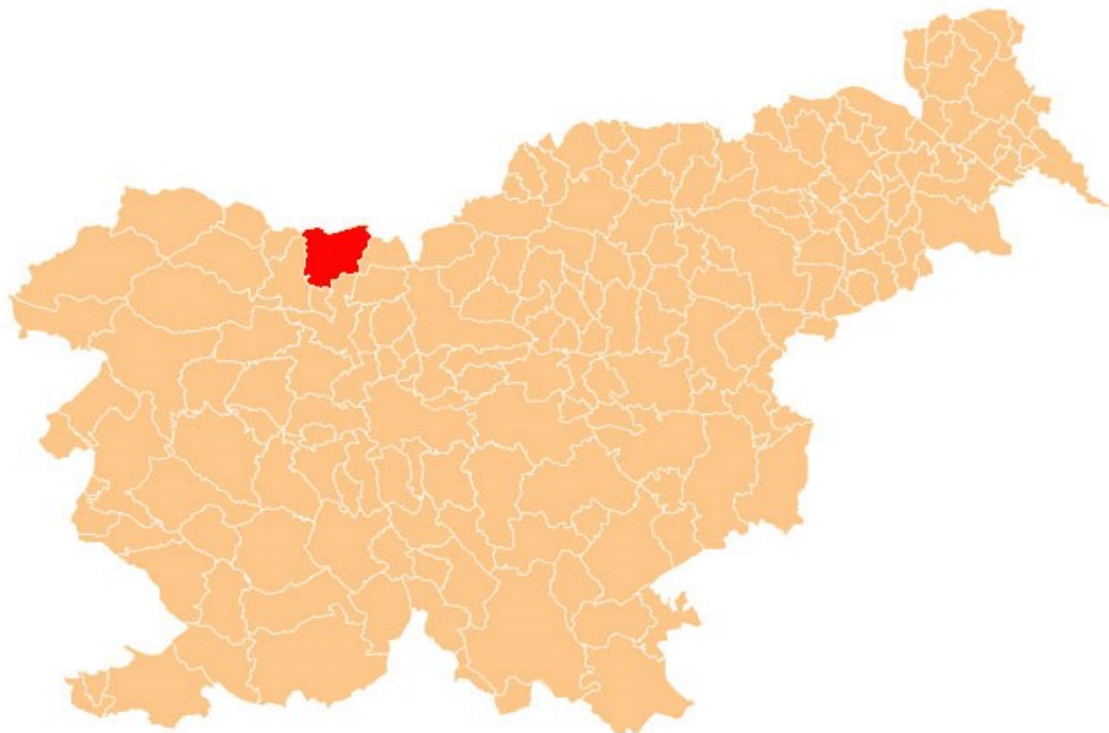
1.7 Dom Petra Uzarja Tržič

Dom Petra Uzarja je splošni javni socialnovarstveni zavod, namenjen institucionalnemu varstvu starejših ljudi, ki se nahaja v občini Tržič. Vrata je prvič odprl leta 1980, dejavnost pa začel opravljati meseca aprila istega leta, dandanes je dom 180 stanovalcev. Večina stanovalcev, skoraj 90 %, prihaja iz občine Tržič, preostali prihajajo iz sosednjih občin (Dom Petra Uzarja, 2024a).

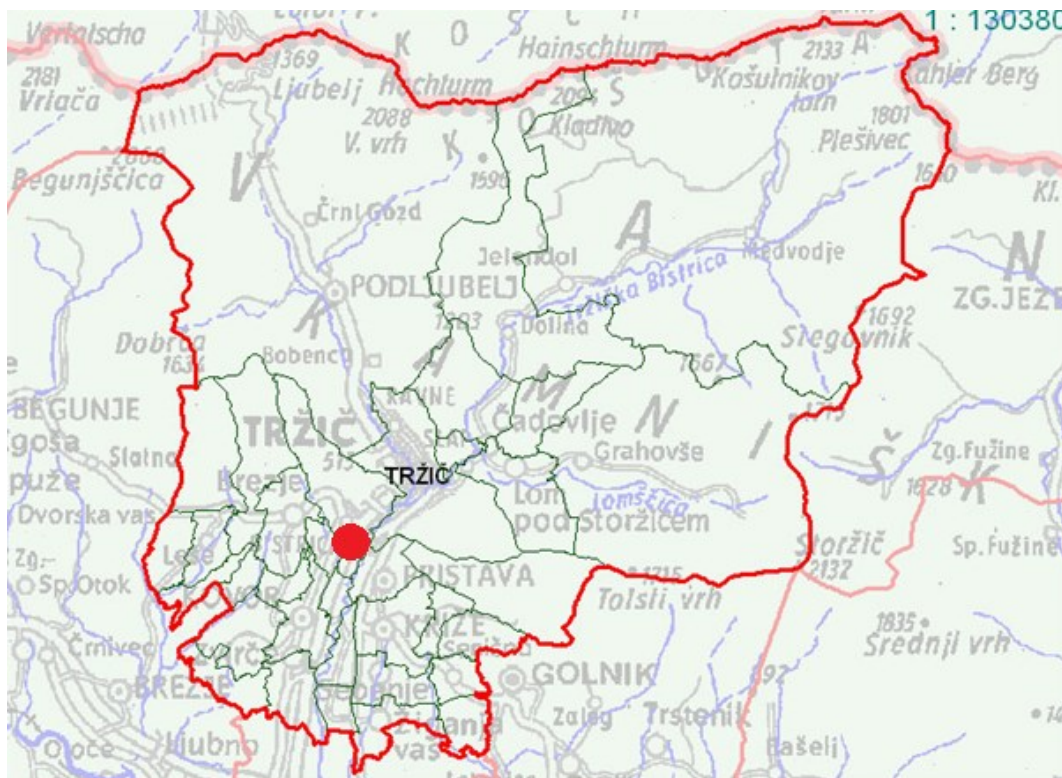
Dom Petra Uzarja pa od leta 2023 nudi kratkotrajno oziroma začasno namestitvev za 11 uporabnikov. Oblika kratkotrajne namestitve je namenjena posameznikom, ki potrebujejo kratkotrajno namestitvev, ki ne sme biti daljša od 90 dni, bodisi zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja, okrevanja po bolnišničnem zdravljenju ali rehabilitaciji ali pa zaradičasne odsotnosti svojcev. V tem obdobju zaposleni uporabniku nudijo oskrbo, ki vključuje zdravstveno nego, fizioterapijo, socialno stimulacijo in druge aktivnosti, prilagojene njihovim individualnim potrebam. Začasna namestitvev tako predstavlja rešitev za vse tiste, ki potrebujejo dodatno podporo v obdobjih, ko so njihove vsakodnevne potrebe povečane (Dom Petra Uzarja, 2024b).

V Domu Petra Uzarja pa za nadomeščanje potrebe po institucionalni oskrbi, vsaj za določen čas, izvajajo tudi storitve pomoči na domu. Storitve se prilagajajo individualnim potrebam uporabnikom in so namenjene vsem, ki zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti potrebujejo dodatno podporo pri vsakdanjih opravilih in ohranjanju čim večje samostojnosti v domačem okolju. Osnovni cilj je omogočiti, da bi uporabniki ostali v domačem okolju čim dlje, hkrati pa

se lahko ohrani kakovost življenja. Storitve pomoči na domu so zasnovane tako, da pokrivajo širok spekter potreb – od pomoči pri osebni higieni, prehrani, vse do vzdrževanja stikov in socialnih odnosov (Dom Petra Uzarja, 2024c).

Slika 1.2: Karta občine Tržič

Slika 1.3: Lokacija Doma Petra Uzarja

1.8 Dejavniki selitve

»Razpetost med željama biti doma ali biti na varnem je velika. Odhod v dom pomeni, da se nujno odpovemo eni plati. Ostati doma lahko pomeni imeti oboje, a v takih primerih je treba veliko truda in podpore drugih« (Flaker idr., 2008, str. 35).

Glavni vzorci selitev starih ljudi v sodobni družbi kažejo, da se selitve dogajajo v treh ključnih fazah: ob upokojitvi, zmerni invalidnosti in hujši kronični invalidnosti (Litwak in Longino, 1987).

Odločitev za selitev v dom za stare pa za večino starih ljudi in njihovih najbližjih predstavlja težko in pomembno nalogo. Gre za kompleksno odločitev, ki pa je navadno sprejeta na podlagi prepleta različnih dejavnikov. Med najpogostejše razloge pa sodijo:

- zdravstvene težave: slabo stanje lastnega zdravja ali zdravja partnerja, ki onemogoča samostojno življenje, je pogost povod za selitev. To vključuje težave, kot so posledice možganske kapi, srčnega infarkta ali pešanje zaradi bolezni;
- nezmožnost opravljanja obveznosti: selitev za mnoge predstavlja razbremenitev, npr. razbremenitev napornega vzdrževanja gospodinjstva, hiše, stanovanja, skrbi zase ipd.;

- pomanjkanje pomoči: osebe, ki nimajo svojcev ali pa jim ti zaradi drugačnih razlogov ne morejo več pomagati, se lahko preselijo v dom, da bi dobile ustrezno oskrbo in podporo;
- osamljenost in samota: želja po socialnih stikih in druženju z ljudmi podobnih starosti je lahko močan motiv za selitev v dom, kjer lahko starejši preživijo čas s prijatelji in spoznajo nove ljudi;
- lokacija: bližina družine, dostopnost do storitev ter poznano okolje so lahko pomembni dejavniki pri izbiri doma za starejše;
- varnost: občutek varnosti in dostop do pomoči v primeru pojava potrebe sta za starega človeka zelo pomembna. Dom lahko posamezniku predstavlja varno okolje, kjer se stanovalci ne bojijo živeti sami;
- družba prijateljev in znancev: možnost druženja s prijatelji in znanci tekom življenja, ki so se že preselili v dom, je lahko za nekatere stare dodatna motivacija za selitev;
- seznanjenost z domom: nekateri se odločijo za dom, ki ga že poznajo, bodisi zaradi dobrega ugleda bodisi zaradi tega, ker je tam živela bližnja oseba, bodisi zato, ker so bili v domu za stare zaposleni, prostovoljci ipd.;
- zaprtje prejšnjega doma: v nekaterih primerih je selitev posledica zaprtja prejšnjega doma za stare, kar stanovalce prisili k iskanju novega bivališča.

Mnogi stari ljudje so zaradi slabega zdravstvenega stanja v dom za stare sprejeti neposredno iz bolnišnice, drugi se odločijo za sprejem v dom zaradi razmer v družini, nekateri pa odločitev za selitev v dom za stare sprejmejo sami, z zavedanjem, da samostojnega življenja v domačem okolju ne morejo več (brez pomoči drugega) (Macuh, 2017, str. 42).

Avtorici Kornhauser in Mali (2013, str. 317–321) dodajata, da selitev v institucijo za marsikoga predstavlja rešitev pred bremenom samostojnega življenja in razrešitev življenjske stiske, ki razbremeni tako posameznika kot njegove bližnje. Domovi za stare pa na posameznika in njegovo življenje vplivajo večplastno, saj pokrivajo več področij posameznikovega življenja. V institucionalno varstvo vsak posameznik namreč vstopi z že oblikovanimi osebnostnimi lastnostmi, navadami, sposobnostmi, željami in znanjem, ki pa se velikokrat razlikujejo od pravil, ki jim sledi in jih postavlja institucija. Za mnoge je selitev v dom za stare le izhod v sili in predstavlja izredno težek in stresen korak, še posebej, če odločitev sprejmejo njegovi družinski člani. Avtorici pa kot najpogostejši razlog za selitev v institucionalno varstvo navajata prav poslabšanje zdravstvenega stanja. Macuh (2017, str. 45) pa poudarja, da

institucionalizacija ne predstavlja zgolj izgube sposobnosti samostojnega življenja, temveč omogoča socialno vključevanje, druženje, spoznavanje in aktivno vključevanje ter osebni razvoj.

Razlogi se lahko med seboj prepletajo in hkrati vplivajo drug na drugega. Pomembno je, da se star človek pred odločitvijo za selitev dobro informira o danih možnostih (Bekhet idr., 2009).

Becket idr. (2009), ki raziskujejo razloge za selitev starih ljudi v dom, razlikujejo potisne (angl. push factors) in vlečne dejavnike (angl. pull factors) ter kombinacijo obeh, ki so povod za selitev:

- Potisni dejavniki spodbujajo ali celo silijo stare ljudi k selitvi. Potisni dejavniki lahko imajo pozitivne učinke, vendar le, če jih posameznik dojema kot koristne. Negativni potisni dejavniki, ki vodijo do neprostoVOLjne selitve, pa lahko negativno vplivajo na dobro počutje. Primeri potisnih dejavnikov so lahko zdravstvene težave, ki otežujejo samostojno življenje, ali neprimerno bivalno okolje.
- Vlečni dejavniki privlačijo starega človeka k selitvi v dom za stare. Selitve zaradi vlečnih dejavnikov so bolj zaželeno in prostovoljne. Primeri vlečnih dejavnikov so želja po socialnem stiku, dostopnost zdravstvenih storitev in razbremenitev pri vsakodnevnih opravilih.

Večina starih ljudi pa kot razloge za selitev v dom za stare navaja kombinacijo potisnih in vlečnih dejavnikov, kar nakazuje notranji konflikt pri odločanju o selitvi, saj jih po eni strani silijo okoliščine, po drugi strani pa jih nova lokacija privlači (Bekhet idr., 2009).

Proces odločanja o selitvi v dom za stare je navadno dolgotrajen proces, poln dilem. Pogosto nanj vplivajo finančne lastnosti posameznika, ki pa so venomer povezane s čustvenimi dejavniki – strah pred neznanim, navezanost na dom ipd. Odločitev je torej večplastna in kompleksna, vsebuje pa tako osebne, družbene kot tudi okoljske dejavnike (Vahid idr., 2016).

Kadar govorimo o odhodu v dom za stare, nikakor ne moremo govoriti o povsem običajni selitvi. Gre namreč za selitev iz domačega, poznanega okolja, odhod iz aktivnega življenja, ki ga je posameznik vaje in ga je gradil in izoblikoval vse življenje. V trenutku, ko se posameznik preseli v dom za stare, mora pristati na nova pravila in domski način življenja. To so težki procesi za vsakogar, pojavijo se lahko občutki utesnjenosti, spremembe pa so lahko opazne tudi na osebnosti posameznika. Star človek lahko tako ob selitvi v dom za stare postane osamljen

kljub oblegajoči ga množici ljudi, s katerimi je dnevno v stikih. Kar naenkrat najbližji ljudje niso več na doseg roke in ga v domu le še obiskujejo. Sostanovalci so, vsaj na začetku, tujci, s katerimi si deli bivanjski prostor (Brumec, 1997, str. 66–67).

1.9 Doživljanje selitve v dom za stare

Selitev v novo okolje je za starega človeka kompleksen proces, ki pa lahko ima negativne vplive tako na čustva kot fizične lastnosti posameznika. Ficko (2022) pravi, da domače okolje staremu človeku predstavlja domač, poznan in varen prostor. Ravno v starosti pa mora star človek pogosto zapustiti svoj dom zaradi bolezni ali drugih razlogov, na katere pa posameznik navadno nima vpliva. Posledica je pogosto selitev v institucijo, ki pa posamezniku predstavlja novo, neznano okolje. Izguba avtonomije, socialnih stikov in poznanega okolja lahko privede do občutka izgube identitete, povečane ranljivosti in slabšanja kakovosti življenja (Ficko, 2022, str. 22).

Prav velikim življenjskim prelomnicam je Levinson velik pomen pripisoval že leta 1979. Prelomnico oziroma prehod je namreč opisal kot proces, ki ustvari spremembo in je most med dvema točkama. Biti v prelomnici pomeni, da si v procesu zapuščanja in obenem vstopanja v nekaj novega, drugačnega. To prehajanje spremljajo spremembe v dojemanju, ločevanje in razjasnjevanje nasprotij, gre za čas preobrazbe in nestabilnosti. Pomembno je poudariti, da se nekatere prelomnice in prehodi odvijajo povsem gladko, brez večjega stresa, zapletov in motenj, spet drugi pa veliko težje. Ob težavah pri obvladovanju nalog v posameznem obdobju posameznikovega življenja se pojavi razvojna kriza. Selitev v dom za stare je ena izmed takšnih stresnih prelomnic. Človek se namreč naenkrat znajde v situaciji, ko ne zmore več sam poskrbeti zase in potrebuje vsakdanjo pomoč in oskrbo. Pogosto star človek v tistem trenutku nima druge izbire kot selitve v dom, drugih alternativ pa ne pozna ali pa so morebiti izključene s strani najbližjih. Posameznik se tako zaveda, da bodo s selitvijo v dom za stare zadovoljene njegove primarne potrebe. V institucionalno varstvo pa mnogi posamezniki odhajajo z zavedanjem, da se bo treba sprijazniti tudi z negativnimi vidiki selitve (Cafuta, 1997).

Gronevynck idr. so v raziskavi ugotovili, da je prehod iz domačega okolja v dom za stare lahko stresen in travmatičen tako za starostnika kot za bližnje in je pogosto povezan z negativnimi rezultati (Gronevynck idr. 2021, str. 351–356). To potrjuje tudi Ficko, ki pravi, da so v raziskavi, ki je potekala leta 2022, ugotovili, da je selitev v dom stresen dogodek za starega človeka. Dodaja tudi, da je dobra informiranost glede življenja v domu in drugih programov dolgotrajne

oskrbe ključna za kakovostni prehod v dom (Ficko, 2022, str. 30). Ramovš (2003) pravi, da se mora star človek po prihodu v dom za stare hitro prilagoditi hišnemu redu, urniku in delovanju doma ter s tem spremeniti svoje rutine in vsakdanje življenje. Prilagajanje za nekatere predstavlja velike težave in ni enostavno.

Goriup pa meni, da je pozitiven odnos do življenja v domu za stare trikrat večji pri tistih posameznikih, ki so dom predhodno obiskali in se že pred (formalno) vselitvijo seznanili z življenjem v njem (Goriup, 2016, str. 22).

Slaba informiranost, stigme in strahovi predstavljajo pomembne ovire pri odločitvi starega človeka za odhod v dom, še posebej pa to velja za ruralna okolja. Ravno za ruralna okolja je značilna slabša seznanjenost z možnostmi, ki jih nudijo domovi za stare. Sistematično in celovito informiranje populacije prek komunikacijskih kanalov, prilagojenih ciljnim skupinam, bi lahko pripomoglo k zmanjševanju ovir in hkrati olajšalo prehod v novo obdobje življenja starega človeka (Kornhauser in Mali, 2013, str. 330).

Milošević Arnold (2003, str. 36–43) dodaja, da so se stanovalci v domovih za stare primorani soočati z mnogimi stresorji. Odhod starega človeka v dom za stare in namestitev v institucionalnem varstvu je pogosto dolgotrajna, saj se le redki vrnejo nazaj v domače okolje in samostojno življenje. Ob prihodu v dom je tako posameznik primoran spremeniti in zamenjati svoj dotedanji način življenja in življenjski slog, primoran pa se je podrediti kolektivnemu življenju v instituciji in z njim povezanim pravilom, se sprijazniti z izgubo samostojnosti in dotedanjih socialnih stikov. Mnogi posamezniki potrebujejo pomoč pri negi, zato so primorani sprejeti pomoč tujca v svoj intimen prostor. Milošević Arnold (2003, str. 43) pa navaja, da lahko »nego in oskrbo starega človeka razumemo kot odnos, odvisnost med stanovalcem in negovalko, ki jo bo najlažje sprejel v primeru sproščenega odnosa in primerne uporabe humorja. Pomembno je, da negovalka starega človeka pri nudenju oskrbe in nege vseskozi spoštuje in ga sprejema kot njej enakopravnega človeka. V naših domovih je dobro poskrbljeno za telesne potrebe uporabnikov, kot so prehrana, nastanitev, higiena in nega, slabše pa za stanovalčeve socialne in psihološke potrebe. Stanovalci v domu za stare morajo imeti občutek, da se jih prepozna kot posameznike in spoštuje kot osebnosti ter imajo na svoje življenje še vsaj kaj vpliva«.

Avtorica Mali (2008, str. 160) pa dopolnjuje: »Kontrola nad svojim življenjem v instituciji omogoči posamezniku doživljanje smiselnosti življenja v instituciji, kot tudi smiselnosti

življenja v starosti. Življenje v okolju, ki ga stari ljudje oblikujejo po lastni meri, pozitivno vpliva na njihovo doživljanje starosti. Navadno gre za na videz majhne aktivnosti, ki pa lahko veliko prispevajo k dobremu počutju stanovalcev.«

1.10 Stiske v starosti

»Duševno zdravje je bistveno in neločljivo povezano z našim celovitim zdravjem [...]. Dobro duševno zdravje nas varuje pred razvojem številnih kroničnih bolezni. Zatorej lahko upravičeno trdimo, da ni zdravja brez duševnega zdravja« (MIRA, 2020).

Doživljanje starosti ni enotno, gre za kompleksen in individualen proces. Številni biološki, psihološki in socialni dejavniki vplivajo na to, kako se počutimo glede svoje starosti. Vsak posameznik starost doživlja drugače. Kljub temu da starost pričakujemo, pa marsikoga preseneti. Prinaša številne izzive in spremembe, ki pa lahko povzročajo različne stiske, še zlasti takrat, kadar se pojavijo istočasno (Kogoj, 2011, str. 20).

»Starejše osebe (65 let in več) so z vidika telesnega in duševnega zdravja še posebej ranljiva skupina, saj je zanje značilna večja obolevnost kot pri mlajših generacijah. S starostjo načeloma upadeta telesna in mentalna zmogljivost, spremeni se doživljanje samega sebe (samopodoba), pojavijo se lahko različne telesne oviranosti, kronične bolezni in/ali duševne težave. To pa še ne pomeni, da so duševne bolezni in težave neizogibni del staranja. Kako se bo proces staranja odvijal pri vsakem posamezniku, je odvisno od njegovih prirojenih genetskih značilnosti. Po drugi strani pa lahko z zdravim življenjskim slogom upočasnimo staranje in s tem tudi negativne posledice za zdravje in počutje« (MIRA, 2020).

Starost pa lahko kljub številnim izzivom prinese mnoge pozitivne izkušnje. Predstavlja namreč čas za refleksijo, osebno rast in raziskovanje novih interesov. Vsakič znova je treba poudariti, da starost ni konec življenja, ampak nov začetek (Posvet, 2025).

1.10.1 Osamljenost

»Socialna izolacija in osamljenost sta med starejšimi pogost pojav v večjem delu sveta in imata resne posledice za telesno in duševno zdravje ter dolgoživost /.../. Socialna izolacija in osamljenost sta povezani s 26-odstotno povečano verjetnostjo umrljivosti. Socialna izolacija in osamljenost vplivata na umrljivost podobno kakor ostali dejavniki tveganja /.../. Socialna izolacija in osamljenost povečujeta tveganje starejših za fizične bolezni, kot so bolezni srca in ožilja, možganska kap ter duševne bolezni, kot so upad kognitivnih sposobnosti, demenca,

depresija, anksioznost, samomorilne misli in samomor /.../. Socialna izolacija in osamljenost sta tudi dejavnika tveganja za nasilje in zlorabo starejših moških in žensk (Budič in Ogrin, 2021, str. 59–63).

Regoršek (2005, str. 4) pa pravi, da je osamljenost populacije starih ljudi pogosta in gre za eno izmed najbolj razširjenih stisk med to populacijo. Pomembno je, da ima star človek zadovoljene potrebe po socialnih stikih in izbranih medčloveških odnosih, sicer lahko pride do osamljenosti. Avtor meni, da je zadovoljevanje potrebe po socialnih stikih ključno za ohranjanje dobrega počutja v starosti. Tisti, ki osamljenost doživljajo, se pogosto umaknejo iz socialnih interakcij, hkrati pa lahko razvijejo tudi negativne poglede na svojo preteklost, to pomeni, da nanjo gledajo kot nekaj praznega, manjvrednega. Če osamljenost povežemo s selitvijo v dom, pa Ramovš (2003, str. 104) meni, da se star človek po selitvi v institucionalno varstvo pogosto lahko počuti osamljenega, kar pa lahko vodi do poslabšanja duševnega zdravja in fizičnega počutja, kar se lahko izrazi v povečani ranljivosti za različne bolezni. Pomembno je torej, da se posamezniki vključujejo v socialne aktivnosti v domovih za stare, saj te lahko pozitivno vplivajo na duševno zdravje in dobro počutje, obenem pa se zmanjšuje občutek osamljenosti.

1.10.2 Izgube

Eno izmed najpogostejših stisk v starosti predstavljajo izgube. Govorimo lahko o izgubi ljubih oseb, pa tudi o izgubi v obliki dogodkov, tj. npr. upokojitve, ki poleg izgube dela s seboj prinaša izgubo socialnih stikov, statusa. Izgube lahko povzročijo osamljenost, žalost, pojavi se brezupnost in s tem povezana zmanjšanja samopodoba, kar pa lahko privede do depresivnih razpoloženskih motenj in drugih zdravstvenih zapletov (Posvet, 2025).

Kogoj (2020, str. 20–21) dodaja, da izgube v starosti predstavljajo kompleksne psihosocialne izkušnje, ki pa se kažejo na različnih ravneh posameznikovega doživljanja. Ravno kumulativni učinki v kratkem času ponavljajočih se večkratnih izgub lahko pripeljejo do občutkov brezupnosti in obupa. Med najpogostejšimi izgubami, s katerimi se srečujejo stari ljudje, pa avtor razlikuje naslednje:

- medosebne izgube, tj. izgubo partnerja, prijatelja, odhod otrok ipd.,
- telesne izgube, kamor sodijo zmanjšane telesne funkcije – izguba sluha ali vida, slabša gibljivost ipd.
- duševne izgube, ki se kažejo kot motnje v spominu in mišljenju, izguba samozaupanja in samospoštovanja,

- socialne izgube, ki jih predstavljajo upokojitev, upad socialnih stikov, selitev v dom za stare.

1.10.3 Zlorabe

Repič Slavič (2024, str. 1–5) pravi, da zlorabe starih ljudi predstavljajo resen in pogosto prikrit družbeni problem, ki pa lahko na žrtvah pusti hude posledice. Zlorabe predstavljajo vsakršno obliko fizične, psihične, finančne in spolne zlorabe ter zanemarjanja, za katere je značilno, da se dogajajo v različnih okoljih, kamor sodijo domovi za stare, družinsko okolje in skupnosti. Razlikujemo med enkratnim in ponavljajočim se dejanjem, sem pa sodi tudi pomanjkanje ustreznega ukrepanja, ki se zgodi v odnosih, kjer je pričakovano zaupanje, staremu človeku pa povzroči stisko ali škodo. Gre za kršenje človekovih pravic.

Veber (2004, str. 149–157) pa dodaja, da je ravno star človek, ki potrebuje pomoč sočloveka, veliko bolj ranljiv kot tisti, ki je še samostojen. Ravno ranljivost in nemoč sta pogosto razloga za zlorabe. Ključno je torej, da se zavedamo ranljivosti starih ljudi, razumemo in poznamo možnosti zlorab, saj nam to omogoča preprečevanje in zmanjševanje tovrstnih težav v skupnosti. Zlorabe so navadno dlje trajajoča, kontinuirana dejanja, ki pa jih žrtve v redkih primerih prijavijo. Najpogostejše so prijavitelji nasilja družinski člani, bolnišnice in zaposleni pri oskrbi na domu.

Kogoj (2011, str. 25–26) našteva nekaj dejavnikov, ki so povezani s pogostejšimi zlorabami:

- zlorabe pogosto izvajajo tisti, ki so finančno odvisni od starih ljudi ali/in so odvisni od alkohola/drog;
- stres in težave lahko privedejo do nasilnega vedenja;
- dolgotrajno nudenje pomoči lahko privede do izčrpanosti bližnjih, kar poveča tveganje za zlorabe zaradi preobremenjenosti;
- ekonomske stiske (npr. brezposelnost) lahko povečajo občutljivost svojcev za finančne zlorabe;
- negativne predstave o starosti in starih ljudeh v medijih in kulturne spremembe, ki zmanjšujejo spoštovanje starih, lahko prispevajo k povečanju tveganja za zlorabe;
- število in možnost zlorab se povečujeta z večjo socialno izolacijo;
- ženske so pogostejše zlorabljene, na to vplivata večje število starih žensk in pogostejše ekonomske odvisnosti;

- pomanjkanje ustreznih znanj, nizke plače in prevelika delovna obremenitev osebja v institucijah za oskrbo lahko privedejo do pogostejših primerov zlorab.

1.10.4 Odvisnost od tuje pomoči

Odvisnost od tuje pomoči ali (delna) izguba avtonomije je kompleksna problematika, ki se prepleta z različnimi dejavniki (zdravstveno stanje, socialni odnosi, okoljski dejavniki ipd.). Kogoj (2011, str. 22) navaja, da različne bolezni, duševne težave – demenca, depresija, lahko pogosto vodijo v zmanjšano samostojnost, posledično pa privedejo do povečane potrebe po pomoči, odvisnosti od tuje pomoči in ne nazadnje izgube avtonomije. Kljub temu da se mnogi sprijaznijo z dejstvom (delne) odvisnosti od tuje pomoči, pa ta lahko povzroči hude stiske. V najbolj ranljive skupine spadajo tisti, ki nimajo družinske podpore in so odvisni od formalnih oblik pomoči, ki pa so bolj razvite v urbanih okoljih. Ramovš (2020, str. 64) dodaja, da je sicer najpogostejša oblika pomoči starim ljudem neformalna pomoč, kar pomeni, da pomoč staremu človeku nudijo družinski člani, sosedje in prijatelji. Navaja pa tudi: »Neformalni oskrbovalci oskrbujejo pri nas okrog 75 % ljudi (nad 60.000), ki so odvisni od tuje pomoči pri vsakdanjih opravilih« (Ramovš, 2020, str. 93).

Ena izmed večjih obremenitev ljudi, ki bivajo v domovih za stare, je nedvomno izguba avtonomije. Slabšanje zdravstvenega stanja, splošno slabenje kondicije in s tem povezana odvisnost od drugih pri vsakodnevnih aktivnostih in opravilih ter hkrati omejena možnost samostojnega odločanja o svojem življenju predstavljajo pomembne dejavnike, ki vplivajo na njihovo dobro počutje. Ravno občutek izgube nadzora nad svojim življenjem je pogosto povezan z negativnimi čustvi. Še posebej je to opazno pri ljudeh, ki so v dom za stare prišli proti svoji volji ali pa se soočajo z nezadostno podporo osebja. Čeprav nekateri stanovalci sčasoma sprejmejo novo situacijo, večina izraža močno željo po vrnitvi v prejšnje življenje in obnavljanju občutka neodvisnosti. Izguba avtonomije tako predstavlja pomemben izziv pri zagotavljanju kakovostnega življenja starejših oseb v institucionalnem okolju (Paque idr., 2018, str. 1477–1484).

1.10.5 Finančni vidik

Upokojitev je prelomnica, ki v življenje posameznika prinese številne spremembe. Dohodki se ob upokojitvi v večini primerov znižajo, kar pa mnoge postavi pred izziv prilagajanja na nove življenjske razmere, še posebej, če upoštevamo naraščajoče stroške življenja. Povprečne pokojnine v Sloveniji, kljub temu da se v zadnjih letih nekoliko zvišujejo, še vedno ne

zagotavljajo visokega življenjskega standarda, zlasti pa velja to za tiste, ki potrebujejo institucionalno varstvo. Dodatni stroški, povezani z nego in oskrbo, zdravili in drugimi pripomočki, lahko privedejo do finančne stiske in ne nazadnje celo revščine med starejšimi. Vse to pa lahko ima številne negativne posledice za posameznika in družbo kot celoto, saj vpliva na kakovost življenja, socialno vključenost in zdravje starejših oseb.

Iz statističnega pregleda Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je razvidno, da je povprečna mesečna starostna pokojnina v mesecu novembru leta 2024 znašala 899,42 EUR neto, povprečna invalidska pokojnina je znašala invalidska 689,08 EUR neto ter povprečna vdovska oziroma družinska pokojnina povprečno 550,97 EUR neto (ZPIZ, 2024, str. 8).

Stroški življenja v domovih za stare za številne posameznike in njihove najbližje predstavljajo znatno finančno breme. Za lažjo predstavo povprečnih cen bivanja v institucionalnem varstvu za stare je na spletni strani Doma Petra Uzarja Tržič (2024d) cenik oskrbe (tabela 1.1).

Tabela 1.1: Cena storitev oskrbe

Oskrba	EUR/dan
Oskrba I	23,14
Oskrba II	29,97
Oskrba III/A	35,00
Oskrba III/B	40,15
Oskrba IV	38,21

Upoštevati je treba še nadstandardne storitve, ki se prištejejo omenjenemu znesku (tabela 1.2).

Tabela 1.2: Cena nadstandardnih storitev

Nadstandardne storitve	EUR/dan
Dodatek za enoposteljno sobo + 10 %	2,31
Dodatek za enoposteljno sobo, ki je za 20 % večja od standarda + 5 %	1,16
Dodatek za dvoposteljno sobo, ki je za 20 % večja od standarda + 2,5 %	0,58
Dodatek za balkon – enoposteljna soba + 5 %	1,16
Dodatek za balkon – dvoposteljna soba + 5 %	0,58
Dodatek za lastne sanitarije + 5 %	1,16
Dodatek za lastno kopalnico v dvoposteljni sobi + 5 %	1,15

Mnogi posamezniki, ki potrebujejo institucionalno varstvo, imajo individualne potrebe, ki pa navadno presegajo osnovne storitve, ki so vštete v ceno oskrbe, tj. posebne diete, pomoč pri osebni higieni ipd. Posledično je treba k osnovni ceni storitev prišteti še stroške dodatnih socialnovarstvenih storitev. Te so specifično prilagojene vsakemu posamezniku in njegovim osebnim potrebam ter zajemajo širok spekter dejavnosti. Za primer spodaj dodajam nekaj cen dodatnih socialnovarstvenih storitev, objavljenih na spletni strani Doma Petra Uzarja (2024e) (tabela 1.3).

Tabela 1.3: Cena dodatnih storitev

Vrsta storitve	Enota	Cena (v EUR)
Dodatne storitve – prehrana		
Ostale diete	Dnevno	1,60
Sladkorna dieta	Dnevno	1,80
Brezglutenska dieta	Dnevno	2,20
Dodatek za sondno prehrano – sladkorna	Dnevno	3,00
Prinašanje hrane v sobo (samo oskrba i)	1-krat	1,40
Dodatne socialnovarstvene storitve		
Dodatno kopanje, ki ni zajeto v ceno oskrbe	1-krat	12,00
Pomoč pri oblačenju ali slačenju	Dnevno	2,00
Nameščanje inkontinenčnih pripomočkov	1-krat	0,80
Dodatna menjava posteljnega perila	1-krat	2,00
Dodatno čiščenje sobe	1-krat	7,00
Uporaba lastnega hladilnika	Mesečno	3,00
Televizija – analogni priključek	Mesečno	4,50

Storitve institucionalnega varstva so dolžni plačati upravičenec in njegovi zavezanci za plačilo. Postopek in znesek oziroma delež plačila sta odvisna od premoženjskega stanja upravičenca in zavezancev. Na zahtevo upravičenca pristojni center za socialno delo namreč odloča o delni ali celotni oprostitvi plačila oziroma določi višino prispevka, ki ga mora zagotoviti vsak posameznik. Center za socialno delo tako na podlagi materialnega stanja posameznika določi višino oprostitev in prispevkov k plačilu socialnovarstvene storitve. Ta se pri oprostitvi plačila upravičenca določi kot razlika med dejansko vrednostjo storitve in njegovim prispevkom, oprostitev zavezanca pa kot razlika med višino oprostitve upravičenca in prispevkom zavezanca. V primeru, kadar prihodki upravičenca in zavezanca ne zadostujejo za kritje celotnih stroškov, to razliko doplača občina oziroma Republika Slovenija (Ministrstvo za solidarno prihodnost, 2023).

Menim, da ravno nizki dohodki starih ljudi predstavljajo eno izmed večjih ovir pri dostopanju do dolgotrajne oskrbe za stare ljudi. Že visoki stroški institucionalnega varstva namreč mnoge odvračajo od iskanja ustrezne pomoči, saj se bojijo visokih finančnih bremen, ki pogosto izčrpavajo njihove finančne vire. Posledično se mnogi znajdejo v stiski, ostajajo doma, ko pa bi že nujno potrebovali pomoč, npr. sprejem v institucionalno varstvo. Takšno stanje po mojem mnenju vodi v vse večjo socialno neenakost in hkrati družbeno slabšanje kakovosti življenja. Menim, da bo v prihodnje treba razviti nove modele (so)financiranja in vpeljati inovativne rešitve za vsakogar ne glede na posameznikov finančni status.

2 OPREDELITEV PROBLEMA

Med študijskimi leti na Fakulteti za socialno delo sem spoznala, da so stari ljudje skupina, ki so mi najbližje in me najbolj zanimajo. Med študijem in hkrati delom s starimi ljudmi sem imela možnost opazovati prehod in hkrati doživljanje odhoda v dom za stare. Odločitev za pisanje magistrskega dela na temo odhoda v dom za stare je bila tako zame logična posledica tako mojega osebnega kot tudi strokovnega interesa. Tematiko starih ljudi in odhoda v institucionalno varstvo ter zraven povezanih občutkov in doživljanj si želim s svojim magistrskim delom še bolj raziskati. S populacijo starih ljudi čutim posebno povezanost, predvsem cenim njihovo modrost in bogate življenjske izkušnje. Zavedam se, da starost ni vedno lepa, pogosto je prepletena s številnimi izzivi, mednje pa spadata tudi odhod iz domačega okolja in selitev v institucionalno varstvo. Ta prelomnica lahko pri starem človeku sproži številna čustva in občutke – žalost, strah, olajšanje, izgubo avtonomije ipd. Zanima me, kako prehod v institucionalno varstvo vpliva na kakovost življenja ter kako lahko strokovnjaki in družba na splošno nudimo boljšo podporo pri tej pomembni življenjski prelomnici.

Eden izmed razlogov, zakaj me zanima tematika doživljanja odhoda v dom za stare, je, da je potreba po institucionalizaciji v današnjih časih vedno večja, hkrati pa tematika še ni raziskana v tako veliki meri. Pomembno se mi zdi, da se naslovi tematika subjektivnega doživljanja odhoda v dom za stare, prisotnost različnih čustev in doživljanj ter navsezadnje tudi spopadanje s selitvijo ter »izgubo« domačega okolja in socialnih stikov.

Namen moje raziskave je skozi dialog in opazovanje ugotoviti in spoznati, kako so vprašani doživljali selitev v dom za stare, kateri so bili glavni razlogi in dejavniki za takšno odločitev. Raziskati želim tako zdravstvene kot tudi socialne vidike, s poudarkom na občutkih in čustvih, ki so jih posamezniki doživljali ob selitvi. Zanimajo me razlogi za selitev v institucionalno varstvo, kdo jim je ob tem pomagal, koliko informacij so dobili od institucij ter kakšni so bili njihovi pomisleki in dileme. Raziskati si želim tudi vlogo družine in socialne mreže ter kakšno vlogo ima finančni status posameznika.

S svojo raziskavo želim prispevati k boljšemu razumevanju potreb in doživljanj starih ljudi, ki se srečajo in soočajo s selitvijo v dom za stare, ter hkrati predlagati možne izboljšave v praksi. Hkrati želim prispevati k boljšemu splošnemu ozaveščanju širše javnosti o izzivih, s katerimi se stari ljudje soočajo pred in ob odhodu v dom.

2.1 Raziskovalna vprašanja

V magistrskem delu odgovorim na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako je potek selitve v dom za stare vplival na starega človeka?
- Kateri so glavni razlogi za selitev v dom za stare?
- Kako selitev v dom za stare vpliva na psihično in fizično zdravje?
- Kako poteka vsakdanje življenje stanovalcev v domu za stare?
- Kako se star človek sooča z izgubo neodvisnosti in avtonomije po selitvi v dom za stare?
- Kakšno vlogo imajo socialne mreže in odnosi pri doživljanju selitve?
- Kakšne so želje stanovalcev za prihodnost njihovega bivanja v domu za stare?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in eksplorativna ter poizvedovalna. Osredotočim se na poglobljeno razumevanje individualnih izkušenj in perspektiv starejših ljudi, kar dosežem z zbiranjem in analizo opisnih in pripovednih podatkov. Podatke zberem s pomočjo delno strukturiranih intervjujev, ki mi omogočajo sledljivost vnaprej določenemu naboru vprašanj, hkrati pa mi dopuščajo prostor za spontano pripoved in poglobitev v individualne izkušnje posameznikov. Ustvarim varno in spoštljivo okolje, v katerem se intervjuvanci počutijo udobno pri deljenju svojih misli in občutkov. Raziskava je tudi eksplorativna, saj omogoča raziskovanje motivov, pričakovanj in želja posameznikov ob selitvi v dom za stare. Menim, da raziskava pomeni vstop na področje, ki je do sedaj slabo raziskano. Raziskava je hkrati tudi empirična, kar se kaže v zbiranju novih, neposrednih izkustvenih podatkov starih ljudi. Ti podatki so ključni pri razumevanju osebnih doživljanj in občutkov, ki so jih posamezniki doživljali ob selitvi (Mesec, 2009).

Kordeš in Smrdu (2015, str. 15) pa dodajata: »Kvalitativno raziskovanje išče intenziven ali dolgotrajen kontakt z vsakodnevnimi situacijami, ki so običajne, normalne, odražajo vsakdanje življenje oseb, skupin, družb, organizacij. V splošnem preučuje, kako ljudje v določenih situacijah razumejo, razlagajo vsakodnevne dogodke in nanje tudi reagirajo. Raziskovalec želi dobiti celosten vpogled v kontekst, ki ga preučuje, njegovo logiko, ureditve in pravila. Želi 'od znotraj' zajeti podatke o zaznavah akterjev, in sicer s pozornostjo, empatičnim razumevanjem, tako, da odstrani vse predsodke (prekonceptije) o raziskovanih področjih. Pri tem je raziskovalec glavni merilni instrument.«

3.2 Merski instrument

Uporabljeni merski instrument je delno strukturiran intervju. Vnaprej sem pripravila vodilo za intervju, ki zajema 11 vprašanj, vprašanja so odprtega tipa in sem jih tekom posameznega intervjuja po potrebi dopolnjevala s podvprašanji. Z namenom, da bi intervjuvanci čim bolj odprto delili svoje izkušnje in poglede, sem si prizadevala ustvariti sproščeno in zaupno vzdušje, kar je ključnega pomena za pridobitev kakovostnih podatkov.

3.3 Populacija in vzorčenje

Raziskovalno populacijo predstavljajo posamezniki, ki na dan 1. 10. 2024 stanujejo v Domu Petra Uzarja Tržič in imajo tam prijavljeno začasno ali stalno prebivališče. Vzorec je neslučajnostni in priročni, saj sem v raziskavo vključila tiste stanovalce, ki so v raziskavi pripravljeni prostovoljno sodelovati, so dostopni in za katere vem, da imajo konkreten razlog za odločitev za selitev v dom za stare (Mesec, 2009).

Pri izbiri stanovalcev s konkretnimi osebnimi zgodbami in razlogi za selitev v Dom Petra Uzarja Tržič mi je pomagala socialna delavka doma. Prednost neslučajnostnega vzorčenja je v tem, da sem izbrala stanovalce, ki so za mojo raziskavo najbolj relevantni. Na takšen način želim poglobiti teme. Vse skupaj sem intervjuvala devet stanovalcev Doma Petra Uzarja. Vsi so predhodno podali soglasje za sodelovanje v raziskavi. Intervjuji so bili po predhodnem dogovoru z vodstvenim kadrom Doma Petra Uzarja izvedeni v prostorih doma. Z vsakim izmed intervjuvancev sem opravila individualni intervju, trajali pa so v povprečju 45 minut. Podatke sem zbirala med 1. 10. 2024 in 31. 10. 2024.

3.4 Obdelava in analiza podatkov

Po vsakem končanem intervjuju sem najprej zapisala pogovor. S predhodnim dovoljenjem sem intervjuje posnela s snemalnikom zvoka. Ko sem zapisala izvedene pogovore, sem pričela z analizo podatkov. Pridobljene podatke sem analizirala s pomočjo kvalitativne analize, kar pomeni, da sem v zapisanih intervjujih podčrtala relevantne dele besedil, ki se nanašajo na vprašanja oziroma iskane podatke. Sledilo je kodiranje izjav, ki sem jim nato pripisala skupni pojem, kategorijo in nadkategorijo ter temo.

Tabela 3.1: Primer kodiranja

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Ja, normalno življenje, dokler se niso zadeve začele podirati, mislim stanovanje in bolezni in vse skupaj, jaz sem skrbela za vse.	Normalno življenje z določenimi skrbmi	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A2	Imam sina, ki me obiskuje. Obiskoval in skrbel je zame že doma, tudi sedaj.	Življenje s pomočjo sina	Življenje s pomočjo družine	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
A3	Moj dan, preden sem prišla v dom, je bil tako, da sem zjutraj vstala, se zrihtala, higiena, skuhala čaj, kavo, pojedla zajtrk, šla na sprehod, pogledala televizijo, skuhala kosilo, oprati oblačila, v trgovino nisem več hodila.	Samostojno življenje z različnimi opravili	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Po prvem, začetnem koraku sem nadaljevala z osnim kodiranjem, kjer sem kategorije in nadkategorije tematsko združila in jim pripisala ustrezne ter pripadajoče pojme.

Primer osnega kodiranja

Tema: Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

- Samostojno in običajno življenje
 - Normalno življenje z določenimi skrbmi (A1)
 - Samostojno življenje z različnimi opravili (A3, G1)
 - Samostojno življenje in skrb za vrt (H2)
- Življenje s pomočjo družine
 - Življenje s pomočjo sina (A2)
- Običajno življenje
 - Preživljanje normalnega dne (A4)
 - Normalno življenje v penziji (E1)
- Prostočasne dejavnosti
 - Druženje in ročna dela (A5)

- Druženje s prijatelji (B1)
- Druženje s prijateljico (B4)
- Druženje s prijateljico in ukvarjanje s hobiji (C2)
- Urejanje vrta in skrb za okolico (C4)
- Druženje in obiskovanje ročnih del (D2)
- Ukvarjanje z različnimi hobiji (D6)
- Skrb za vrt (E3, I2)
- Opravljanje prostovoljskega dela v domu za stare (F2)
- Ukvarjanje z amaterskim igranjem (F3)
- Gobarjenje (I3)
- Družinsko življenje
 - Življenje s sinom (B2)
 - Obiskovanje sinov (C5)
 - Videvanje in druženje s sinom in hčerko (D3)
 - Obiskovanje družinskih članov (E4)
- Življenje s pomočjo sosedov
 - Hišna opravila s pomočjo sosedov (B3)
 - Pomoč sosedov (F4)
- Priprava na odhod v dom
 - Pospravljanje hiše (C1)
- Osamljeno življenje
 - Pomanjkanje družbe (C3)
 - Samostojno življenje po smrti žene (I4)
- Nedružabno življenje
 - Neudeleževanje družabnih aktivnosti (C6)
- Kakovostno življenje
 - Lepo življenje (D1, H1)
- Družabno življenje
 - Ohranjanje stikov in druženje s prijateljicami (D4)
 - Pitje kave (D5)
 - Druženje s prijateljico (E5)
- Aktivno življenje
 - Ukvarjanje s hobiji in hišnimi opravili (E2)

- Ukvarjanje z različnimi hobiji (F1)
- Sprehajanje, opravljanje različnih opravil in druženje (H3)
- Samostojno življenje
 - Težko ohranjanje samostojnega življenja (H4)
 - Življenje v najemniškem stanovanju (I1)
- Nudenje pomoči
 - Skrb za bolno sosedo (I5)

4 REZULTATI

Prva tema, ki sem jo raziskovala v svojem magistrskem delu, je uporabnikovo življenje pred odhodom v dom za stare. Zanimalo me je, kakšno je bilo to življenje, s čim so si krajšali čas in kdo jim je bil v oporo ter pomoč. Večina intervjuvancev se je pred odhodom v dom ukvarjala z različnimi prostočasnimi dejavnostmi, kot so ročna dela, druženje, skrb za vrt in ukvarjanje z različnimi hobiji. Nekaj intervjuvancev je opisalo svoje življenje pred odhodom v dom kot samostojno in običajno življenje. Intervjuvanci pa so pri svojem življenju pred odhodom v dom izpostavili tudi pomembnost družinskega življenja, v katero je vključena skrb za starega človeka s strani družine in bližnjih.

Intervjuvanci so v okviru prostočasnih dejavnosti, ki so jim zapolnjevale čas pred odhodom v dom, navajali različne oblike druženja (»Priatelje sem imela doma, smo hodili na kavo, smo se srečevali« (B1).). Ukvarjali so se tudi z različnimi hobiji in aktivnostmi, kot so gobarjenje, skrb za vrt, ročna dela in prostovoljsko delo (»Poleti sem imela vrt, kam sem šla« (E3).), (»Vsako leto sem šel v gobe, to je bila moja najljubša dejavnost, no, tudi zdaj še zmeraj grem« (I3).). Trije intervjuvanci opisujejo življenje pred odhodom v dom kot samostojno in običajno (»Preden sem prišel sem, sem imel lepo življenje« (H1)), štirje med njimi pa izpostavljajo pomembnost družinskega življenja, prepletenega z obiski svojcev (»Imam hčero in sina, smo se redno videvali. Šla sem do njih, skupaj smo jedli kosila, da nisem kuhala samo zase« (D3).). Dva intervjuvanca pa sta svoje življenje pred prihodom v dom za stare opisala kot osamljeno življenje (»Drušne nisem imela toliko« (C3).).

V okviru magistrskega dela sem raziskovala tudi razloge za selitev v dom za stare. Zanimalo me je, kateri so ključni dejavniki pri posameznikovi odločitvi za selitev v dom za stare.

Najpogostejši razlogi za selitev v dom za stare, ki so jih navajali intervjuvanci, so različne zdravstvene težave (»Hja, zaradi zdravja, jaz sem se v bolnici odločila, da domov ne grem več« (D9).; »Razlog je bil moja kap« (F5).), bivanjsko problematiko in neustrezne bivanjske razmere (»Ja, glavni razlog je bila moja hiša, ki je bila čisto neprimerna za bivanje« (B5).; »Razlogi predvsem, ker nimam svojega stanovanja, lastnik je rekel, da ga bo podrl« (A6).). Navajajo pa tudi osamljenost, odvisnost od pomoči drugih občutek bremena družini.

Zanimalo me je tudi, kako je potekal proces selitve starega človeka v dom za stare. Pri tem vprašanju sem želela izvedeti, kdo jim je pri selitvi pomagal ter kakšen je bil potek selitve.

Večina intervjuvancev je izpostavilo veliko vlogo in pomoč družine (»Hčera mi je pomagala pri pakiranju, praznjenju in čiščenju stanovanja« (E8).; »Hči je poskrbela za vse« (D11).). Sledi pa velika pomembnost sodelovanja in pomoči s strani socialne službe. Štirje intervjuvanci so navedli, da je bila njihova selitev v dom za stare dokaj preprosta (»Čisto enostavno, zbrala sem, kar sem mislila sabo nesti, naložila v torbe in prinesla v dom, oddala pri vratarju, da so poštemplali« (C11).), nasprotno pa sta dva intervjuvanca izpostavila svojo težko prilagoditev na domsko življenje (»Edino to prilagajanje, prej sem bila sama, potem pa kar naenkrat toliko ljudi, razmišljanj, težko se je prilagajati množici« (G7).). Izpostavila pa bi tudi odgovor enega izmed intervjuvancev, ki je svoj proces selitve opisal kot katastrofalen (»Selitev je bila zame katastrofa, vse življenje sem bil samostojen, pa sem naenkrat postal odvisen od drugih« (H11).).

Pri raziskovanju za magistrsko delo sem želela raziskati tudi vsakdanje življenje v domu za stare. Ugotovila sem, da je življenje starih ljudi v domu prepleteno z raznovrstnimi domskimi aktivnostmi, kot so različne delavnice, pogovorna skupina, telovadba in vaje za spomin, pri katerih intervjuvanci aktivno sodelujejo (»Sodelujem pri delu na vrtu, v kuhinji, peka na oddelku, različne tematske delavnice – sedaj smo rezali buče, hodim na skupino Zimzelen« (C16).). Kar štirje intervjuvanci si čas v domu za stare popestrijo z različnimi oblikami medsebojnega druženja, kot so druženje ob pitju kave, kartanje in sprehodi. Dva intervjuvanca pa si njun vsakdan zapolnita s prostočasnimi dejavnostmi, kamor sodijo gledanje nadaljevanj, sprehodi v parku in obiskovanje prijateljev.

Zanimal me je tudi vpliv izgube določene mere neodvisnosti na življenje starega človeka v domu za stare. Rezultati so pokazali, da je kar sedem intervjuvancev ohranilo samostojnost in nimajo občutka odvisnosti od drugih (»Nimam občutka, da sem izgubila neodvisnost ali pa da bi bila odvisna od koga« (B14)., »Ne bi ravno rekel, da sem izgubil veliko neodvisnosti. Še vedno lahko počnem vse, kar sem počel prej« (I14).). V nasprotju z zgoraj navedenim pa dve osebi navajata občutke nesprejemanja ob izgubi določene mere neodvisnosti (»Ja, izguba neodvisnosti je najhujša stvar, ki se mi je zgodila« (H17).). Izpostavila bi tudi odgovora dveh intervjuvancev, ki sta izrazila izboljšano kakovost življenja ob prihodu v dom zaradi zmanjšanja skrbi in bolj kakovostne oskrbe (»Nimam več skrbi, pred tem me je vedno skrbelo, kako bo, vedno sem plačevala najprej položnice, šele nato vse ostalo« (A17).).

V magistrskem delu sem raziskala tudi vpliv selitve v dom za stare na fizično in psihično zdravje starega človeka. Večini intervjuvancev se ob selitvi v dom za stare zdravstveno stanje ni spremenilo (»Mislim, da odhod v dom ni vplival na moje zdravje. Ne opažam nekih

sprememb« (D17).; Ne, odhod v dom ni vplival. Ne opažam sprememb« (F15).). Ena oseba navaja, da se je ob selitvi v dom za stare izboljšala kakovost njenega življenja. Nasprotno pa so se pri enem posamezniku ob selitvi v dom za stare pojavile zdravstvene težave.

Znotraj te teme me je zanimal vpliv selitve v dom za stare tako na fizično kot tudi psihično zdravje. Intervjuvanci so znotraj vpliva na psihično zdravje odgovarjali različno. Nekaterim se je psihično zdravje izboljšalo, drugim se psihično zdravstveno stanje ni spremenilo (»Kakšnih psihičnih sprememb nisem zaznala, odločila sem se tako, da grem v dom« (A21).). Eni osebi pa se je psihično stanje izredno poslabšalo in so se pojavile različne zdravstvene težave (»Psihično sem na dnu« (H22).).

Pri treh intervjuvancih so se ob prihodu v dom za stare pojavile različne zdravstvene težave na področju fizičnega zdravja, kot so bolezen, izguba apetita in bolečine v kolenih (»Odkar sem tukaj, sem bolj bolan. Večkrat sem zbolel, nimam apetita« (H21).). Dva intervjuvanca pa sta izpostavila boljšo zdravstveno oskrbo v domu za stare in posledično izboljšanje fizičnega zdravja (»Fizično zdravje se mi je poboljšalo, zares poboljšalo« (G13).).

Zanimalo me je tudi, katere socialne mreže vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare ter na koga se obrnejo, ko potrebujejo pomoč ali samo družbo, pogovor. Vprašani so izpostavili velik in pomemben vpliv družine kot neformalne socialne mreže (»Vse mi pomeni družina, umrla bi zanje« (G15).; »Ja, veliko mi pomenijo, družina največ« (C22).). Izpostavili so tudi pomembnost obiskov članov družine in ohranjanje stikov z družino (»Sin pride recimo dvakrat na teden, drugače pa se slišiva po telefonu« (A26).; »Sin pride vsak teden, pa vedno mu govorim, naj se ne vozi gor in dol. Vnučinja pride« (B19).). Vprašanim pa so pomembni tudi pravi prijatelji, s katerimi ohranjajo stike prek obiskov in druženj (»Prijatelji so mi pomembni, to pa res« (B18). »Zelo so pomembni tudi prijatelji. Če nimaš prijateljev, nimaš nič« (D20).).

Izpostavila pa bi odgovore dveh vprašanih, ki izpostavljata odsotnost socialnih mrež (»Prijateljev tukaj ni« (H26).; »S sosedom se ne ujamem, počutim se zelo osamljeno« (H27).). Pomembno se mi pa zdi izpostaviti tudi odgovor osebe I, ki ne čuti potrebe po vključevanju v socialne mreže, saj uživa v samoti (»Rad sem tudi sam« (I19).).

V magistrskem delu me je zanimalo tudi, kakšne želje imajo stari ljudje za prihodnje bivanje v domu za stare. Odgovori intervjuvanci so zelo različni. Štiri osebe želijo tudi po prihodu v dom za stare ohranjati trenutno zdravstveno stanje (»Hja, za prihodnost si najprej želim, da bi ostal zdrav« (I20).). Posamezniki pa navajajo tudi željo po ohranjanju samostojnosti (»Ja, želim si,

da ne bi obležala, da bi lahko poskrbela zase« (A28).), željo po ustrežnejši sostanovalki, željo po mobilnosti (»Želim si le, da ne bi obležala, tega se bojim« (G19).). Po dva intervjuvanca sta navedla željo po večjem naboru domskih aktivnosti (»Želel bi, da bi bilo v domu več možnosti za aktivnosti, pa saj ne rečem, saj so, ampak meni nobena ne paše« (H30).) in željo po lastni sobi (»Želim si lastne sobe« (D23).). Intervjuvanci pa so navajali tudi željo po vrnitvi v domače okolje, željo po samozadovoljstvu ter željo po aktivnem in družabnem življenju. Izpostavila pa bi odgovor osebe G, ki si ne želi sprememb (»Nič ne bi spremenila« (G18).).

Zanimala me je tudi informiranost posameznikov pred odhodom v dom. Ugotovila sem, da je bila skoraj polovica vprašanih slabo informiranih o poteku selitve v dom za stare (»Glih obveščena nisem bila« (D24).; »Ja, praktično nisem vedla nič« (B22).). Trije intervjuvanci pa so bili informirani o procesu selitve v dom za stare. Dva izmed njih sta informacije pridobila preko pretekle vpetosti v domsko življenje (»Ja, o domu sem se veliko naučil, še preden sem se preselil. Večino takrat, ko je šla v dom sosed« (I22).).

Znotraj te teme me je zanimal tudi posameznikov način pridobivanja informacij o procesu selitve v dom za stare. Prevladovali so načini pridobivanja informacij prek pogovora (»Za dom pač slišiš, saj veste, se pogovarjaš, pa izveš to« (E22).); samoiniciativno pridobivanje informacij s pomočjo socialne delavke (»Sem poslala prošnjo v dom, sem se pozanimala, kam jo moram poslati, kaj moram izpolniti, mislim, da sem takrat poklicala socialno delavko« (B24).) in pridobivanje informacij zaradi posameznikove pretekle vpetosti v domsko življenje (»Ogromno sem vedela, ker sem 12 let hodila k mami na obisk, spremljala sestanke, razna predavanja o demenci, zraven pa sem še 25 let hodila na telovadbo v dom« (C32).). Navajali pa so tudi pridobivanje informacij prek socialne delavke, domskega časopisa in radia, obiskovanje svojcev v domu za stare ter pridobivanje informacij prek sorodnikov.

Želela pa sem izvedeti tudi, kakšen je bil finančen vpliv na odhod posameznika v dom za stare. Pet intervjuvancev je navedlo, da so svojci prevzeli finančno breme glede (do)plačila oskrbe v domu za stare (»Sin mi sicer pravi, da me ne sme skrbeti, da ne smem misliti na to. On doplačuje za dom, ureja vse. Vsi papirji, računi so nanj« (A36).). Trije vprašani so izrazili zaskrbljenost glede zmožnosti plačila domske oskrbe (»Nisem vedela čisto natančno, ampak približno. Malo me je grizlo, skrbelo me je, kako bo« (D27).). Nasprotno pa so štirje intervjuvanci izrazili odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev, ki so si jih v večini zagotovili s prodajo lastniškega stanovanja (»Ni me skrbelo, vedela sem, da bom imela dovolj. Imam penzijo in denar od prodaje stanovanja« (E24).). Dva vprašana sta se zavedala lastnih

finančnih zmožnosti, povezanih z bivanjem v domu za stare (»Zaenkrat še sama plačujem, ker poskrbim sama zase« (G23).). Izstopal pa je odgovor osebe H, ki je navedla nedovoljeno poseganje družine v osebno finančno poslovanje in posledično nepoznavanje lastnih finančnih odlivov (»Denar mi vzamejo otroci, koliko hočejo, za plačilo doma menda« (H33).).

Na koncu sem želela izvedeti, kakšne predloge in nasvete imajo intervjuvanci za bodoče stanovalce domov za stare. Navedli so veliko različnih predlogov in nasvetov. Izpostavila bi najbolj zastopan odgovor, saj so kar štirje vprašani navedli pomembnost samostojnega sprejemanja odločitev v povezavi s procesom selitve v dom za stare (»Ja, vsak naj se odloči sam. Kar mu pač paše« (E26).). Dva intervjuvanca sta selitev v dom opisala kot razrešitev stiske za posameznika, ki se v domačem okolju sooča z osamljenostjo (»Če nimajo nobenega, naj pridejo, je fino« (G26).). Prav tako sta dva vprašana izpostavila pomembnost bivanja v domačem okolju ob primerni oskrbi (»Ja, jaz bi jim svetovala, da če imajo koga doma, da so pripravljeni žrtvovati čas za njih, naj ostanejo doma, ker ga ni čez dom« (G25).). Intervjuvanci pa svetujejo tudi, da se stari ljudje zavedajo pomembnosti pravočasnega odhoda v dom za stare (»Uh, kaj bi jim svetovala, to, da je veliko bolje, da greš v dom eno leto prej kot pa teden prepozno« (B28).). En intervjuvanec svetuje tudi o zavedanju pomembnosti prilagoditve na življenjsko spremembo, ki jo predstavlja selitev v dom za stare. Opozorili pa so tudi na pomembnost družbe v domu za stare ter pomembnost zavedanja razbremenitve družine ob odhodu v dom za stare. Bodočim stanovalcem domov za stare pa svetujejo tudi, naj se zavedajo pomembnosti lastnih in družbenih predsodkov, ki vplivajo na odločitev za selitev v dom za stare. En intervjuvanec pa bodočim stanovalcem svetuje pridobitev lastne sobe za zagotavljanje zasebnosti (»Vsakemu bi želela, da dobi svojo sobo, če jo le želi. Zasebnost star človek rabi« (C38).).

5 RAZPRAVA

Zaradi trenda staranja populacije in posledično vse večjega števila starih ljudi ter sprememb v strukturi družin so selitve posameznikov v dom za stare vse pogostejše. Pomembno pri tem je, da se zavedamo, da selitev vpliva tako na starega človeka kot tudi na njegove najbližje.

S svojo raziskavo sem želela ugotoviti, kako proces selitve v dom za stare vpliva na starega človeka, kateri so bili glavni razlogi in dejavniki za odločitev glede selitve v dom za stare, kako je selitev vplivala na celovito zdravstveno stanje starega človeka, katere socialne mreže so vplivale na kakovostnejše bivanje uporabnikov v domu za stare, kakšen je bil finančni vidik selitve in kakšna je bila posameznikova informiranost pred selitvijo v dom za stare.

V raziskavi sem ugotovila, da so intervjuvanci pred prihodom v dom za stare živeli običajno življenje. Dneve so si krajšali z različnimi hobiji in aktivnostmi, ki so jim obogatile in osmislile življenje. Aktivnosti in hobiji, ki so jih navajali vprašani, se razlikujejo zaradi posameznikovih znanj, želja in potreb. Nekateri so si dneve pred odhodom v dom krajšali z vrtnarjenjem, gobarjenjem, drugi z ročnimi deli in obiski svojcev ter prijateljev. Nisem pa bila presenečena nad odgovorom dveh vprašanih, ki sta svoje življenje pred odhodom v dom opisala kot osamljeno, saj je osamljenost starih ljudi pogost pojav, ki lahko vodi v hudo stisko in predstavlja resne posledice za telesno in duševno zdravje starega človeka (Budič in Ogrin, 2021, str. 59–63).

Že na podlagi odgovorov lahko pridemo do spoznanja, kako zelo različni smo ljudje med seboj in kako zelo drugačne potrebe, interese in način življenja imamo.

Z raziskavo sem ugotovila, da so vprašani kot najpogostejši razlog za selitev navajali različne zdravstvene težave. Zagotavljanje bolj kakovostne zdravstvene oskrbe je bilo tako v mnogih primerih ključno za odločitev za odhod v dom za stare, saj so se vprašani zavedali lažje dostopnosti ustrezne specializirane zdravstvene nege in oskrbe. K odločitvi za odhod v dom za stare pa je pripomogel tudi občutek razbremenitve družine. Pomemben dejavnik selitve v dom pa je predstavljala tudi bivanjska problematika, ki je vključevala neustrezne in nevarne bivalne pogoje, težave pri samostojnem vzdrževanju gospodinjstva in prodajo stanovanja oziroma reševanje stanovanjske problematike znotraj družine. Presenetil me je odgovor vprašanega, ki je navedel prisilno selitev v dom za stare, ki je bila posledica nesoglasij s svojci. Ta odgovor nakazuje možnost izkoriščanja starih ljudi zaradi njihove ranljivosti, ki lahko pripelje do težav pri prilagoditvi na okolje in izgube podpore bližnjih.

Proces in podpora pri selitvi v dom za stare sta ključna pri zagotavljanju nemotenega prilagajanja in vključitve v novo okolje. Selitev v dom za stare predstavlja veliko življenjsko spremembo, pri kateri je ključno zagotoviti celostno podporo in razumevanje starega človeka. Pomembno je, da se vsi vpleteni pravočasno seznani z vsemi možnostmi in izberejo tisto, ki je najbolj primerna za individualne potrebe in želje starega človeka (Mali, 2013).

Večina intervjuvancev je pri tej temi izpostavila veliko vlogo in pomoč družine, ki jim je olajšala proces selitve v dom za stare, saj so jim pomagali pri selitvi osebnih potrebščin in urejanju potrebne dokumentacije. Izpostavljali so tudi dobro sodelovanje s socialno službo doma za stare. Selitev v dom za stare predstavlja težko življenjsko izkušnjo, ki pa jo je večina intervjuvancev lažje preživela ravno zaradi pomoči družine in socialne službe doma za stare. Izpostavila pa bi tudi primer intervjuvanca, ki je imel s procesom selitve katastrofalno izkušnjo, kar je vplivalo tudi na kasnejšo težko prilagoditev na domsko življenje. Intervjuvanec je opisal občutek nerazumevanja, nemoči in izgube nadzora nad lastnim življenjem, izrazil pa je tudi globoko nezadovoljstvo nad občutkom odvisnosti od drugih kot posledico bivanja v domu za stare.

Vsakdanje življenje v domu za stare je edinstveno in kompleksno okolje, znotraj katerega se prepletajo različne osebnosti in zgodbe posameznih stanovalcev, zaradi česar je pomembno, da jim zaposleni doma z vsakodnevnimi različnimi aktivnostmi in dejavnostmi omogočajo izražanje osebnostnih lastnosti. Ugotovila sem, da večina intervjuvancev aktivno sodeluje v različnih domskih aktivnostih, kot so pogovorne skupine, različne delavnice, telovadba, vadba za spomin in pevske vaje. Uporabniki doma ohranjajo lastne prostočasne dejavnosti, s katerimi si popestrijo dneve in s tem nadaljujejo z ohranjanjem že poznane domače rutine. Pomembno se mi zdi, da se stanovalci v domu med seboj radi družijo, preživljajo skupen čas in se dobro razumejo, saj sem mnenja, da to bistveno pripomore k njihovemu dobremu počutju in kakovostnejšemu življenju. Zelo negativno me je presenetilo dejstvo, da posameznik kljub širokemu naboru različnih aktivnosti navaja enolično življenje v domu za stare in opozarja na občutek nepomembnosti.

Izguba določene mere neodvisnosti po selitvi v dom za stare je pomembna tema, ki sem jo raziskovala v svojem magistrskem delu, saj menim, da vpliva na kakovost bivanja v domu. Vprašani so kljub selitvi v dom za stare ohranili samostojnost in željo po aktivnem življenju in ukvarjanju s hobiji, kar jim omogoča kakovostnejše življenje in bivanje v domu za stare. Izpostavila bi odgovor dveh oseb, ki izpostavljata olajšanje zaradi zmanjšanja skrbi ob prihodu

v dom in posledično izboljšano kakovost življenja. Pri izgubi določene mere neodvisnosti pa je pomembno opozoriti na občutek odvisnosti od drugih, ki sta ga občutila dva intervjuvanca. Pri tem je pomembno opozoriti na dejstvo, da na ta občutek ne vpliva samo bivanje v domu za stare, temveč tudi posameznikovo zdravstveno stanje.

Selitev v dom za stare predstavlja kompleksno življenjsko spremembo, ki vpliva na različna področja posameznikovega zdravstvenega stanja. Zaradi kompleksnosti tematike in dobljenih odgovorov sem znotraj teme ločila vpliv na psihično in fizično zdravje. Menim, da se ti dve tematiki med seboj povezujeta, a zahtevata ločeno obravnavo, predvsem zaradi specifičnih izzivov, s katerimi se srečujejo stanovalci ob selitvi v dom za stare. Intervjuvanci so izpostavili, da so s prihodom v dom za stare dobili boljšo in lažje dostopno zdravstveno oskrbo, kar je pozitivno vplivalo na fizično in psihično zdravje ter jim s tem izboljšalo kakovost življenja.

Na področju fizičnega zdravja so se pri treh posameznikih ob prihodu v dom pojavile različne zdravstvene težave kot so debelost, bolečine v kolenih in izguba apetita. Pojavnost težav lahko povežemo s stresno situacijo selitve in spremembo okolja.

Na področju psihičnega zdravja so bili odgovori raznoliki. Izpostavila bi pozitiven vpliv druženja v domu za stare na psihično zdravje posameznika. Negativno pa so me presenetili odgovori, ki opredeljujejo poslabšano psihično zdravstveno stanje oziroma pojav psihičnih težav: pojav slabovoljnosti, nespečnosti, slabo počutje, občutek nezmožnosti opravljanja hobijev.

Opazila sem tudi trend odgovorov, ki opisujejo, da osebe niso zaznale spremembe v zdravstvenem stanju po prihodu v dom za stare, kar nakazuje ustrezno in kakovostno oskrbo v domu za stare ter ustrezno prilagoditev starega človeka na selitev in domsko življenje.

Vsem vprašanim z izjemo dveh posameznikov socialne mreže nudijo oporo in pomoč ter vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare. Vsak človek si svojo lastno socialno mrežo razlaga na svoj način in njen vpliv doživlja drugače. To pripisujemo raznolikosti posameznikove osebnosti, načinu življenja in različnim ljudem ter okolju, v katerem bivamo.

Socialna mreža opredeljuje človekovo povezanost z drugimi ljudmi, kar predstavlja eno izmed pglavitnejših človekovih lastnosti in potreb. Zaznamo jo v različnih medčloveških odnosih. Zavedati se je treba, da je človek ne glede na situacijo in okolje ter čas, v katerem živi, vedno del različnih socialnih mrež (Ramovš, 2014).

Večina vprašanih je kot oporno socialno mrežo navajalo neformalne oblike, kot so družina in prijatelji. Izrazili so veliko pomembnost družine v obliki razne pomoči ter preživljanja in ohranjanja stikov z domačimi. Prav tako pa h kakovostnejšem bivanju v domu za stare pripomorejo tudi prijatelji, ki jim vprašani tudi pripisujejo velik pomen. Hopflinger (2008, v Pihlar, 2010, str. 58–61) trdi, da najpomembnejše socialne stike starih ljudi predstavljajo ožji družinski člani, prijatelji in sosedje. Pomembno je poudariti kakovost socialnih stikov v nasprotju z njihovo količino.

Izpostavila bi odgovor osebe, ki opisuje odsotnost socialne mreže in željo po njeni ponovni vzpostavitvi. Zanimiv pa je tudi odgovor druge osebe, ki navaja odsotnost potrebe po vključevanju v socialne mreže zaradi želje in uživanja v samoti.

Zanimalo me je tudi, kakšne želje imajo uporabniki doma za stare za prihodnje bivanje v domu. Vsak uporabnik ima svoje želje, ker drugače doživlja starost in bivanje v domu. Več uporabnikov ima podobne želje: ohranjanje trenutnega zdravstvenega stanja, ohranjanje samostojnosti in mobilnosti ter aktivno domsko življenje. Dve osebi navajata željo po lastni sobi. Menim, da zagotovitev lastne enoposteljne sobe omogoča zagotovitev intimnosti in osebne prostora, ki ga star človek potrebuje. Zanimivi pa sta se mi zdeli želji ene osebe, ki si želi ohraniti pozitiven pogled na svet in mirno smrt.

Pri uspešnem soočanju s procesom selitve v dom za stare ključno vlogo igra tudi dobra informiranost o procesu selitve, kar omogoča lažjo prilagoditev na to pomembno življenjsko prelomnico. Znotraj raziskovalnega vprašanja sem zaradi kompleksnosti in različnih odgovorov določila dve temi: informiranost pred odhodom v dom za stare in način pridobitve informacij.

Presenetilo me je, da je bila kar polovica uporabnikov pred prihodom v dom za stare slabo informirana o procesu selitve in domskem življenju nasploh. Kljub slabi informiranosti pa to ni bistveno vplivalo na njihovo prilagoditev na bivanje v domu za stare. Dva vprašana sta izpostavila dobro informiranost na podlagi pretekle vpetosti v domsko življenje, ki je povezana z odhodom najbližjih v dom za stare in njihovim obiskovanjem. Predhodna vpetost v domsko življenje jima je olajšala proces selitve, saj so jima bile že vnaprej znane rutine, aktivnosti in način ter potek domskega življenja.

Informacije o procesu selitve v dom za stare so posamezniki večinoma pridobivali na podoben način. Nekateri so informacije pridobili prek pogovorov z bližnjimi in znanci ter obiskov svojcev v domu za stare. Izpostavila pa bi samoiniciativno pridobivanje informacij, kjer so si

posamezniki sami zagotovili potrebne informacije in se s tem učinkovito pripravili na proces selitve in kasnejše bivanje v domu za stare. K boljši pripravi na prehod v dom za stare in domsko življenje je pozitivno vplivalo tudi predhodno prostovoljsko udejstvovanje pri domskih aktivnostih, ki je osebi omogočilo vnaprejšnjo seznanitev z domskim življenjem.

Proces selitve v dom za stare in kasnejša domska oskrba sta velik finančni zalogaj, ki lahko vpliva na odločitev glede odhoda v dom za stare. Gre za zahtevno odločitev, saj lahko ta vpliva ne samo na starega človeka, temveč tudi na njegovo družino. Mnenja o finančnem vplivu na odhod v dom za stare so bila deljena, saj je moč opaziti tako zaskrbljenost glede plačila domske oskrbe kot tudi odsotnost skrbi kot posledico zagotovitve zadostnih finančnih sredstev.

Pri polovici vprašanih je finančno breme selitve v dom za stare in kasnejše domske oskrbe prevzela družina, kar pa predstavlja ključno podporo in staremu človeku olajša odločitev za odhod v dom za stare, kar lahko vodi v kakovostnejše življenje. Zanimiva se mi zdi izpostavitve zavedanja o lastnih zmožnostih plačevanja domske oskrbe glede na zdravstveno stanje, saj se ta sorazmerno povečuje s slabšanjem zdravstvenega stanja in vse večjo potrebo po negi in pomoči.

Negativno pa me je presenetilo dejstvo, da je družina nedovoljeno posegala v osebno finančno poslovanje starega človeka in s tem povzročila občutek izgube nadzora nad lastnim življenjem posameznika in stisko. Ob tem se poraja etično vprašanje glede izkoriščanja ranljivosti starih ljudi.

V moji raziskavi se je izkazalo, da imajo intervjuvanci veliko različnih predlogov za bodoče stanovalce doma za stare. Izpostavili so pomembnost samostojne in pravočasne odločitve za odhod v dom za stare. Predlagali so pomembnost zagotovitve lastne, enoposteljne sobe za zagotovitev zasebnosti in pomembnost čimprejšnje prilagoditve na novo okolje, saj si s tem izboljšajo kakovost bivanja v domu za stare. Bodoči stanovalci lahko z odhodom v dom za stare zmanjšajo lasten občutek bremena družini. Hkrati pa selitev lahko predstavlja razrešitev stiske in osamljenega življenja. Kot pomemben predlog pa navajajo tudi prisotnost družbe v domu za stare, saj prav to stari ljudje doma navadno pogrešajo. V nasprotju z vsem naštetim pa je bilo predlagano tudi čim daljše bivanje v domačem okolju, saj lahko v domu pride do občutkov omejenosti in zmanjšanja avtonomije in samostojnosti, hkrati pa nobena institucija ne more v celoti nadomestiti domačega okolja.

6 SKLEPI

- Aktivnosti in hobiji, s katerimi so se ukvarjali pred prihodom v dom za stare, se razlikujejo zaradi posameznikovih želja, znanj in potreb.
- Dve osebi opisujeta življenje pred odhodom v dom za stare kot osamljeno življenje.
- Zaradi individualnih dejavnikov, kot so posameznikovo zdravstveno stanje, njegove osebnostne lastnosti in njegova vključenost v socialne mreže, vsak posameznik selitev v dom za stare doživlja na svojevrsten način.
- Glavni razlogi za selitev v dom za stare so zdravstvene težave, bivanjska problematika in želja po razbremenitvi družine.
- Ključna razloga za odločitev za odhod v dom za stare sta bila v večini primerov zagotovitev bolj kakovostne zdravstvene oskrbe in lažja dostopnost specializirane zdravstvene nege.
- Večina intervjuvancev je selitev v dom za stare opisala kot preprost proces zaradi podpore socialne službe in družine.
- Ena oseba navaja prisilno selitev v dom za stare zaradi nesoglasij s svojci.
- Oseba, ki je proces selitve doživljala kot katastrofalno izkušnjo, je imela kasneje težave s prilagajanjem na domsko življenje.
- Predhodna vpetost v domsko življenje v obliki obiskov in prostovoljnega dela olajša postopek selitve v dom za stare in kasnejše bivanje v domu.
- Ena oseba navaja enolično življenje v domu za stare in opozarja na občutek nepomembnosti.
- Pomembnost omogočanja izražanja posameznikovih osebnostnih lastnosti prek različnih aktivnosti in dejavnosti.
- Ukvarjanje uporabnikov doma za stare z različnimi aktivnostmi in dejavnostmi vpliva na njihovo dobro počutje in izboljša kakovost njihovega življenja.
- Izguba določene mere neodvisnosti je povezana z občutkom odvisnosti od drugih, na kar pa vpliva predvsem posameznikovo zdravstveno stanje.
- Selitev v dom za stare predstavlja kompleksno, življenjsko pomembno izkušnjo, ki vpliva na različna področja posameznikovega zdravstvenega stanja.
- Boljša in lažja dostopnost zdravstvene oskrbe pozitivno vpliva na psihično in fizično zdravje starega človeka.

- Vsem intervjuvancem je skupno, da je eden izmed glavnih razlogov za selitev v dom za stare želja po zagotovitvi kakovostnejše zdravstvene nege in oskrbe.
- Pojavnost različnih zdravstvenih težav (debelost, bolečine v kolenih) kot posledica stresne situacije selitve v dom za stare in spremembe okolja.
- Druženje v domu za stare pozitivno vpliva na psihično zdravje posameznika.
- Dve osebi sta navedli pojav zdravstvenih težav na področju psihičnega zdravja (slabovoljnost, nespečnost).
- Večina intervjuvancev ne navaja sprememb v zdravstvenem stanju, kar kaže na ustrezno in kakovostno oskrbo v domu za stare in ustrezno prilagoditev starega človeka na domsko življenje.
- Velika pomembnost družine in prijateljev kot socialne mreže za kakovostnejše bivanje starega človeka v domu za stare.
- Kakovost socialnih stikov je bolj pomembna od njihove količine.
- Ena oseba si ne želi biti vključena v socialne mreže, saj si želi samote.
- Dve osebi si želita lastne sobe za zagotovitev zasebnosti.
- Vsak uporabnik ima svoje želje za prihodnje bivanje v domu za stare zaradi drugačnega doživljanja starosti in bivanja v domu.
- Kar polovica uporabnikov je bila pred prihodom v dom za stare slabo informirana o procesu selitve in domskem življenju.
- Informacije o procesu selitve so posamezniki pridobili prek pogovorov z bližnjimi ter obiskov svojcev v domu.
- Slaba informiranost o procesu selitve lahko oteži ta proces in pri starem človeku povzroči stres.
- Boljša informiranost olajša proces selitve in zmanjša stres, povezan s to pomembno življenjsko spremembo.
- S samoiniciativnim pridobivanjem informacij se posameznik učinkovito pripravi na proces selitve in kasnejše bivanje v domu za stare.
- Proces selitve v dom za stare in kasnejša domska oskrba sta velik finančni zalogaj, ki vpliva tako na posameznika kot na njegovo družino.
- Pri petih intervjuvancih je finančno breme domske oskrbe prevzela družina in s tem olajšala odločitev o selitvi v dom za stare.
- Dve osebi se zavedata sorazmernega povečevanja stroškov oskrbe glede na slabšanje zdravstvenega stanja.

- Možnost finančnega izkoriščanja starih ljudi zaradi njihove ranljivosti opozarja na večjo potrebo po zaščiti njihovih pravic.
- Vsem intervjuvancem je skupno, da ne zmorejo samostojnega bivanja v domačem okolju, kar pa je predstavljalo ključno vzpodbudo za razmislek o selitvi v dom za stare.
- Okoliščine selitve v dom za stare se med intervjuvanci razlikujejo, kar nakazuje velik vpliv individualnih dejavnikov. Te razlike so najbolj opazne pri količini socialnih mrež, osebnostnih predsodkov in pričakovanj glede domskega varstva ter finančnih vidikov selitve in oskrbe v domu za stare.
- Intervjuvanci so navedli veliko različnih predlogov glede zagotovitve zelenega standarda bivanja v domu za stare, prisotnosti družbe, pomembnosti življenja v domačem okolju ter zmanjšanja občutka bremena družini.

7 PREDLOGI

- Organiziranje in izvajanje raznolikega nabora aktivnosti, ki bi omogočale zadovoljevanje potreb in želja vseh stanovalcev doma za stare. Pri tem bi bilo treba tudi aktivno spodbujati stanovalce, da se udeležujejo teh aktivnosti in s tem izboljšajo kakovost njihovega bivanja v domu za stare, hkrati pa ohranjajo osebno identiteto in dobro počutje. To bi bilo moč doseči z zaposlovanjem novih kadrov, prostovoljskim delom in sodelovanjem z zunanjimi izvajalci v okolici občine Tržič.
- S spodbujanjem socialnih interakcij tekom organiziranih skupinskih dejavnosti bi domovi za stare prispevali k zmanjševanju osamljenosti starih ljudi, da ta ne bi vodila v hude osebne stiske.
- Za preprost in učinkovit proces selitve v dom za stare je ključno sodelovanje družine in socialne službe, ki mora vključevati predajo konkretnih in bistvenih informacij glede procesa selitve in pomoč pri kasnejši prilagoditvi na domsko življenje. To bi lahko zagotovili prek vzpostavitve podpornih skupin, brošur, predavanj in raznih delavnic, ki bi bile namenjene predvsem svojcem.
- Informiranje starih ljudi o procesu selitve v dom za stare in domskem življenju prek vzpostavitve podpornih skupin, brošur, predavanj in raznih delavnic, prilagojenih njihovem razumevanju in znanju s strani Doma Petra Uzarja Tržič. Vse to bi morali organizirati v okolju, dostopnem starim ljudem.
- Vzpostavitev infotočke, namenjene seznanitvi občanov s procesom selitve v dom za stare, življenjem v domu in vsemi finančnimi stroški, povezanimi z namestitvijo v domu za stare, na Centru za socialno delo Tržič oziroma v prostorih Občine Tržič. Boljša informiranost bi prispevala k manjši negotovosti in olajšala marsikatero stisko.
- Vzpostaviti bi bilo treba bolj individualiziran pristop domske oskrbe, saj bi to pripomoglo k ohranjanju avtonomije starega človeka in mu dalo občutek nadzora nad lastnim življenjem. To bi lahko dosegli prek večjega vključevanja posameznikov pri osebnem načrtovanju, dnevnih rutinah in aktivnostih.
- Za zagotavljanje večje zasebnosti uporabnikov bi bilo treba izboljšati bivanjske standarde, kar bi dosegli s prenovo sob.
- Organiziranje različnih dejavnosti in aktivnosti z namenom povezovanja starih ljudi v različne socialne mreže za izboljšanje kakovosti bivanja v domu za stare, kar bi pozitivno vplivalo na psihično zdravje posameznika. Vzpostavitev tedenskih delavnic, kamor bi bili vabljeni tako stanovalci doma, njihovi svojci kot občani občine Tržič.

- Priprava transparentov za predstavitev finančnega zalogaja procesa selitve in kasnejšega bivanja v domu za stare in možnosti sofinanciranja domske oskrbe v obliki predavanj, namenjenih širši javnosti z namenom ozaveščanja in informiranja v izogib stiskam.

8 SEZNAM VIROV

8.1 Uporabljena literatura

- Accetto, B. (2006). *Med zdravniki in bolniki: 40 let od ustanovitve Inštituta za gerontologijo in geriatrijo*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.
- Bekhet, A. K., Zauszniewski, J. A., & Nakhla, W. E. (2009). Reasons for relocation to retirement communities: A qualitative study. *Western journal of nursing research*, 31(4), 462-479.
- Brumec, M. (1997). Skupine za samopomoč – preseganje stisk in težav starih ljudi v domu. *Obzornik zdravstvene nege*, 31(1/2), 66-67.
- Budič, M., & Ogrin, A. (2021). Socialna izolacija in osamljenost med starejšimi. *Kakovostna starost*, 24(4), str. 59–63.
- Cafuta J. (1997). Starost in starostniki v domovih za stare. *Socialno delo*, 36(2), 141–146.
- Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2020). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Ficko, S. (2022). Prehod v oskrbovalno ustanovo. *Kakovostna Starost*, 25(4), 22–31.
- Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker V., Nagode M., Rafaelič A., & Udovič N. (2011). *Nastajanje dolgotrajne oskrbe: ljudje in procesi – eksperiment in sistem*. Ljubljana: FSD.
- Goriup, Jana. 2016. *Starostniki, njihova avtonomija in družbeni status*. *Revija za zdravstvene vede*, 3(2), 18–36.
- Groenvynck, L., de Boer, B., Hamers, J. P., van Achterberg, T., van Rossum, E., & Verbeek, H. (2021). Toward a partnership in the transition from home to a nursing home: The TRANSCIT model. *Journal of the American Medical Directors Association*, 22(2), 351–356.
- Johnson, R. A., & Bibbo, J. (2014). Relocation decisions and constructing the meaning of home: A phenomenological study of the transition into a nursing home. *Journal of aging studies*, 30, 56–63.
- Hlebec, V., Kavčič, M., Filipovič Hrast, M., Vezovnik, A., & Trbanc, M. (2010). *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kobentar, R. (2008). Socialni odnosi v starosti. *Socialna pedagogika*, 12(2), 145–160.
- Kodrič, K. (2022). Vloga in pomen družine pri socialni opori starostnikom. *Revija za zdravstvene vede*, 1(2), 98.
- Kordeš, U., & Smrdu, M. (2015). *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.

- Kornhauser, A., & Mali, J. (2013). Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi. *Socialno delo*, 52(5), 321–350.
- Litwak, E., & Longino Jr., C. F. (1987). Migration patterns among the elderly: A developmental perspective. *The gerontologist*, 27(3), 266–272.
- Macuh, B. (2017). *Življenjski slog starostnikov v domovih za starejše*. Maribor: Kulturni center.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2012a). Uvajanje dez institucionalizacije na področju oskrbe starih ljudi. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 88.
- Mali, J. (2012b). Socialno delo s starimi ljudmi in nova socialna zakonodaja. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 128.
- Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52(1), 57.
- Mali, J., Flaker, V., Urek, M., & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi: primer domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Milošević Arnold, V. (2000). Profesionalne vloge socialnih delavcev pri delu s starimi ljudmi. *Socialno delo*, 39(4/5), 254.
- Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Musek, J. (1982). *Osebnost*. Ljubljana: Dopisna delavska univerza UNIVERZUM.
- Naukkarinen, O. (2015). Kaj je »vsakdanje« v estetiki vsakdanjosti. *Filozofski vestnik*, 36(1), 25–39.
- Paque, K., Bastiaens, H., Van Bogaert, P., & Dilles, T. (2018). Living in a nursing home: A phenomenological study exploring residents' loneliness and other feelings. *Scandinavian journal of caring sciences*, 32(4), 1477–1484.
- Pihlar, T. (2010). *Socialno odnosi v starosti. Kakovostna starost – revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*, 2(13), 58–61.
- Rafaelič, A. (2015). *Pomen povezovanja in vključevanja pri oskrbi po meri človeka in procesih dez institucionalizacije* (Doktorska disertacija). Ljubljana: FSD.
- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2004). Specifika potreb in oskrbe starih ljudi s stališča socialnega dela. *Zdravniški vestnik*, 73(10), 724.
- Ramovš, J. (2014). Socialna mreža. *Kakovostna starost*, 17(1), 50–54.

Ramovš, J. (2014). Staranje. *Kakovostna starost*, 17(1), 45.

Ramovš, J. (2020). *Integrirana dolgotrajna oskrba*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Reuss, G. F., Dupuis, S. L., & Whitfield, K. (2005). Understanding the Experience of Moving a Loved One to a Long-Term Care Facility. *Journal of Gerontological Social Work*, 46(1), 17–46.

Repič Slavič, T. (2024). *Zlorabe pri starejših osebah*. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Rihter, L. (2003). Pomen kvalitativnih metod pri evalvaciji projektov prostovoljnega dela: primer evalvacije projekta prostovoljnega dela na šolskem centru Velenje. *Socialno delo*, 42(1), 19–26.

Savič, B. S., Zurc, J., & Touzery, S. H. (2010). Staranje populacije, potrebe starostnikov in nekateri izzivi za zdravstveno nego. *Obzornik zdravstvene nege*, 44(2), 89–100.

Seljak P. (2020). Bivalno zadovoljstvo in socialni kapital starejših ljudi. *Kakovostna starost*, 23(2), 3–19.

Schlauer, M. (2005). Institucionalno varstvo in priprava na sprejem v dom. *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?*

Sussman, T., & Dupuis, S. (2014). Supporting residents moving into long-term care: Multiple layers shape residents' experiences. *Journal of Gerontological Social Work*, 57(5), 438–459.

Vahid, Z., Vahid, P., Azad, R., Lynnette, L. C., & Eesa, M. (2016). Older people's experiences involving the decision to transition to an aged care home. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 5(8), 346–355.

Veber, S. (2004). Zloraba starih ljudi in nasilje nad njimi. *Obzornik zdravstvene nege*, 38(2), 149–157.

8.2 Spletni viri

Amnesty International (2019). *Pravica starejših do dostojnega življenja, avtonomije in oskrbe*. Pridobljeno 15. 1. 2024 s <https://www.amnesty.si/mednarodni-standardi-starejsi>

Dom Petra Uzarja Tržič. (2024a). *Predstavitev zavoda*. Pridobljeno 14. 12. 2024 s <https://dputrzic.si/o-nas/predstavitev/>

Dom Petra Uzarja Tržič. (2024b). *Začasne namestitve*. Pridobljeno 14. 12. 2024 s <https://dputrzic.si/sprejem/zacasni-sprejem/>

Dom Petra Uzarja Tržič. (2024c). *Pomoč na domu*. Pridobljeno 14. 12. 2024 s <https://dputrzic.si/pomoc-na-domu/>

Dom Petra Uzarja Tržič. (2024d). *Cenik storitev oskrbe od 1. 4. 2024 dalje*. Pridobljeno 17. 12. 2024 s <https://dputrzic.si/wp-content/uploads/2024/04/DPU-TRZIC-cenik-oskrbe-1.-4.-2024-dalje-podpisano.pdf>

Dom Petra Uzarja Tržič. (2024e). *Cenik dodatnih socialno varstvenih in ostalih storitev*. Pridobljeno 17. 12. 2024 s <https://dputrzic.si/wp-content/uploads/2024/01/Cenik-dodatnih-socialno-varstvenih-in-ostalih-storitev-od-1.1.2024-dalje-urejen.pdf>

Kogoj, A. (2011). *Duševne motnje in stiske v starosti* [pdf]. Pridobljeno 31. 12. 2024 s <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=189687&lang=slv>

Ministrstvo za solidarno prihodnost. (2023). *Oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev*. Pridobljeno 12. 1. 2025 s <https://www.gov.si/zbirke/storitve/oprostitev-placila-socialnovarstvenih-storitev/>

MIRA – Nacionalni program duševnega zdravja. (2020). *Zdrav duh v zdravem telesu*. Pridobljeno 20. 12. 2024 s <https://www.zadusevnozdravje.si/dusevno-zdravje/kaj-je-dusevno-zdravje/>

Posvet Center ta psihološko svetovanje. (2025). *Stiske in čudoviti trenutki v starosti*. Pridobljeno 6. 1. 2025 s <https://posvet.org/kategorije/psihicno-zdravje/stiske-in-cudoviti-trenutki-v-starosti/>

Regoršek, V. (2005). Stari ljudje v Sloveniji danes in jutri. Pridobljeno 14. 12. 2024 s https://www.ukc-mb.si/media/imported/fileadmin/_migrated/content_uploads/Zbornik_Geriatrija_03.pdf

Skupnost socialnih zavodov Slovenije. (2010). *Splošno o domovih za starejše*. Pridobljeno 16. 1. 2025 s <https://www.ssz-slo.si/splosno-o-domovih-in-posebnih-zavodih/>

Varstvo starejših. (2021). Domovi za starejše. Pridobljeno 21. 5. 2024 s <https://www.gov.si/podrocja/socialna-varnost/varstvo-starejsih/>

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2024). *Mesečni statistični pregled: november 2024*. Pridobljeno 3. 1. 2025 s <https://www.zpiz.si/cms/content2019/msp-november-2024>

9 PRILOGE

9.1 Priloga 1: Smernice za intervju

Kakšno je bilo vaše življenje pred odhodom v dom?

Kateri so bili glavni razlogi za vašo selitev v dom za stare?

Kako je potekal proces selitve v dom?

Kako bi opisali svoje vsakdanje življenje v domu?

Kako je izguba določene mere neodvisnosti po selitvi v dom za stare vplivala na vas?

Kako je odhod v dom vplival na vaše fizično in psihično zdravje?

Katere socialne mreže pripomorejo h kakovostnejšemu bivanju v domu za stare?

Kakšne so vaše želje za prihodnost vašega bivanja v domu za stare?

Katere in koliko informacij ste imeli pred vašim odhodom v dom? Kako ste pridobili informacije, ki so vplivale na vašo odločitev za selitev v dom?

Kakšen je bil finančni vpliv pri odločitvi za odhod v dom za stare? Kakšen vpliv imajo finance na vaše bivanje in življenje svojcev?

Kakšni so vaši nasveti in predlogi za bodoče stanovalce domov za stare in tiste, ki o tem še razmišljajo?

9.2 Priloga 2: Transkripcije razgovorov

- Zapis intervjujev po vprašanjih
- Izbor relevantnih delov besedila
- Izpis relevantnih delov besedila v razpredelnice in kodiranje

»Kakšno je bilo vaše življenje pred odhodom v dom?«

Oseba A: Ja, normalno življenje, dokler se niso zadeve začele podirati, mislim stanovanje in bolezni in vse skupaj, jaz sem skrbela za vse (A1). Do takrat je bilo v redu, je nastopila najprej moževa bolezen, kasneje moja. Enkrat pride nekaj in ne moreš več. Imela sem potrgane mišice,

doktor je rekel, da ne smem več drva sekati, nisem mogla več skrbeti. Skuhala bi nekako, ja, počistila, recimo. Ženske imamo dela dosti, posebej, ko se kuri. Problem je bil tudi dotrajano stanovanje, veter je pihal pod okni, so se kar zavese premikale, potem so mi pa še povedali, da bodo podrli to najemniško stanovanje, v katerem sem bila. Imam sina, ki me obiskuje. Obiskoval in skrbel je zame že doma, tudi sedaj (A2). Mi je rekel, da se mu je kamen odvalil od srca, ko sem rekla, da mi je dobro. Prijateljice pa imam, ja, me pokličejo. Moj dan, preden sem prišla v dom, je bil tako, da sem zjutraj vstala, se zrihtala, higiena, skuhala čaj, kavo, pojedla zajtrk, šla na sprehod, pogledala televizijo, skuhala kosilo, oprati oblačila, v trgovino nisem več hodila (A3). Skupaj s sinom sva šla enkrat na teden. Bi rekla normalen dan kot vsi (A4). Popoldan sem počivala, šla spet ven, se družila, dokler sem lahko, sem rada kvačkala, delala druga ročna dela (A5). Zdaj pa od korone ne zmorem več, ne vidim, pa še zaradi rok. Obe roki sem imela dvakrat operirani.

Oseba B: Prijatelje sem imela doma, smo hodili na kavo, smo se srečavali (B1). V petek bo 4 leta, odkar mi je umrl sin. Pod Kofcami je samo padel, imel srčno anevrizmo, bil je star 57 let. Drugi sin živi v Ljubljani, vsak teden pride na Gorenjsko, da se vidi. Takrat sem pa rekla, kaj se bo vsak dan vozil gor in dol, pa sem se odločila, da bom šla v dom. Hiša, v kateri sem živela, je stara 250 let, je v razsulu, je socialna delavka videla, ko je prišla. Pa sem tako rekla, da ni druge pomoči, kot da hišo prodam in grem v dom. Tako da sem se sama tako odločila, čakala sem pol leta, je bilo hitro. Tukaj sem zadovoljna, res. Doma biti sam, nisem imela sredstev, da bi popravljala, karkoli delala, čeprav so bili moji sosede zlati, so mi pomagali, še vedno pridejo na obisk, se slišimo, ampak ni šlo, kljub temu da so mi pomagali pri vsem, pomagali z drvami, okoli hiše, res vse. Doma sem vstajala zgodaj, ob pol 6 me je poklical sin, da je kava pripravljena, bil je samski, tako da sva živela skupaj, bila sva navezana en na drugega, tudi z drugim sinom sva si blizu (B2). Ko sem živela doma, sem bila vedno v pogonu, delo okoli hiše, kuhanje, pogledala televizijo, težja opravila so mi pomagali sosede (B3). V Križah sem imela prijateljico, s katero sva hodili na kavo (B4).

Oseba C: Ja, kaj sem počela. To se pravi. Bila sem sama v hiši tako rekoč, mož je umrl. Začela sem počasi pospravljati po hiši, odnašati odvečne stvari, ker sem pripravljala, da hišo izpraznim, da se vseli sin (C1). Imamo hišo s prizidkom, v prizidku je že bil eden izmed sinov. Prišel je še drugi. Ker je prišel kar na hitro, ni bilo še vse gotovo, jaz pa sem takrat že šla v dom. Sem res hitro dobila. Moj dan je pa šel po navadi tako, da sem zjutraj vstala, ko je bil mož še živ, sem šla na sprehod, ravno tukaj okoli doma, pa v trgovino, če je bilo treba, kosilo. Po kosilu sva šli

s kolegico na sprehod, včasih dlje, včasih bližje, popoldne pa branje, gledanje televizije (C2).
»Drušne« nisem imela toliko (C3). Imela sem vrt, urejala sem ga, kot sem ga lahko, vedno sem
imela ptičke, skrbela zanje (C4). Stike z mojimi sinovi sem imela, ko so prišli na obisk (C5).
Na aktivnosti nisem hodila, še pred korono sem se udeleževala telovadbe, ki je potekala v domu,
kasneje tega ni bilo več (C6).

Oseba D: Lepo življenje sem imela (D1). Veliko sem se družila, hodila na ročna dela, na vikend
(D2). Imam hčero in sina, smo se redno videvali. Šla sem do njih, skupaj smo jedli kosila, da
nisem kuhala samo zase (D3). So se vrstili pri kosilih. Prijatelj imam veliko, imam več boljših
prijateljic, s katerimi ohranjamo stike (D4). S sosedo sva pili kavice (D5). V glavnem prijatelj
imam zelo veliko. Vsak dan sem po smrti moža hodila na pokopališče, na sprehode, ročna dela,
brala, sedela na klopi in opazovala, kuhala, občasno pekla, ko so se najavili obiski (D6). Zadnje
čase sicer nisem mogla več. Edini in glavni razlog je bolezen, samo bolezen v bistvu. In
operacija. Rekli so mi, da ne bom zmogla biti več sama, da ne bi padla. Ni mi bilo težko, strahu
ni bilo popolnoma nič.

Oseba E: Ja, v »penziju« sem bila, pa normalno sem živela (E1). Počela sem vse sorte, zjutraj
vstala, šla na telovadbe, jedla »fruštek«, kaj pospravila, skuhala (E2). Poleti sem imela vrt, kam
sem šla (E3). Hčerka je prišla vsak petek na obisk, vnukinja z družino pa ob nedeljah (E4). V
bloku sem imela eno prijateljico, sva klepetali in pile kavo (E5).

Oseba F: Ja, zelo razgibano, veliko sem se ukvarjala, no s športom ne toliko, to sem le streljala
z zračno puško, potem sem recimo risala, pisala sem svoj čas kakšne pesmice, bila sem pri
pevskem zboru, gotov še kej, pozabim, a ne (F1). Mož je bil v glavnem na vikendu, jaz sem
bila doma, sem rabila, nekaj. Sem začela hodit v dom kot prostovoljka (F2), sem hodila dolgo
časa, pa je mama umrla in me je tako bolelo, Da nisem mogla mimo doma. Sem hodila naokoli.
Moja mama je bila skoraj 13 let tukaj, dom me je spomnil nanjo. Res sem jo imela rada,
spoštovali smo jo, lepo smo živeli. Nismo bili bogati, imeli smo pa vse, kar smo hoteli. Otroštvo
je bilo lepo, takoj po vojni je bilo vse sorte, lačni sicer nismo bili nikoli. Potem smo šli vsak po
svoje, v službe, sem se poročila, potem sem začela z različnimi stvarmi. Igrala sem tudi v
predstavi Ano Frank. Mi je kar šlo, dve uri sem bila na odru. Vse sem probala, kar se je dalo
(F3). Po poroki sem začela z drugimi stvarmi, likovna in petje pa umetnost, a ne. Potem se je
pa začelo, pride starost, hodila sem veliko, vsak dan skoraj, iz Bistrice do Tržiča. Je prišla starost
in bolezen, mož je umrl, 6 let sem živela sama doma. Preselila sem se iz 4. nadstropja v pritličje,
ko je bil mož še živ. Kupila sva dvosobno stanovanje, ker mož ni mogel hoditi. Preselila sem

se v novo stanovanje sama, mož je stanovanje videl, nikoli pa ni živel v tem stanovanju, je prej umrl. Zelo lepo stanovanje je bilo. Imela sem dobre sosede, ko sem zbolela, so mi pomagali (F4). Ko me je kap, sem jim prodala stanovanje, nisem jih mogla obremenjevati. Nimam nobenega drugega kot brata, nečakinjo in nečaka. Hvala bogu, da imam vsaj njih, so dobri. Tako sem prišla v dom, imam vse. Sem zadovoljna z domom, ne morem nič reči. Želim si le svoje sobe.

Oseba G: Ja, jaz sem bila takrat stara 81 let, sem se lepo uredila vse, lahko sem nakupovala, kuhala, otrokom in vnukom sem pomagala (G1). Potem sem šla pa na banko in pred blogom sem v smetnjak odložila smeti in na vsem lepem me je zbil avto, starejši gospod je šel »rikverc«, me zbil, po tistem sem šla v bolnico, poškodovano nogo in kar hud pretres možganov. Sem bila v bolnici, potem se je bilo potrebno odločiti, hoditi nisem mogla še takrat, v 4. nadstropje nisem mogla in sem se odločila, da grem v dom. Z rešilcem so me pripeljali v dom, kjer so me lepo sprejeli.

Oseba H: Preden sem prišel sem, sem imel lepo življenje (H1). V svoji hiši sem skrbel sam zase, imel sem vrt, nekaj živali (H2). Vsak dan sem šel na sprehod, pa delo okoli hiše in v hiši, ob vikendih pa sem se družil s sosedi (H3). Počutim se, kot da sem bil iztrgan iz svojega doma in vržen v neznano okolje. Z ženo sva bila zelo povezana. Skupaj sva preživela večino življenja. Po njeni smrti je bilo vse drugače. Hiša je bila prevelika zame, a sem se kljub vsemu trudil, da bi ostal samostojen, pa je bilo težko (H4).

Oseba I: Preden sem prišel sem, sem živel v najemniškem stanovanju (I1). Imel sem majhen vrt, kjer sem imel zelenjavo (I2). Vsako leto sem šel v gobe, to je bila moja najljubša dejavnost, no, tudi zdaj še zmeraj grem (I3). Žena je žal umrla že pred leti, pa sem po smrti ostal sam (I4). Življenje je teklo naprej. Potem pa sem v bloku spoznal starejšo gospo, ki je živel v stanovanju nasproti. Dobro sva se ujela, sva bila kar prijatelja in si pomagala pri vsakdanjih opravilih, ona je skuhala, jaz pa sem ji pomagal pri kakšnih težjih opravilih, šel v trgovino. Ko je zbolela, sem zanje skrbel, dokler ni odšla v dom. Skrb zanjo mi je pomagala čez težko obdobje po smrti žene. Imel sem občutek, da sem še vedno koristen in da lahko komu pomagam, pa zamotil sem se (I5). Spet sva se srečala, ko sem prišel v dom. Tudi tukaj sem ji pomagal, jo peljal na sprehod.

Tabela 4: Kakšno je bilo vaše življenje pred odhodom v dom?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	Ja, normalno življenje, dokler se niso zadeve začele podirati, mislim stanovanje in bolezni in vse skupaj, jaz sem skrbela za vse.	Normalno življenje z določenimi skrbmi	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
A2	Imam sina, ki me obiskuje. Obiskoval in skrbel je zame že doma, tudi sedaj.	Življenje s pomočjo sina	Življenje s pomočjo družine	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
A3	Moj dan, preden sem prišla v dom, je bil tako, da sem zjutraj vstala, se zrihtala, higiena, skuhala čaj, kavo, pojedla zajtrk, šla na sprehod, pogledala televizijo, skuhala kosilo, oprati oblačila, v trgovino nisem več hodila.	Samostojno življenje z različnimi opravili	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
A4	Bi rekla normalen dan kot vsi.	Preživljanje normalnega dne	Običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
A5	Popoldan sem počivala, šla spet ven, se družila, dokler sem lahko, sem rada kvačkala, delala druga ročna dela.	Druženje in ročna dela	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	Prijatelje sem imela doma, smo hodili na kavo, smo se srečavali.	Druženje s prijatelji	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
B2	Doma sem vstajala zgodaj, ob pol 6, me je poklical sin, da je kava pripravljena, bil je samski, tako da sva živela skupaj, bila sva navezana en na drugega, tudi z drugim sinom sva si blizu.	Življenje s sinom	Družinsko življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
B3	Ko sem živela doma, sem bila vedno v pogonu, delo okoli hiše, kuhanje, pogledala televizijo, težja opravila so mi pomagali sosedge.	Hišna opravila s pomočjo sosedov	Življenje s pomočjo sosedov	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
B4	V Križah sem imela prijateljico, s katero sva hodili na kavo.	Druženje s prijateljico	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
C1	Začela sem počasi pospravljati po hiši, odnašati odvečne stvari, ker sem pripravljala, da hišo izpraznim, da se vseli sin.	Pospravljanje hiše	Priprava na odhod v dom	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C2	Moj dan je pa šel po navadi tako, da sem zjutraj vstala, ko je bil mož še živ, sem šla na sprehod, ravno tukaj okoli doma, pa v trgovino, če je bilo treba, kosilo. Po kosilu sva šli s kolegico na sprehod, včasih dlje, včasih bližje, popoldne pa branje, gledanje televizije.	Druženje s prijateljico in ukvarjanje s hobiji	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
C3	»Drušne« nisem imela toliko.	Pomanjkanje družbe	Osamljeno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
C4	»Imela sem vrt, urejala se ga, kot sem ga lahko, vedno sem imela ptičke, skrbela zanje.	Urejanje vrta in skrb za okolico	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
C5	Stike z mojimi sinovi sem imela, ko so prišli na obisk.	Obiskovanje sinov	Družinsko življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
C6	Na aktivnosti nisem hodila, še pred korono sem se udeleževala telovadbe, ki je potekala v domu, kasneje tega ni bilo več.	Ne udeleževanje družabnih aktivnosti	Nedružabno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D1	Lepo življenje sem imela.	Lepo življenje	Kakovostno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
D2	Veliko sem se družila, hodila na ročna dela, na vikend.	Druženje in obiskovanje ročnih del	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
D3	Imam hčero in sina, smo se redno videvali. Šla sem do njih, skupaj smo jedli kosila, da nisem kuhala samo zase.	Videvanje in druženje s sinom in hčerko	Družinsko življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
D4	Prijatelj imam veliko, imam več boljših prijateljic, s katerimi ohranjamo stike.	Ohranjanje stikov in druženje s prijateljicami	Družabno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
D5	S sosedo sva pili kavice.	Pitje kave	Družabno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
D6	Vsak dan sem po smrti moža hodila na pokopališče, na sprehode, ročna dela, brala, sedela na klopi in opazovala, kuhala, občasno pekla, ko so se najavili obiski.	Ukvarjanje z različnimi hobiji	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
E1	Ja, v »penzijonu« sem bila, pa normalno smo živeli.	Normalno življenje v penziji	Običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E2	Počela sem vse sorte, zjutraj vstala, šla na telovadbe, jedla »fruštek«, kaj pospravila, skuhala.	Ukvarjanje s hobiji in hišnimi opravili	Aktivno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
E3	Poleti sem imela vrt, kam sem šla.	Skrb za vrt	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
E4	Hčerka je prišla vsak petek na obisk, vnukinja z družino pa ob nedeljah.	Obiskovanje družinskih članov	Družinsko življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
E5	V bloku sem imela eno prijateljico, sva klepetali in pile kavo.	Druženje s prijateljico	Družabno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
F1	Ja, zelo razgibano, veliko sem se ukvarjala, no, s športom ne toliko, to sem le streljala z zračno puško, potem sem recimo risala, pisala sem svoj čas kakšne pesmice, bila sem pri pevskem zboru, gotov še kej, pozabim, a ne.	Ukvarjanje z različnimi hobiji	Aktivno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
F2	Sem začela hodit v dom kot prostovoljka.	Opravljanje prostovoljskega dela v domu za stare	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F3	Igrala sem tudi, v predstavi Ano Frank. Mi je kar šlo, dve uri sem bila na odru. Vse sem probala, kar se je dalo.	Ukvarjanje z amaterskim igranjem,	Prostočasne dejavnosti,	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
F4	Imela sem dobre sosede, ko sem zbolela, so mi pomagali.	Pomoč sosedov,	Življenje s pomočjo sosedov,	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
G1	Ja, jaz sem bila takrat stara 81 let, sem se lepo uredila, vse, lahko sem nakupovala, kuhala, otrokom in vnukom sem pomagala.	Samostojno življenje z različnimi opravili	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
H1	Preden sem prišel sem, sem imel lepo življenje.	Lepo življenje	Kakovostno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
H2	V svoji hiši sem skrbel sam zase, imel sem vrt, nekaj živali.	Samostojno življenje in skrb za vrt	Samostojno in običajno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
H3	Vsak dan sem šel na sprehod, pa delo okoli hiše in v hiši, ob vikendih pa sem se družil s sosedi.	Sprehajanje, opravljanje hišnih opravil in druženje	Aktivno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
H4	Hiša je bila prevelika zame, a sem se kljub vsemu trudil, da bi	Težko ohranjanje samostojnega življenja	Samostojno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	ostal samostojen, pa je bilo težko.			
I1	Preden sem prišel sem, sem živel v najemniškem stanovanju.	Življenje v najemniškem stanovanju	Samostojno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
I2	Imel sem majhen vrt, kjer sem imel zelenjavo.	Skrb za vrt	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
I3	Vsako leto sem šel v gobe, to je bila moja najljubša dejavnost, no, tudi zdaj še zmeraj grem.	Gobarjenje	Prostočasne dejavnosti	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
I4	Žena je žal umrla že pred leti, pa sem po smrti ostal sam.	Samostojno življenje po smrti žene	Osamljeno življenje	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom
I5	Skrb zanjo mi je pomagala čez težko obdobje po smrti žene. Imel sem občutek, da sem še vedno koristen in da lahko komu pomagam, pa zamotil sem se.	Skrb za bolno sosedo	Nudenje pomoči	Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

»Kateri so bili glavni razlogi za vašo selitev v dom za stare?«

Oseba A: Razlogi predvsem, ker nimam svojega stanovanja, lastnik je rekel, da ga bo podrl (A6). Tako trdno sem se odločila in ko je prišel sin, sva popila kavo, sem pospravila, je rekel sin greva mami in sva šla, nisem spustila niti solze. Sem bila v tistem stanovanju skoraj 60 let. Ubistvu, ja, v dom sem šla zaradi zdravja in stanovanja, kaj češ, a boš živel v brlogu, če ne gre, ne gre (A7).

Oseba B: Ja, glavni razlog je bila moja hiša, ki je bila čisto neprimerna za bivanje (B5). Drugi razlog pa smrt sina (B6). Bi rekla, da je bil v tistem trenutku, ko me je poklicala socialna delavka na tisti petek popoldne, šok. Mislim, da je bilo malo pred tretjo uro, je rekla, da v torek lahko pridem v dom. Mislim, da sem bila kar tiho, me je vprašala socialna delavka, če sem šokirana, seveda sem bila, velika sprememba. Je rekla socialna delavka, ko smo se pogovarjali kasneje, da so videli, v kakšni hiši sem živela, da tam res ni bilo več varno (B7). Ma, prepričal me je predvsem strah, ker kaj pa naj bi čakala doma, na neurje, da bi mi še streha na glavo padla (B8). Lanski avgust, ko so bile poplave, se je odkrila streha, je začelo zamakati, sem klicala gasilce, pa so prišli, so rekli, da si ne upajo na streho, ker ne bi zdržala. Ni bilo več varno (B9).

Oseba C: Kratko in jedrnato, ker nisem hotela biti sama (C7). Sin je rabil stanovanje, ker je imel najemniško enosobno stanovanje, brez parkirišča (C8). Sama sem se odločila (C9). Prošnjo za v dom sem jo dala malo po novem letu, 15. marca sem bila že sprejeta. Med korono ni bilo toliko sprejemov, je bilo kar nekaj praznih mest. Takrat nisem imela nobenih problemov, ko sem prišla v dom, le s sostanovalko se nisem razumela, nisva bili za skupaj. Po 8 mesecih sem dobila svojo sobo. Jaz nikoli nisem razmišljala o tem, da ne bi šla v dom, pred tem sem nagovarjala moža, da bi šla skupaj, pa nikakor ni hotel. Res nisem imela nič proti domu, moja mama je bila tukaj 15 let, videla sem, kako to poteka, mislila sem si, kaj boš visel sam doma, vsi so v službi, en kup, pa je bilo treba pazit na centralno in na vse. Spomnim se zime, pred moževo smrtjo, ko sem bila sama, sinov ni bilo, muka je bila (C10).

Oseba D: Vedela sem, kam grem, kako je, da tudi doma ni vse krasno (D7). Od otrok nisem mogla pričakovati, da bodo nehali živeti zaradi mene, pustili službo (D8). S hčero sva se večkrat pogovarjali, je rekla, da je v dom treba iti takrat, ko si še negovan. Mora sicer biti hudo, ko greš v dom na silo. Hja, zaradi zdravja, jaz sem se v bolnici odločila, da domov ne grem več (D9). Nič mi ni bilo hudo. Vedela sem, da moram iti. Nisem spustila solze, hčera jo je, jaz ne.

Oseba E: Hotela sem kupiti novo stanovanje, pa so bila vsa premajhna, to je bilo vse v moji glavi, ker sedaj pa mi je ena postelja dovolj, prej mi je bilo pa eno stanovanje dovolj. Prodala sem stanovanje, ki sva ga kupila z možem, in sem iskala novega. Nekje so me motile stopnice, nazadnje sem pristala tukaj, sem si rekla, a ni vseeno, če grem v dom (E6). Ja, odhod v dom zame ni bil prijeten. Bila sem žalostna, tiha, zaprla sem se vase. Ni bilo to zame kot odhod na veselico, bilo je drugače, težko.

Oseba F: Razlog je bil moja kap (F5). To je bil razlog. Ja, že včasih, ko sem hodila v dom, ko je mama že umrla in sem ponovno začela hodit na te skupine, sem razmišljala, ja, kaj pa, če bi jaz šla v dom. Je bilo takrat še malo prezgodaj. Drugače sem se z lahkoto odločila, sem rekla, da nimam druge šanse, kot da grem v dom. Da imam oskrbo in streho nad glavo. Ja, sama sebe sem spraševala, a maš prav, da greš, a nimaš prav, da greš, a sem bla trdno odločena, čeprav so mi prijateljice rekle, ti še nisi za v dom, jaz sem pa rekla, da sama vem, kako je, kaj lahko naredim, kaj ne. Ne morem moriti druge ljudi (F6).

Oseba G: Ja, nesreča, nisem nikoli prej razmišljala, da bi šla v dom (G2). Ja, kar precej sem razmišljala. V 4. nadstropje ne bi mogla, ne bi mogla k zdravniku, v nabavo oziroma bi lahko s pomočjo, samo obremenjevala bi otroke in druge, edina rešitev je bila to (G3).

Oseba H: Otroci so rekli, da ne morem več zase dobro poskrbeti (H5). Oni pa zato niso imeli časa, pa verjetno tudi potrebe ne (H6). Sedaj eden izmed njih živi v hiši, niti ne vem točno, ker nikoli ne grem tja, pravijo, da ne zmorem. Sem na vozičku, ne morem se presesti v avto, doma so stopnice (H7). Čutil sem se, kot da sem postal breme (H8). Niso me vprašali, kaj si želim jaz, samo odločili so namesto mene (H9). Najbolj me je prizadelo, da so me postavili pred dokončano dejstvo. Nisem imel nobene izbire (H10). Čutil sem se, kot da me ne potrebujejo več.

Oseba I: Čisto preprosto. Živel sem sam (I6). Žena je pred leti umrla (I7). Večina prijateljev je žal že pokojnih (I8). Živel sem v najemniškem stanovanju, ki je bilo potrebno obnove, se mi je zdel pravi čas (I9)

Tabela 5: Kateri so bili glavni razlogi za vašo selitev v dom za stare?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A6	Razlogi predvsem, ker nimam svojega stanovanja, lastnik je rekel, da ga bo podrl.	Prodaja najemniškega stanovanja	Bivanjska problematika	Razlogi za selitev v dom za stare
A7	Ubistvu ja, v dom sem šla zaradi zdravja in stanovanja, kaj češ, a boš živel v brlogu, če ne gre, ne gre.	Poslabšanje zdravstvene in bivanjske situacije	Zdravstvene težave	Razlogi za selitev v dom za stare
B5	Ja, glavni razlog je bila moja hiša, ki je bila čisto neprimerna za bivanje.	Neprimerna hiša za bivanje	Neustrezne bivanjske razmere	Razlogi za selitev v dom za stare
B6	Drugi razlog pa smrt sina.	Sinova smrt	Izguba bližnjih	Razlogi za selitev v dom za stare
B7	Je rekla socialna delavka, ko smo se pogovarjali kasneje, da so videli, v kakšni hiši sem živela, da tam res ni bilo več varno.	Nevarna hiša za bivanje	Neustrezne bivanjske razmere	Razlogi za selitev v dom za stare
B8	Ma, prepričal me je predvsem strah, ker kaj pa naj bi čakala doma, na neurje, da bi mi še streha na glavo padla.	Strah zaradi nevarnosti porušanja strehe zaradi neurja	Neustrezne bivanjske razmere	Razlogi za selitev v dom za stare
B9	Ni bilo več varno.	Nevarnost	Stiska	Razlogi za selitev v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C7	Kratko in jedrnato, ker nisem hotela biti sama.	Strah pred osamljenostjo	Osamljenost	Razlogi za selitev v dom za stare
C8	Sin je rabil stanovanje, ker je imel najemniško enosobno stanovanje, brez parkirišča.	Reševanje stanovanjske problematike	Bivanjska problematika	Razlogi za selitev v dom za stare
C9	Sama sem se odločila.	Samostojna odločitev	Samostojna odločitev	Razlogi za selitev v dom za stare
C10	Spomnim se zime pred moževo smrtjo, ko sem bila sama, sinov ni bilo, muka je bila.	Stiska zaradi občutka osamljenosti	Osamljenost	Razlogi za selitev v dom za stare
D7	Vedela sem, kam grem, kako je, da tudi doma ni vse krasno.	Poznavanje doma in zavedanje situacije	Seznanjenost z domom za stare	Razlogi za selitev v dom za stare
D8	Od otrok nisem mogla pričakovati, da bodo nehali živeti zaradi mene, pustili službo.	Zavedanje vpliva skrbi zame na celotno družino	Odvisnost od pomoči družine	Razlogi za selitev v dom za stare
D9	Hja, zaradi zdravja, jaz sem se v bolnici odločila, da domov ne grem več.	Poslabšanje zdravstvenega stanja	Zdravstvene težave	Razlogi za selitev v dom za stare
E6	Prodala sem stanovanje, ki sva ga kupila z možem, in sem iskala novega.	Prodaja stanovanja	Bivanjska problematika	Razlogi za selitev v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	Nekje so me motile stopnice, nazadnje sem pristala tukaj, sem si rekla, a ni vseeno, če grem v dom.			
F5	Razlog je bil moja kap.	Kap	Zdravstvene težave	Razlogi za selitev v dom za stare
F6	Ne morem moriti druge ljudi.	Zavedanje glede obremenitve drugih	Odvisnost od tuje pomoči	Razlogi za selitev v dom za stare
G2	Ja, nesreča, nisem nikoli prej razmišljala, da bi šla v dom.	Pripetitev nesreče	Zdravstvene težave	Razlogi za selitev v dom za stare
G3	V 4. nadstropje ne bi mogla, ne bi mogla k zdravniku, v nabavo, oziroma bi lahko s pomočjo, samo obremenjevala bi otroke in druge, edina rešitev je bila to.	Skrb zaradi obremenitve družine zaradi skrbi zame po nesreči	Odvisnost od pomoči družine	Razlogi za selitev v dom za stare
H5	Otroci so rekli, da ne morem več zase dobro poskrbeti.	Nezmožnost skrbi zase po mnenju otrok	Nezmožnost samostojnega življenje	Razlogi za selitev v dom za stare
H6	Oni pa zato niso imeli časa, pa verjetno tudi potrebe ne.	Občutek prevelike obremenitve družinskih	Breme družini	Razlogi za selitev v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		članov s skrbjo zame		
H7	Sem na vozičku, ne morem se presesti v avto, doma so stopnice.	Delna nepokretnost	Zdravstvene težave	Razlogi za selitev v dom za stare
H8	Čutil sem se, kot da sem postal breme.	Občutek bremena	Breme družini	Razlogi za selitev v dom za stare
H9	Niso me vprašali, kaj si želim jaz, samo odločili so namesto mene.	Nezmožnost samostojne odločitve	Prisilna selitev	Razlogi za selitev v dom za stare
H10	Nisem imel nobene izbire.	Nezmožnost izbire	Prisilna selitev	Razlogi za selitev v dom za stare
I6	Živel sem sam.	Osamljeno življenje	Osamljenost	Razlogi za selitev v dom za stare
I7	Žena je pred leti umrla.	Ženina smrt	Izguba bližnjih	Razlogi za selitev v dom za stare
I8	Večina prijateljev je žal že pokojnih.	Pokojni prijatelji	Izguba bližnjih	Razlogi za selitev v dom za stare
I9	Živel sem v najemniškem stanovanju, ki je bilo potrebno obnove, se mi je zdel pravi čas.	Potreba po obnovitvi najemniškega stanovanja	Neustrezne bivanjske razmere	Razlogi za selitev v dom za stare

»Kako je potekal proces selitve v dom?«

Oseba A: Hja, na četrtek je prišla socialna delavka na obisk, povedala, da v ponedeljek lahko pridem v dom (A8). V četrtek sem imela ravno rojstni dan. Naslednji dan je prišel sin z ženo, smo šli na kosilo, smo se zmenili, da v soboto prideta, da bomo spakirali, pospravili stanovanje. Veliko stvari sem vrgla preč, stanovanje je bilo treba izprazniti (A9). Najbolj mi je pomagala pomoč sina in snahe, onadva sta prevzela vse, kolikokrat je peljal na smetišče in na rdeči križ, joj. Osebe v domu je bilo v redu, nič posebnega, prišla sem, izpolnili smo papirje, so me popisali, lepo so me sprejeli, tudi jaz vse lepo sprejemem (A10). Lepo me je sprejela gospodinja, me predstavila. Sama se ne kregam rada, nisem konfliktna, nobenemu nočem nič žalega. Jaz sem že prej hodila večkrat s prijateljico sem v dom, ker je imela ona tukaj tasta pa sva skupaj prišli, sem že poznala, sem vedela, nekih občutkov nisem imela, vedela sem, da ni bav bav. Vsi so mi govorili vse drugo, samo ne v dom, so rekli joj, kakšni pa tam ljudje živijo, sama sem jim rekla pa, da sem kot v hotelu, zjutraj ob 8.00 se zrihtam, potem imamo pa vse. Vse je oprano, polikano, to me najbolj veseli, ker je vse urejeno, oblačila so čista, vse je pospravljeno, rada sem imela čisto.

Oseba B: Na ponedeljek sem vse spakirala, v torek zjutraj me je sin pripeljal v dom in od takrat sem tukaj (B10). Najbolj prav mi je prišla, da sem bila v svoji glavi čisto pripravljena, da grem. Gospodinja v domu me je ob prihodu sprejela z odprtimi rokami, pokazala vse, me predstavila, vključila (B11). Prvi dnevi v domu so bili mirni, bilo je olajšanje. Doma nisem spala, mislim, ponoči sem se zbujala, tukaj težav ni. Tukaj spim, vem, da je za vse poskrbljeno.

Oseba C: Čisto enostavno, zbrala sem, kar sem mislila sabo nesti, naložila v torbe in prinesla v dom, oddala pri vratarju, da so »poštemplali« (C11). Potem sem imela razgovor z medicinsko sestro pa socialno delavko, potem so me pripeljali na oddelek, so mi pokazali sobo (C12). Seveda me je zanimalo, če imam lahko televizijo, že prej sem vprašala, če imava lahko vsaka svojo. Vse sem se »kamot« lahko dogovorila. Hja, saj ne boste verjela, gospodinja nas je vpeljala v vse (C13). Njen pristop, da sem lahko še vedno kuhala, pekla, da sem dobila vrt, plela rože. To mi je bilo največje zadoščenje. Bi rekla, da ni bilo nič stresno, ko sem prišla. Imela sem čisto dobre občutke, ko sem prišla, sicer še vedno mislim, da je to tudi zato, ker je dom tako blizu mojega doma. Pravim, da če mi bo »glih« tako hudo, bom šla pa pred hišo sedet in se bom s tem nekako umirila, do sedaj še nisem imela te potrebe.

Oseba D: Vedela sem, kam grem, kako je, da tudi doma ni vse krasno, od otrok nisem mogla pričakovati, da bodo nehali živeti zaradi mene, pustili službo. S hčero sva se večkrat pogovarjali, je rekla, da je v dom treba iti takrat, ko si še negovan. Mora sicer biti hudo, ko greš

v dom na silo. Hja, jaz sem se v bolnici odločila, da domov ne grem več (D10). Nič mi ni bilo hudo. Vedela sem, da moram iti. Hči je poskrbela za vse (D11). Nisem spustila solze, hčera jo je, jaz ne.

Oseba E: Ja, jaz sem prišla enkrat v dom, pa sem se prijavila, maja enkrat. Prinesla sem prošnjo in sem čakala, hodila sem spraševati (E7). Mogoče sem malo preveč spraševala, ker je bilo prehitro. Zdaj je, kar je. Hčera mi je pomagala pri pakiranju, praznjenju in čiščenju stanovanja (E8). Prvi dnevi v domu so bili grozni. Grozni! Sosea je smrčala, nisem spala nič. Podirala je cele bukve s svojim smrčanjem, povem, kot je bilo. Dvakrat sem spala na hodniku, sem kar tja šla ležat. Potem je ona dobila svojo sobo, hvala bogu. Jaz sem vmes že mislila, da bom kar ven iz doma šla, če se ne bo rešilo drugače. Ona se je preselila, sem bila dva dni sama, me je skrbelo, kaj bom dobila, če bi spet smrčala, bi kar pobegnila. Pa je prišla moja sosesa, hvala bogu se imava lepo, a ne. Me je pa skrbelo, a ne. Hvala bogu sem zaenkrat zadovoljna! Ja, ko sem prišla, je bilo težko, jaz sem govorila, da ljudje hodijo v dom umirati. Sej ne vem, kaj sem mislila, samo vsi so me spraševali, kaj sem šla v dom, vsi so bili negativni, vse sorte študiraš.

Oseba F: Ja, hvala bogu, da imam nečakinjo tako dobro. Vsi so malo poprijeli, se odločili, smo začeli pospravljati pa pripravljati, pakirati (F7). Papirje je rešila, poslala nečakinja. Ona je moja skrbnica, je klicala v dom, vse se je zmenila (F8). Najbolj mi je prav prišlo to, da so mi pomagali pri pospravljanju in pakiranju. Meni je bilo malo zoprno, ker je na tej postelji umrla moja sosesa, je bil grozen občutek, tako da sem za en teden plačala rezervacijo in sem prišla šele po enem tednu. Navajena sem bila na delovanje doma, vedela sem za vse stvari, ki se dogajajo v domu, tako da sem takoj sprejela (F9). Čutila sem olajšanje, ker sem imela streho nad glavo.

Oseba G: Iz bolnice so me z rešilcem pripeljali v dom, zelo lepo so me sprejeli (G4). Bila sem na oddelku Murka, hitro sem se vklopila. Sin in snaha sta spakirala, vse so naredili domači (G5). Stanovanje je bilo takrat prazno, sedaj v njem živi vnuk. Najbolj prav mi je prišlo to, da sem bila postrežena, da so bili zaposleni v domu pozorni do mene, če karkoli potrebujem, da smo se dobro sporazumeli, dokler nisem bila popolnoma samostojna (G6). Takrat je bila gospodinja Valerija, mi je res pomagala. Ko sem bila že pokretna, sem prišla iz najhujšega, sem veliko pomagala sosedu. Prve dneve nisem veliko razmišljala, sem bila samo v sobi. Ko sem začela enkrat hoditi, sem se hitro znašla, vedela sem, na koga se je treba obrniti. Edino to prilagajanje, prej sem bila sama, potem pa kar naenkrat toliko ljudi, razmišljanje, težko se je prilagajati množici (G7). Do covida nisem občutila strahu, po covidu pa se je v meni ne vem kaj začelo dogajati, vsega me je postalo strah, še celo, ko sem šla po hodniku, da se me je kdo

dotaknil, sem se stresla. Takoj ko sem prišla v dom, je bilo pa olajšanje, da mi ni treba v trgovino, kuhati, ker ne bi zmogla.

Oseba H: Selitev je bila zame katastrofa, vse življenje sem bil samostojen, pa sem naenkrat postal odvisen od drugih (H11). Vse svoje stvari sem moral pustiti za sabo (H12). Počutil sem se, kot da sem izgubil vse, kar mi je bilo dragocenega. Prvi dnevi so bili grozni. Vse je bilo tuje in neznano. Ničesar nisem razumel. Počutil sem se, kot da sem v zaporu (H13).

Oseba I: Ja, nič posebnega ni bilo. Spraznil stanovanje, vzel najpomembnejše in prišel v dom (I10).

Tabela 6: Kako je potekal proces selitve v dom?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A8	Hja, na četrtek je prišla socialna delavka na obisk, povedala, da v ponedeljek lahko pridem v dom.	Obisk socialne delavke	Sodelovanje in pomoč socialne službe	Proces selitve v dom
A9	Naslednji dan je prišel sin z ženo, smo šli na kosilo, smo se zmenili, da v soboto prideta, da bomo spakirali, pospravili stanovanje. Veliko stvari sem vrgla preč, stanovanje je bilo treba izprazniti.	Dogovor s sinom in snaho glede pospravljanja in pakiranja pred odhodom v dom za stare	Pomoč družine	Proces selitve v dom
A10	Osebe v domu je bilo v redu, nič posebnega, prišla sem, izpolnili smo papirje, so me popisali, lepo so me	Prihod v dom in urejanje vse potrebne dokumentacije	Sodelovanje in pomoč socialne službe	Proces selitve v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	sprejeli, tudi jaz vse lepo sprejemem.			
B10	Na ponedeljek sem vse spakirala, v torek zjutraj me je sin pripeljal v dom in od takrat sem tukaj.	Pakiranje in prihod v dom	Preprosta selitev v dom za stare	Proces selitve v dom
B11	Gospodinja v domu me je ob prihodu sprejela z odprtimi rokami, pokazala vse, me predstavila, vključila.	Topel sprejem in hitra vključitev v domsko življenje s strani gospodinje	Vključitev v domsko življenje s strani gospodinje	Proces selitve v dom
C11	Čisto enostavno, zbrala sem, kar sem mislila sabo nesti, naložila v torbe in prinesla v dom, oddala pri vratarju, da so »poštemplali«.	Pakiranje in enostavna selitev v dom za stare	Preprosta selitev v dom za stare	Proces selitve v dom
C12	Potem sem imela razgovor z medicinsko sestro pa socialno delavko, potem so me pripeljali na oddelek, so mi pokazali sobo.	Razgovor z medicinsko sestro in socialno delavko ter prihod na oddelek	Sodelovanje in pomoč socialne službe in zdravstvenega osebja	Proces selitve v dom
C13	Hja, saj ne boste verjela, gospodinja nas je vpeljala v vse.	Vključitev v domsko življenje s pomočjo gospodinje	Vključitev v domsko življenje s strani gospodinje	Proces selitve v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D10	Hja, jaz sem se v bolnici odločila, da domov ne grem več.	Samostojna odločitev v bolnišnici	Takojšen prehod iz bolnišnice v dom za stare	Proces selitve v dom
D11	Hči je poskrbela za vse.	Ureditev celotnega procesa selitve s strani hčere	Pomoč družine	Proces selitve v dom
E7	Ja, jaz sem prišla enkrat v dom, pa sem se prijavila, maja enkrat. Prinesla sem prošnjo in sem čakala, hodila sem spraševati.	Urejanje celotne dokumentacije glede sprejema v dom za stare	Sodelovanje in pomoč socialne službe	Proces selitve v dom
E8	Hčera mi je pomagala pri pakiranju, praznjenju in čiščenju stanovanja.	Pomoč hčere pri pakiranju in urejanju stanovanja	Pomoč družine	Proces selitve v dom
F7	Vsi so malo poprijeli, se odločili, smo začeli pospravljati pa pripravljati, pakirati.	Pomoč družine pri selitvenih opravilih	Pomoč družine	Proces selitve v dom
F8	Papirje je rešila, poslala nečakinja. Ona je moja skrbnica, je klicala v dom, vse se je zmenila.	Urejanje dokumentacije in dogovora o sprejemu v dom za stare s strani nečakinje	Sodelovanje in pomoč družine in socialne službe	Proces selitve v dom
F9	Navajena sem bila na delovanje doma, vedela sem za vse stvari, ki se dogajajo v	Dobra informiranost o delovanju in dogajanju v domu za stare	Preprosta selitev v dom za stare	Proces selitve v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	domu, tako da sem takoj sprejela.			
G4	Iz bolnice so me z rešilcem pripeljali v dom, zelo lepo so me sprejeli.	Prihod z rešilnim vozilom v dom za stare in lep sprejem	Takojšen prehod iz bolnišnice v dom za stare	Proces selitve v dom
G5	Sin in snaha sta spakirala, vse so naredili domači.	Organizacija selitve s strani družine	Pomoč družine	Proces selitve v dom
G6	Najbolj prav mi je prišlo to, da sem bila postrežena, da so bili zaposleni v domu pozorni do mene, če karkoli potrebujem, da smo se dobro sporazumeli, dokler nisem bila popolnoma samostojna.	Prijetno bivanje in pomoč zaposlenih v domu za stare	Pomoč zaposlenih v domu za stare	Proces selitve v dom
G7	Edino to prilagajanje, prej sem bila sama, potem pa kar naenkrat toliko ljudi, razmišljanj, težko se je prilagajati množici.	Težka prilagoditev na domsko življenje	Težka prilagoditev na domsko življenje	Proces selitve v dom
H11	Selitev je bila zame katastrofa, vse življenje sem bil samostojen, pa sem naenkrat postal odvisen od drugih.	Katastrofalen proces selitve zaradi občutka odvisnosti od drugih	Katastrofalen proces selitve	Proces selitve v dom

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H12	Vse svoje stvari sem moral pustiti za sabo.	Zapustitev imetja zaradi procesa selitve	Zapustitev imetja zaradi procesa selitve	Proces selitve v dom
H13	Prvi dnevi so bili grozni. Vse je bilo tuje in neznano. Ničesar nisem razumel. Počutim se, kot da sem v zaporu.	Občutek ujetosti in nepoznavanja ter nerazumevanja	Težka prilagoditev na domsko življenje	Proces selitve v dom
I10	Spraznil stanovanje, vzel najpomembnejše in prišel v dom.	Izselitev in odhod v dom za stare le z najnujnejšim imetjem	Preprosta selitev v dom za stare	Proces selitve v dom

»Kako bi opisali svoje vsakdanje življenje v domu?«

Oseba A: Ja, jaz v četrtnih hodim na Zimzelen skupino, pa ko pečejo, sem zraven, sama z rokami ne morem, sem prisotna, pa okrašujemo po domu, imamo delavnice (A11). Popoldneve smo prosti. Zadnjič smo delale ikebane, recimo. Dnevni v domu se razlikujejo, zjutraj vstanem ob 7.00, oblečem, umijem, zrihtam, zajtrk, po zajtrku grem ven, potem pa sledijo aktivnosti, rada hodim na Zimzelen delavnico, se pogovarjamo o preteklosti, imam vedno veliko za povedati (A12). Mi smo bili doma kmetje, smo imeli 300 glav ovac, sva z mamo molzli, delali smo iz volne, pridelovali sire, je rekla ta gospa, ki vodi Zimzelen, da res veliko vem, pa sem povedala, da sem tako odraščala. Potem pa kosilo, po kosilu s sostanovalkami pijemo kavo. Po kavi počijem, s sostanovalko greva na sprehod, pa v trgovino (A13). Vsak dan se s telefonom slišiva s sinom. Vsak dan me zjutraj ob 7.00 pokliče, večkrat na teden me obišče. Pokličejo me sosede, prijateljice (A14). S sostanovalko se ne razumeva najbolje, imam občutek, da nisva kompatibilni, ona slabše sliši, vse jo moti, nič ji ni všeč. V domu imam drugače veliko prijateljic, že takoj drugi dan, ko sem prišla, sem srečala veliko poznanih, s katerimi se poznamo že od prej. Smo včasih skupaj delale, smo bile sosede. Sem samo pogledala čudno, ko sem videla toliko znanih obrazov tukaj. V domu mi je všeč, ker je poskrbljeno za nas, všeč mi je

hrana, je dobra, ni premastna, vesela sem, ker imam streho nad glavo. Vsak večer, ko je padal dež, sem gledala v strop, kaj mi bo padlo na glavo. Moti me le soseda, s katero se res ne razumeva, ponoči vstaja, ropota, zelo je zahtevna, nič ne smem, moram biti tiho, vmešava se v vse. Sama se pa res ne maram kregati, sem raje tiho. Z ostalimi, tako zaposlenimi kot sostanovalci, se dobro razumemo, smo spoštljivi en do drugega, se pozdravimo.

Oseba B: Dnevi v domu, ha ha, kava pri gospodinji, križanke, igrice, ustvarjamo, kuhamo, gledam nadaljevanke, s sostanovalkami imamo pogovorne urice (B12). Na aktivnosti ne hodim, sem šla dvakrat na spomin, pa mislim, da še ni zame. Ja, se mi zdi, da so dnevi kar fajn, dnevi minevajo. Na obisk pa pride vnukinja, ko je bila na porodniški, je bila tukaj vsak teden, sedaj pride ob sobotah ali pa me pride iskat pa me peljejo domov, imam štiri pravnuke, najmlajši je star 1 leto (B13). Joj, kaj naj rečem, v domu mi vse odgovarja, druženja, hrana mi je všeč, kljub temu da jo mnogi kritizirajo. Sem se zadnjič pogovarjala, sem rekla, kaj ste doma jedli. Ja, seveda, saj je različno, pa ne rečem, ni vedno najbolje, ampak smo si različni. Zadovoljna sem s sobo, imam mir. Odnosi med nami so super, z vsemi se razumem, nimam pripomb.

Oseba C: Oh, od ponedeljka do petka mi je zelo všeč, skozi se nekaj dogaja, igre, prireditve, kuhamo, pečemo (C14). Sobota in nedelja sta pa dolgočasni, nič se ne dogaja, ampak takrat pa ogromno gledam televizijo, počivam, na sprehod, grem domov (C15). Za vikend je manj zaposlenih, zato se nič ne dogaja. Hja, bi rekla, da mi je moja soba res všeč, ker sem si jo uredila, da je to košček mojega doma, imam rože, izdelke, obeske, me spominjajo na vse. Sem zadovoljna s hrano, čistočo, malo manj pa z zdravstvom. Sicer ga ne rabim, ampak mislim, da bi lahko vsaj na pol leta imel zdravnik z vsakim kakšen razgovor. Že pred prihodom v dom smo imeli enkrat na leto referenčno ambulanto, vem, da to ni nujno, ampak bi si želela mogoče malo več stika. Ja, s sostanovalci, več ali manj so vsi kar v redu, rada se izognem ljudem, s katerimi se ne razumem. Rada sem v družbi, ampak sem tudi rada sama, mi zadostuje kava in obroki. Odnosi z zaposlenimi so v veliki večini v redu. So spoštljivi, edino, kar me razjezi, jaz rada pozdravim, oni pa, če jih je več na kupu, nikdar ne pozdravijo. Sodelujem pri delu na vrtu, v kuhinji, peka na oddelku, različne tematske delavnice – sedaj smo rezali buče, hodim na skupino Zimzelen (C16).

Oseba D: Prvi dnevi v domu so bili v redu, veliko ljudi poznam že od prej, bivših sodelavcev, znancev ipd. Dan tukaj gre kot doma, če se le dobro počutim (D12). Kosilo je sicer 15 minut prej, kot sem bila vajena, sadje jem, hodim ven, sicer se sedaj od četrтка slabše počutim in ne hodim nikamor. Drugače pa grem na telovadbo, vaje za spomin, pevske, kar sem lahko (D13).

Obiske imam popoldan. Obiščejo me hčera, sin, vnuki, prijatelji, z brati in sestrami se slišimo le preko telefona, ne morejo priti sem, so starejši, ne morejo voziti (D14). Z doktorjem v domu nisem zadovoljna, pred prihodom sem imela enkratno zdravnico vsa leta, s tem zdravnikom ne dobiva kontakta takega, no. Odnosi med nami v domu so dobri. Nimam pripomb ne nad sostanovalci ne nad zaposlenimi.

Oseba E: Zjutraj vstanem, grem na grad na telovadbo, »fruštek« (E9). Potem pa nimam nobenega pomembnega dela. Berem, televizija, ne morem biti skozi na miru. Grem ven, v trgovino, potem pa kosilo (E10). Enkrat sem šla na pevske, pa niso zame, včasih grem na telovadbo ob pol 12, pa velikokrat pozabim nanjo. Hčera pride, ko pride (E11). Dobro se vsi tukaj zastopimo, dober dan – dober dan. Nimam pripomb.

Oseba F: Ja, ta prvo zjutraj telovadim, potem grem na zajtrk, v trgovino, vaje za spomin, vaje za stabilnost, še enkrat na telovadbo, na kolo. Poleti grem ven na kolo, pozimi hodim notri. Ja, pa razne dejavnosti, recimo, ko smo presajale rože, kostanj »majle«, peka piškotov z gospodinjo (F10). Sezonske zadeve. Jaz povsod grem, če vidim, da je gneča, pustim tudi, da grejo drugi, mislim, da so bolj potrebni kot jaz. Popoldan imamo kosilo, po kosilu kava do 14, druženje ob »kofetu«, odvisno tudi od razpoloženja, ustvarjam. Risala sem ravno svečke za na kamen, za prijateljice. Ja, kaj naj rečem, »kofetkanje«, druženje, meni to veliko da (F11). Ja, pa dobra volja, ki jo poberemo iz druženja, šale. Zmoti me, ko poslušam ljudi, ki se kregajo med sabo. Stanovalci med sabo. To me res moti. Eni so žleht, eni vse vejo.

Oseba G: Prišla sem iz trojke na petico. Je bila velika sprememba, tukaj sem dobila svojo sobico, neverjetno, kako sem uživala v miru, pa sva se dobro razumeli s sostanovalko, njeni sorodniki so mi poslali pismo in paket, ko sem odšla. Večkrat sem jo obiskala. Ampak tukaj sem pa dobila tisto zasebnost, da sem vedela, kdo sem, kaj lahko naredim še zase. Zelo mi je pomagalo, ko so me zaposleni začeli klicati na krožke, skupine, ki mi zelo ustrezajo. Hodim na kolo, fizioterapijo, pa ko me vidite, hodim po hodniku, se razmigam, dopoldne grem na krožek za spomin, tombolo, grem tudi na zimzelen skupino, drugače pa če le morem, grem ven na sprehod (G8). Sem opazila, da se bolje počutim, če grem ven. Po kosilu pa se že zelo veselim, da pridem na kavo, v družbo (G9). Kave ne pijem več, mi srce ne pusti, a vseeno pridem, pohecamo se, nasmejemo. Hitro sem sicer prestrašena, ko pride do neprijetnih kontaktov med sostanovalci. Po kavi, zdaj bom že 87 let stara, sem kar utrujena. Pogledam nadaljevanko, pa si potem rečem nič, če boš še eno pogledala, pa ne bo dobro, tako da grem v park na sprehod (G10). Po večerji se uredim, to kar nekaj časa traja, pogledam turško nadaljevanko (G11). Nič

ne bi izpostavila, ker so vse stvari res prilagojene nam. Jaz občudujem zaposlene, vse. Sama se razumem z vsemi sostanovalci, ob napetosti se umaknem. V domu sicer doživiš vse, takoj ob selitvi na ta oddelek sem si delila stranišče z dvema sostanovalcema, eden je bil res neobziren, je bilo zelo neprijetno.

Oseba H: Vsak dan je enak (H14). Zjutraj nas zbudijo, potem je zajtrk, potem pa nič. Nič ne počnem, samo sedim in gledam skozi okno (H15). Najbolj mi manjka moja hiša in vrt. Odnosi z ostalimi stanovalci so različni. Nekateri so prijazni, drugi pa so bolj vase zaprti. Z zaposlenimi se ne družim veliko, počutim se, kot da sem samo številka (H16).

Oseba I: V domu se imam fajn. Imamo različne aktivnosti, kot so druženja, delavnice, izleti (I11). Tudi kuhinja je odlična. S sostanovalci smo se hitro ujeli, no, seveda z nekaterimi bolj, z drugimi manj, saj več. Drugače pa ja, kartamo, gremo ven, popijemo kavo (I12). Še vedno vozim avto, tako da grem na obisk do prijateljev, grem v gozd, v gobe, do trgovine, v bistvu, kamor hočem (I13).

Tabela 7: Kako bi opisali svoje vsakdanje življenje v domu?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A11	Ja, jaz v četrtkih hodim na Zimzelen skupino, pa ko pečejo, sem zraven, sama z rokami ne morem, sem prisotna, pa okrašujemo po domu, imamo delavnice.	Sodelovanje v pogovorni skupini in delavnicah	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare
A12	Dnevi v domu se razlikujejo, zjutraj vstanem ob 7.00, oblečem, umijem, zrihtam, zajtrk, po zajtrku grem ven, potem pa sledijo aktivnosti, rada hodim	Sodelovanje v pogovorni skupini in različnih aktivnostih in opravljanje jutranje rutine	Sodelovanje pri domskih aktivnostih in opravljanje jutranje rutine	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	na Zimzelen delavnico, se pogovarjamo o preteklosti, imam vedno veliko za povedati.			
A13	Potem pa kosilo, po kosilu s sestanovalkami pijemo kavo. Po kavi počijem, s sestanovalko greva na sprehod, pa v trgovino.	Aktivno preživljanje prostega časa s sestanovalkami ob popoldanskemu pitju kave, sprehodih in obisku trgovine	Druženje s sestanovalci	Vsakdanje življenje v domu za stare
A14	Vsak dan se s telefonom slišiva s sinom. Vsak dan me zjutraj ob 7.00 pokliče, večkrat na teden me obišče. Pokličejo, me sosede, prijateljice.	Vsakodnevni telefonski pogovori s sinom, sosedi in prijateljicami	Telefonski pogovori z najbližjimi	Vsakdanje življenje v domu za stare
B12	Dnevi v domu, ha ha, kava pri gospodinji, križanke, igrice, ustvarjamo, kuhamo, gledam nadaljevanke, s sestanovalkami imamo pogovorne urice.	Aktivno preživljanje prostega časa z reševanjem križank, ustvarjanjem ter druženjem s sestanovalkami	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		na pogovornih uricah		
B13	Na obisk pa pride vnukinja, ko je bila na porodniški, je bila tukaj vsak teden, sedaj pride ob sobotah ali pa me pride iskat pa me peljejo domov, imam štiri pravnuke, najmlajši je star 1 leto.	Obiski vnukinje in obisk domačega okolja	Obiskovanje in ohranjanje stika z družino in domačim okoljem	Vsakdanje življenje v domu za stare
C14	Oh, od ponedeljka do petka mi je zelo všeč, skozi se nekaj dogaja, igre, prireditve, kuhamo, pečemo.	Pestro dogajanje z igrami, prireditvami in ostalimi domskimi aktivnostmi	Pestro domsko dogajanje	Vsakdanje življenje v domu za stare
C15	Sobota in nedelja sta pa dolgočasni, nič se ne dogaja, ampak takrat pa ogromno gledam televizijo, počivam, na sprehod, grem domov.	Dolgočasno preživljanje vikenda s počivanjem, gledanjem televizije in sprehajanjem	Dolgočasno preživljanje vikenda	Vsakdanje življenje v domu za stare
C16	Sodelujem pri delu na vrtu, v kuhinji, peka na oddelku, različne tematske delavnice – sedaj smo rezali buče, hodim na skupino Zimzelen.	Sodelovanje v pogovorni skupini in delavnicah	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D12	Prvi dnevi v domu so bili v redu, veliko ljudi poznam že od prej, bivših sodelavcev, znancev ipd. Dan tukaj gre kot doma, če se le dobro počutim.	Nespremenjena dnevna rutina ob dobrem počutju zaradi srečevanja in poznavanja sostanovalcev v domu za stare	Ohranjanje domače rutine	Vsakdanje življenje v domu za stare
D13	Kosilo je sicer 15 minut prej, kot sem bila vajena, sadje jem, hodim ven, sicer se sedaj od četrтка slabše počutim in ne hodim nikamor. Drugače pa grem na telovadbo, vaje za spomin, pevske, kar sem lahko.	Obiskovanje telovadbe, vadbe za spomin in pevskih vaj	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare
D14	Obiske imam popoldan. Obiščejo me hčera, sin, vnuki, prijatelji, z brati in sestrami se slišimo le preko telefona, ne morejo priti sem, so starejši, ne morejo voziti.	Obiski družine in ohranjanje komunikacije in stikov	Obiskovanje in ohranjanje stika z družino	Vsakdanje življenje v domu za stare
E9	Zjutraj vstanem, grem na grad na telovadbo, »fruštek«.	Jutranja telovadba in zajtrk	Aktivna jutranja rutina	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E10	Berem, televizija, ne morem biti skozi na miru. Grem ven, v trgovino, potem pa kosilo.	Preživljanje časa z različnimi prostočasnimi dejavnostmi kot so branje, gledanje televizije in sprehodi	Aktivno preživljanje časa	Vsakdanje življenje v domu za stare
E11	Hčera pride, ko pride.	Obiski hčere	Obiskovanje in ohranjanje stika z družino	Vsakdanje življenje v domu za stare
F10	Ja, ta prvo zjutraj telovadim, potem grem na zajtrk, v trgovino, vaje za spomin, vaje za stabilnost, še enkrat na telovadbo, na kolo. Poleti grem ven na kolo, pozimi hodim notri. Ja, pa razne dejavnosti, recimo, ko smo presajale rože, kostanj »majle«, peka piškotov z gospodinjo.	Izvajanje jutranje rutine, in udeleževanje različnih domskih aktivnosti (telovadba, vaje za spomin, peka piškotov, ukvarjanje s športnimi aktivnostmi)	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare
F11	Ja, kaj naj rečem »kofetkanje«, druženje, meni to veliko da.	Druženje in pitje kave	Druženje s sostanovalci	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G8	Hodim na kolo, fizioterapijo, pa ko me vidite hodim po hodniku, se razmigam, dopoldne grem na krožek za spomin, tombolo, grem tudi na zimzelen skupino, drugače pa če le morem, grem ven na sprehod.	Ukvarjanje s športnimi aktivnostmi, sodelovanje pri krožkih in pri pogovorni skupini	Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih	Vsakdanje življenje v domu za stare
G9	Po kosilu pa se že zelo veselim, da pridem na kavo, v družbo.	Druženje s sostanovalci	Druženje s sostanovalci	Vsakdanje življenje v domu za stare
G10	Pogledam nadaljevanko, pa si potem rečem nič, če boš še eno pogledala, pa ne bo dobro, tako da grem v park na sprehod.	Gledanje nadaljevanek in sprehodi v parku	Prostočasne dejavnosti	Vsakdanje življenje v domu za stare
G11	Po večerji se uredim, to kar nekaj časa traja, pogledam turško nadaljevanko.	Izvajanje večerne rutine in gledanje televizije	Prostočasne dejavnosti	Vsakdanje življenje v domu za stare
H14	Vsak dan je enak.	Enolično življenje	Enolično življenje	Vsakdanje življenje v domu za stare
H15	Nič ne počnem, samo sedim in gledam skozi okno.	Sedenje in opazovanje okolice skozi okno	Enolično življenje	Vsakdanje življenje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H16	Z zaposlenimi se ne družim veliko, počutim se, kot da sem samo številka.	Občutek nepomembnosti	Občutek nepomembnosti	Vsakdanje življenje v domu za stare
I11	Imamo različne aktivnosti, kot so druženja, delavnice, izleti.	Ponudba različnih domskih aktivnosti	Ponudba različnih domskih aktivnosti	Vsakdanje življenje v domu za stare
I12	Drugače pa ja, kartamo, gremo ven, popijemo kavo.	Kartanje in druženje	Druženje s sostanovalci	Vsakdanje življenje v domu za stare
I13	Še vedno vozim avto, tako da grem na obisk do prijateljev, grem v gozd, v gobe, do trgovine, v bistvu, kamor hočem.	Obiskovanje prijateljev, vožnja z avtomobilom, gobarjenje in samovoljno preživljanje prostega časa	Prostočasne dejavnosti	Vsakdanje življenje v domu za stare

»Kako je izguba določene mere neodvisnosti po selitvi v dom za stare vplivala na vas?«

Oseba A: Ja, kaj jaz vem, malo mi je bilo čudno, ko sem sinu dala svojo bančno kartico, sem ga pooblastila, ker vse on ureja, sedaj ne sledim nobeni stvari več (A15). Sin mi doplačuje za dom, sama imam 500 EUR penzije, mi zmanjka za plačilo, kar nekaj. Nisem pa izgubila avtonomije, malo mi je bilo čudno, pa sem se privadila, sprejela, da tako je (A16). Nimam več skrbi, pred tem me je vedno skrbelo, kako bo, vedno sem plačevala najprej položnice, šele nato vse ostalo (A17). Da bi imela neke občutke odvisnosti od osebja, sostanovalcev, sina, jih nimam, se počutim, da zmorem sama (A18). Uredim se sama, lahko se sama stuširam, sicer zdaj imam tole roko povito, ampak zvečer odvijem, zjutraj pa zavijem nazaj.

Oseba B: Nimam občutka, da sem izgubila neodvisnost ali pa, da bi bila odvisna od koga (B14). Z vsemi sem na vezi, se slišimo. Ni nobene takšne aktivnosti, ki sem jo počela doma, ne pogrešam. Recimo ne pogrešam kuhanja, pospravljanja.

Oseba C: Zdaj, če je to izguba, da mi ni treba nabavljati, plačevati položnic, to je šlo, ampak jaz tega ne pogrešam (C17). Grem v trgovino, če si želim. Najmanj pogrešam izgubo čiščenja, likanja. Nimam občutka, da sem izgubila samostojnost (C18). Želim si, da bi morda lahko večkrat pekla in kuhala, ja, ja, to si želim (C19). Ja, kako naj se pa spopadem, ha ha, če me nekaj piči, grem ven ali pa se uležem v posteljo, berem, ni nič kritičnega, da bi me spravilo iz tira, da bi bila slabe volje.

Oseba D: Nimam občutka, da bi izgubila samostojnost (D15). Pogrešam le hojo, po Loki, pa okoli Kovorja, pa sem šla po gobe (D16). To mi manjka, ampak ne zmorem tega zaradi zdravja.

Oseba E: Ah, sej zdaj lahko počnem isto, kar sem lahko prej (E12). Če ne bi mogla hoditi, potem je to drugo, ampak zdaj lahko še vse. Nobenega dela nimam, včasih je zoprno, ko nimam nič za početi (E13). Doma sem skozi nekaj delala.

Oseba F: Ja, nekaj samostojnosti sem sigurno izgubila, človek bi rad naredil marsikaj (F12). Zadnjič sem si sama posteljo preoblekla, pa ne zaradi denarja, ampak zato, da nekaj naredim, da mine čas, pa sem bila potem tako utrujena, da sem kar dol padla. Pa je to malenkost, samo posteljo preobleči. Nikakor ne morem tega sprejeti (F13). Pogrešam hojo. Hojo, ja, pa se trudim, vsak dan grem (F14). Sicer se nič ne sekiram, rečem si, da tako pač je.

Oseba G: Ne, nimam tega občutka, da bi karkoli izgubila, čisto nič ne pogrešam (G12). Se poglobim v mojo sobico in se znajdem, ha ha. Zračim, pospravljam, se zamotim.

Oseba H: Ja, izguba neodvisnosti je najhujša stvar, ki se mi je zgodila (H17). Ne morem si več skuhati kave, ko hočem, ne morem iti na sprehod, ko to hočem, niti hoditi več ne morem (H18). Počutim se kot otrok (H19). Najbolj mi manjkajo majhne stvari, kot je to, da si lahko sam izberem, kaj bom jedel ali kdaj bom šel spat (H20).

Oseba I: Ne bi ravno rekel, da sem izgubil veliko neodvisnosti. Še vedno lahko počnem vse, kar sem počel prej (I14). V domu se počutim koristnega, saj lahko pomagam tudi drugim stanovalcem. Mi je pa res pomembno, da sem aktiven in da imam s kom preživljati čas, tudi sam se znam zamotiti, a včasih paše, da se zapeljem do gostilne, srečam bivše sodelavce, poklepetamo pa tako naprej.

Tabela 8: Kako je izguba določene mere neodvisnosti po selitvi v dom za stare vplivala na vas?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A15	Ja, kaj jaz vem, malo mi je bilo čudno, ko sem sinu dala svojo bančno kartico, sem ga pooblastila, ker vse on ureja, sedaj ne sledim nobeni stvari več.	Neprijeten občutek ob pooblastitvi sina za urejanje bančnih zadev	Neprijeten občutek in izguba nadzora	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
A16	Nisem pa izgubila avtonomije, malo mi je bilo čudno, pa sem se privadila, sprejela, da tako je.	Sprejetje in prilagoditev na situacijo	Sprejetje in prilagoditev	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
A17	Nimam več skrbi, pred tem me je vedno skrbelo, kako bo, vedno sem plačevala najprej položnice, šele nato vse ostalo.	Olajšanje zaradi zmanjšanja skrbi	Izboljšana kakovost življenja zaradi olajšanja	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
A18	Da bi imela neke občutke odvisnosti od osebja, sostanovalcev, sina, jih nimam, se počutim, da zmorem sama.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
B14	Nimam občutka, da sem izgubila neodvisnost ali pa, da bi bila odvisna od koga.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C17	Zdaj, če je to izguba, da mi ni treba nabavljati, plačevati položnic, to je šlo, ampak jaz tega ne pogrešam.	Olajšanje zaradi zmanjšanja skrbi	Izboljšana kakovost življenja zaradi olajšanja	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
C18	Nimam občutka, da sem izgubila samostojnost.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
C19	Želim si, da bi morda lahko večkrat pekla in kuhala, ja, ja, to si želim.	Želja po pogostejši peki in kuhi	Želja po ohranjanju hobijev	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
D15	Nimam občutka, da bi izgubila samostojnost.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
D16	Pogrešam le hojo, po Loki, pa okoli Kovorja, pa sem šla po gobe.	Želja po hoji in gobarjenju	Želja po ohranjanju hobijev	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
E12	Ah, sej zdaj lahko počnem isto, kar sem lahko prej.	Ohranjanje vsakodnevene rutine	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
E13	Nobenega dela nimam, včasih je zoprno, ko nimam nič za početi.	Neprijeten občutek zaradi manjka obveznosti	Želja po aktivnem življenju	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
F12	Ja, nekaj samostojnosti sem sigurno izgubila, človek bi rad naredil marsikaj.	Občutek izgube samostojnosti in želja po večji opravičnosti	Občutek izgube samostojnosti zaradi zmanjšane	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
			vsakodnevne opravilnosti	
F13	Nikakor ne morem tega sprejeti.	Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti	Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
F14	Pogrešam hojo. Hojo, ja, pa se trudim, vsak dan grem.	Želja po hoji	Želja po ohranjanju hobijev	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
G12	Ne, nimam tega občutka, da bi karkoli izgubila, čisto nič ne pogrešam.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
H17	Ja, izguba neodvisnosti je najhujša stvar, ki se mi je zgodila.	Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti	Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
H18	Ne morem si več skuhati kave, ko hočem, ne morem iti na sprehod, ko to hočem, niti hoditi več ne morem.	Želja po samostojnem kuhanju kave in hoji	Občutek odvisnosti od drugih	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
H19	Počutim se kot otrok.	Občutek odvisnosti od drugih	Občutek odvisnosti od drugih	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti
H20	Najbolj mi manjkajo majhne stvari, kot je to, da si lahko sam izberem, kaj bom jedel ali kdaj bom šel spat.	Želja po odločanju in izbiri	Želja po odločanju in izbiri	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I14	Ne bi ravno rekel, da sem izgubil veliko neodvisnosti. Še vedno lahko počnem vse, kar sem počel prej.	Odsotnost občutka neodvisnosti	Ohranjanje samostojnosti	Vpliv izgube določene mere neodvisnosti

»Kako je odhod v dom vplival na vaše fizično in psihično zdravje?«

Oseba A: Odhod v dom ni vplival na moje zdravje, nobene spremembe nisem opazila (A19). Rekla bi, da mi je lažje, kot mi je bilo, imam zrihtano vse, kuhano, pospravljeno, jaz res ne pogrešam, ko sem živela sama (A20). Kakšnih psihičnih sprememb nisem zaznala, odločila sem se tako, da grem v dom (A21). Odločitev je bila povsem moja, so me spraševati takrat, če je to sinova odločitev pa sem vsem povedala, da sem sama hotela tako. Sin je vedel, da bi bilo to zame bolje, a ni imel srca, da bi mi to predlagal, tako da je to na mojem zelniku zrastle. On mi je samo pomagal, da sva vse uredila. Sem sinu tudi povedala, da ne rabi vsak dan hoditi na obisk, naj zrihta zadeve doma. Nikoli se tukaj nisem počutila osamljeno, imam sostanovalko (A22).

Oseba B: Da bi bila kakšna sprememba v zdravstvenem stanju, ne bi rekla, ne psihično niti fizično (B15). Zdravnik je sicer ne dolgo nazaj ugotovil, da imam šum na srcu, sem bila na Golniku, verjetno imam to že dlje časa. Mi je kardiolog povedal, da mi lahko zamenjajo zaklopko, če se bom za to odločila. Sedaj še premišlujem, kako bo. Šum na srcu se ni pojavil zaradi selitve, verjetno tudi šok ob smrti sina, mislim, da so to posledice celega življenja in dogodkov (B16).

Oseba C: Ja, 10 kg sem se skoraj zredila, ko sem prišla v dom. Pa so me spet začela boleti kolena (C20). Moja kartoteka ni lepa, ampak s tem sem prišla v dom, močna osteoporoza, obrabljena ramena, kolena. Sem zaradi teh bolečin prosila za hoduljo in se strašno dobro z njo počutim, zdravnika sem prosila za dodatne protibolečinske tablete (C21). To se mi je že doma dogajalo, ampak je vse prej minilo, je pa bilo manj let, hitreje se je celilo.

Oseba D: Mislim, da odhod v dom ni vplival na moje zdravje. Ne opažam nekih sprememb (D17). Mogoče je le obratno, rada sem sicer sama, a mi občasno ustreza družba, kar jo je pa tukaj kar nekaj, zato nisem osamljena (D18).

Oseba E: Meni se zdi, da se ni nič spremenilo (E14). Na začetku, ko sem prišla, sem bila slabe volje, nisem mogla spati, nisem se dobro počutila (E15). Takrat bi najraje kar v kleti spala. Zdej je bolje. Dobro se počutim.

Oseba F: Ne, odhod v dom ni vplival. Ne opažam sprememb (F15). Edino to, da mogoče ne morem delati, kar bi rada, ustvarjanje, ki rabi prostor, ki pa ga nimam (F16). Osamljena nisem, tukaj je veliko več družbe kot doma. Veliko Tržičanov je v domu, obiskov imam ogromno, včasih sem že kar malo sita (F17). Skoraj vsak dan je nekaj, če ne v živo, pa po telefonu pokličejo.

Oseba G: Fizično zdravje se mi je poboljšalo, zares poboljšalo (G13). Kar se pa psihičnega zdravja tiče, mi je covid pustil posledice. Bili smo zaprti. Tak strah sem doživljala. Še po covidu me je bilo strah, da bi prenesla virus, predvsem mojim domačim (G14).

Oseba H: Odkar sem tukaj, sem bolj bolan. Večkrat sem zbolel, nimam apetita (H21). Psihično sem na dnu (H22). Pogosto sem žalosten in osamljen (H23). Spim zelo slabo. Noči so dolge in polne slabih sanj. Zbujam se utrujen in brezvoljen (H24).

Oseba I: Nič kaj ni drugače, še vedno počnem vse, kar sem počel doma, še vedno zmorem, kar sem, preden sem prišel (I15). Ni sprememb v zdravstvenem stanju (I16).

Tabela 9: Kako je odhod v dom vplival na vaše fizično in psihično zdravje?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A19	Odhod v dom ni vplival na moje zdravje, nobene spremembe nisem opazila.	Nespremenjeno zdravstveno stanje ob odhodu v dom	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično zdravje
A20	Rekla bi, da mi je lažje, kot mi je bilo, imam zrihtano vse, kuhano, pospravljeno, jaz res ne pogrešam, ko sem živel sama.	Lažje in boljše življenje	Izboljšana kakovost življenja	Vpliv na fizično in psihično stanje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A21	Kakšnih psihičnih sprememb nisem zaznala, odločila sem se tako, da grem v dom.	Odsotnost psihičnih sprememb zaradi samostojne odločitve za odhod v dom za stare	Nespremenjeno psihično zdravje	Vpliv na psihično zdravje
A22	Nikoli se tukaj nisem počutila osamljeno, imam sostanovalke.	Odsotnost občutka osamljenosti zaradi družbe sostanovalk	Izboljšana kakovost življenje	Vpliv na fizično in psihično zdravje
B15	Da bi bila kakšna sprememba v zdravstvenem stanju, ne bi rekla, ne psihično niti fizično.	Brez sprememb v zdravstvenem stanju	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično stanje
B16	Šum na srcu se ni pojavil zaradi selitve, verjetno tudi šok ob smrti sina, mislim, da so to posledice celega življenja in dogodkov.	Pojav zdravstvenih težav zaradi sosledja preteklih dogodkov	Pojav zdravstvenih težav	Vpliv na fizično zdravje
C20	Ja, 10 kg sem se skoraj zredila, ko sem prišla v dom. Pa so me spet začela boleti kolena.	Pridobitev kilogramov in bolečine v kolenih	Pojav zdravstvenih težav	Vpliv na fizično zdravje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C21	Sem zaradi teh bolečin prosila za hoduljo in se strašno dobro z njo počutim, zdravnika sem prosila za dodatne protibolečinske tablete.	Pridobitev hodulje za lažjo hojo in možnost pridobitve dodatnih protibolečinskih tablet	Boljša zdravstvena oskrba	Vpliv na fizično zdravje
D17	Mislim, da odhod v dom ni vplival na moje zdravje. Ne opažam nekih sprememb.	Brez sprememb v zdravstvenem stanju	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično zdravje
D18	Mogoče je le obratno, rada sem sicer sama, a mi občasno ustreza družba, kar jo je pa tukaj kar nekaj, zato nisem osamljena.	Odsotnost občutka osamljenosti zaradi družbe v domu za stare	Pozitiven vpliv na psihično zdravje	Vpliv na psihično zdravje
E14	Meni se zdi, da se ni nič spremenilo.	Brez sprememb v zdravstvenem stanju	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično zdravje
E15	Na začetku, ko sem prišla, sem bila slabe volje, nisem mogla spati, nisem se dobro počutila.	Pojav slabovoljnosti, nespečnosti in slabega počutja	Pojav zdravstvenih težav	Vpliv na fizično in psihično zdravje
F15	Ne, odhod v dom ni vplival. Ne opažam sprememb.	Brez sprememb v zdravstvenem stanju	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično zdravje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F16	Edino to, da mogoče ne morem delati, kar bi rada, ustvarjanje, ki rabi prostor, ki pa ga nimam.	Občutek nezmožnosti opravljanja hobijev	Zmanjšana kakovost življenja	Vpliv na psihično zdravje
F17	Osamljena nisem, tukaj je veliko več družbe kot doma. Veliko Tržičanov je v domu, obiskov imam ogromno, včasih sem že kar malo sita.	Veliko druženja s sostanovalci	Izboljšana kakovost življenja	Vpliv na psihično zdravje
G13	Fizično zdravje se mi je poboljšalo, zares poboljšalo.	Izredno izboljšanje fizičnega zdravja	Izboljšanje fizičnega zdravja	Vpliv na fizično zdravje
G14	Kar se pa psihičnega zdravja tiče, mi je covid pustil posledice. Bili smo zaprti. Tak strah sem doživljala. Še po covidu me je bilo strah, da bi prenesla virus, predvsem mojim domačim.	Občutek strahu in ostale posledice, ki jih je pustila epidemija covida-19 v domu za stare	Poslabšanje psihičnega zdravja	Vpliv na psihično zdravje
H21	Odkar sem tukaj, sem bolj bolan. Večkrat sem zbolel, nimam apetita.	Ponavljajoč se pojav bolezni in izguba apetita	Pojav zdravstvenih težav	Vpliv na fizično zdravje

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H22	Psihično sem na dnu.	Izredno slabo psihično stanje	Izredno slabo psihično stanje	Vpliv na psihično zdravje
H23	Pogosto sem žalosten in osamljen.	Pogosta pojavnost žalosti in osamljenosti	Pojav žalosti in osamljenosti	Vpliv na psihično zdravje
H24	Spim zelo slabo. Noči so dolge in polne slabih sanj. Zbujam se utrujen in brezvoljen.	Pojav nespečnosti, utrujenosti in brezvoljnosti	Pojav zdravstvenih težav	Vpliv na psihično zdravje
I15	Nič kaj ni drugače, še vedno počnem vse, kar sem počel doma, še vedno zmorem, kar sem, preden sem prišel.	Ohranjane določene mere samostojnosti	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično zdravje
I16	Ni sprememb v zdravstvenem stanju.	Brez sprememb v zdravstvenem stanju	Nespremenjeno zdravstveno stanje	Vpliv na fizično in psihično stanje

»Katere socialne mreže pripomorejo h kakovostnejšemu bivanju v domu za stare?«

Oseba A: Uh, družina mi je najpomembnejša, moj mož je bil dober človek, družinski človek, tako si je želel najinega sina, živel je zanj (A23). Tudi sin je ena izmed pomembnejših oseb v življenju (A24). Ja, pa prijatelji so pomembni, a pravih prijateljev je malo, imam eno prijateljico (A25). Ob moževi bolezni pa po njegovi smrti je vsak dan vozila na Golnik, vsak dan sem jo čakala, ko mi je bilo težko, z mano je preživljala čas, karkoli je bilo za pomagati, me peljati, vedno je bila na voljo, ni hotela enega dinarja v zameno. Sedaj ne more več toliko voziti, še vedno me kdaj pelje kam tukaj v Tržiču. Sin pride recimo dvakrat na teden, drugače pa se slišiva po telefonu (A26). Prijateljice redkeje, odvisno, ni to obveza, da me obiščejo (A27). Jaz čisto razumem, da ima vsaka svoje življenje, svoje delo, svoje obveznosti.

Oseba B: Ja, družina je najpomembnejša (B17). Prijatelji so mi pomembni, to pa res (B18). Sin pride vsak teden, pa vedno mu govorim, naj se ne vozi gor in dol. Vnukinja pride (B19). Pa slišimo se po telefonu. Prijatelji in prijateljice pridejo, se pokličemo. Imam računalnik, ampak se več ali manj slišimo po telefonu (B20). Joj, ko sem sinu povedala, da grem v dom, mi je rekel, mami edino pravilno, kar pojdi. Sosed je bil šokiran, ko sem mu povedala, da grem v dom, sem rekla, da isto sekundo, ko bo prosto mesto, grem v dom. Že poleti sva se pogovarjala, sem mu povedala, da grem v dom, pa je rekel, kaj pa boste tam počela. Njemu sem tudi prodala hišo, pa sem kasneje še naprej živela v hiši vse do odhoda v dom, ker sva se tako dogovorila.

Oseba C: Ja, veliko mi pomenijo, družina največ (C22). Prijatelj imam zelo malo, imela sem več bežnih znancev, da smo res prijatelji, so še trije zakonski pari, skupaj smo hodili v toplice, bili na našem vikendu, z njimi imam dovolj kontakta (C23). Gremo do štrukljarne, kar mi nudijo, sem čisto zadovoljna. Jaz prijateljev ne obiskujem, ker nisem mobilna, pogosto me pridejo iskat v dom, posebej za kakšne praznike, praznovanja (C24). Domov grem pogosto. Sinovi me v domu ne obiskujejo, jih obiščem jaz, ker je hiša res blizu doma, se sprehodim do njih (C25). Glede doma sem takrat uredila vse sama, poslala sem prošnjo, naročila zdravstveni karton, poklicala v dom. Vse sem naredila sama. Edina skrb, ki sem jo imela takrat, je bila, če sem sploh lahko v domu, ker sem bila takrat skrbnica moji mami, ki je bila že v domu.

Oseba D: Družina je zame najpomembnejša (D19). Zelo so pomembni tudi prijatelji. Če nimaš prijateljev, nimaš nič (D20). Hčera pride velikokrat, sin je pogosto v tujini, tako da so obiski odvisni od tega. Slišimo se po telefonu, vsaj 1x na teden me pokliče, pa ni važno, kje je. Hčera je prevzela vso skrb, ko sem prišla v dom (D21). Dom sem sicer jaz dobro poznala, od leta 1992 sem v penziji, 32 let, ja, sem v »penzijonu«. Pred tem sem bila 12 let zaposlena tukaj v domu kot servirka.

Oseba E: Ja, imam hčer. Mi je pomembna, pomaga. Me obišče (E16).

Oseba F: Veliko, družina najbolj (F18). Pa prijatelji, ja (F19). Obiskuje me moževa nečakinja in njen mož, skoraj vsak teden. Nečakinja na tri tedne, pokliče me večkrat. Nečak, kadar ga rabim, vedno pride, tudi vmes (F20). Veliko imam prijateljic in znancev (F21). Brat je v domu, je moj sostanovalec (F22). Sem Tržičanka, vedno za družbo, vedno bila, se je to ohranilo. Sama sem se vključila v dom, prijateljice so mi celo rekle, zakaj že grem, da še nisem za v dom (F23). Pa sem rekla, da roka in noga nista, kot bi mogle biti.

Oseba G: Vse mi pomeni družina, umrla bi zanje (G15). Vsi pridejo, sin z družino, hčera s hčero. Vnukinja se iz Celovca pripelje, da me vidi. Vnuk, ki živi v mojem stanovanju, je hvaležen, me kar objema. Prihajajo, ko imajo čas, odvisno. Hčera po navadi pride proti večeru, po službi (G16). In sin res lepo skrbi zame. Pomagajo mi pri vsem, še vedno mi. Karkoli potrebujem, mi pomagajo, prinesejo (G17).

Oseba H: Otroci pridejo res občasno, ampak nimajo časa zame (H25). Prijatelj tukaj ni (H26). S sosedom se ne ujamem, počutim se zelo osamljeno (H27). Najraje bi preživel čas s svojimi vnuki, vendar so oni zelo zaposleni in nimajo veliko časa zame (H28).

Oseba I: Moji najbližji so že pokojni, žena je umrla pred leti (I17). Tudi večina prijateljev je pokojnih, imam jih še nekaj, se kdaj pa kdaj vidimo (I18). Rad sem tudi sam (I19).

Tabela 10: Katere socialne mreže pripomorejo h kakovostnejšemu bivanju v domu za stare?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A23	Uh, družina mi je najpomembnejša, moj mož je bil dober človek, družinski človek, tako si je želel najinega sina, živel je zanj.	Izredno velika pomembnost družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
A24	Tudi sin je ena izmed pomembnejših oseb v življenju.	Pomembna vloga sina	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
A25	Ja, pa prijatelji so pomembni, a pravih prijateljev je malo, imam eno prijateljico.	Pomembnost pravih prijateljev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A26	Sin pride recimo dvakrat na teden, drugače pa se slišiva po telefonu.	Obiski in ohranjanje stikov s sinom	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
A27	Prijateljice redkeje, odvisno, ni to obveza, da me obiščejo.	Redki obiski prijateljev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
B17	Ja, družina je najpomembnejša.	Pomembnost družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
B18	Prijatelji so mi pomembni to pa res.	Pomembnost prijateljev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
B19	Sin pride vsak teden, pa vedno mu govorim, naj se ne vozi gor in dol. Vnukinja pride.	Obiski sina in vnukinje	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
B20	Prijatelji in prijateljice pridejo, se pokličemo. Imam računalnik, ampak se več ali manj slišimo po telefonu.	Obiski in ohranjanje stikov s prijatelji	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C22	Ja, veliko mi pomenijo, družina največ.	Velik pomen družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
C23	Prijateljev imam zelo malo, imela sem več bežnih znancev, da smo res prijatelji, so še trije zakonski pari, skupaj smo hodili v toplice, bili na našem vikendu, z njimi imam dovolj kontakta.	Ohranjanje stikov s prijatelji	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
C24	Jaz prijatelj ne obiskujem, ker nisem mobilna, pogosto me pridejo iskat v dom, posebej za kakšne praznike, praznovanja.	Obiski prijateljev v domu za stare in skupna praznovanja	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
C25	Domov grem pogosto. Sinovi me v domu ne obiskujejo, jih obiščem jaz, ker je hiša res blizu doma, se sprehodim do njih.	Obiski družine na domu in sprehodi do domače hiše	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
D19	Družina je zame najpomembnejša.	Velik pomen družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
				bivanje v domu za stare
D20	Zelo so pomembni tudi prijatelji. Če nimaš prijateljev nimaš nič.	Zavedanje pomembnosti prijateljstev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
D21	Hčera pride velikokrat, sin je pogosto v tujini, tako da so obiski odvisni od tega. Slišimo se po telefonu, vsaj 1x na teden me pokliče, pa ni važno, kje je. Hčera je prevzela vso skrb, ko sem prišla v dom.	Pogosti obiski hčere in ohranjanje stikov s sinom, ki živi v tujini	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
E16	Ja, imam hčer. Mi je pomembna, pomaga. Me obišče.	Zavedanje pomembnosti hčerine pomoči	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
F18	Veliko, družina najbolj.	Velik pomen družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
F19	Pa prijatelji, ja.	Pomembnost prijateljev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F20	Obiskuje me moževa nečakinja in njen mož, skoraj vsak teden. Nečakinja na tri tedne, pokliče me večkrat. Nečak, kadar ga rabim, vedno pride, tudi vmes.	Obiski in ohranjanje stikov z nečakinjo in nečakom	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
F21	Veliko imam prijateljic in znancev.	Širok družbeni krog prijateljev in znancev	Prijatelji in znanci	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
F22	Brat je v domu, je moj sostanovalec.	Sobivanje z bratom v domu za stare	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
F23	Sama sem se vključila v dom, prijateljice so mi celo rekle, zakaj že grem, da še nisem za v dom.	Samostojna vključitev v dom za stare v nasprotju z mnenjem prijateljic	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
G15	Vse mi pomeni družina, umrla bi zanje.	Izredno velika pomembnost družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
G16	Vsi pridejo, sin z družino, hčera s hčero. Vnučinja se iz	Obiski celotne družine	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	Celovca pripelje, da me vidi. Vnuk, ki živi v mojem stanovanju, je hvaležen, me kar objema. Prihajajo, ko imajo čas, odvisno. Hčera po navadi pride proti večeru, po službi.			bivanje v domu za stare
G17	In sin res lepo skrbi zame. Pomagajo mi pri vsem, še vedno mi. Karkoli potrebujem, mi pomagajo, prinesejo.	Izredna skrb in pomoč sina	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
H25	Otroci pridejo res občasno, ampak nimajo časa zame.	Občasni obiski otrok	Družina	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
H26	Prijateljev tukaj ni.	Odsotnost prijateljev v domu za stare	Odsotnost socialnih mrež	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
H27	S sosedom se ne ujamem, počutim se zelo osamljeno.	Nekompatibilnost s sosedom v domu in občutek osamljenosti	Odsotnost socialnih mrež	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H28	Najraje bi preživel čas s svojimi vnuki, vendar so oni zelo zaposleni in nimajo veliko časa zame.	Želja po večjem obsegu druženja z vnuki	Odsotnost socialnih mrež	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
I17	Moji najbližji so že pokojni, žena je umrla pred leti.	Smrt družinskih članov	Odsotnost socialnih mrež	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
I18	Tudi večina prijateljev je pokojnih, imam jih še nekaj se kdaj pa kdaj vidimo.	Ohranjanje stikov s peščico prijateljev	Prijatelji	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare
I19	Rad sem tudi sam.	Užitek v samoti	Odsotnost potrebe po vključevanju v socialne mreže	Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

»Kakšne so vaše želje za prihodnost vašega bivanja v domu za stare?«

Oseba A: Ja, želim si, da ne bi obležala, da bi lahko poskrbela zase (A28). Pa zdravja za sina. V domu je čisto v redu, ne bi nič spreminjala, mogoče si želim le, da bi imela v sobi žensko, s katero se bi lahko pogovarjala, ta mi je takoj povedala, da se ona ne bo pogovarjala, moti me, ker ponoči ropota in vstaja (A29). Drugače pa se ji umaknem.

Oseba B: Posebnih želja nimam, samo da bi lahko še naprej hodila in bila kolikor toliko zdrava, da ne bi obležala (B21). Spreminjala pa ne bi ničesar.

Oseba C: Oh, Marija, želim si, da bi bila taka, kot sem zdaj, dobrovoljna (C26). Da me ne bi preveč bolelo, da bi samo 5 tablet pomagalo, ne 6 (C27). Da bi zaspala, pa se ne bi zbudila (C28). Ležala ne bi rada. To sem videla pri mami, izgubiš svojo osebnost, tako pač je, ampak

to mi je res edina želja (C29). Videla sem tudi, kako je mož trpel. Tudi on je bil nepokreten. Želim si, da bi se s fajn ženskami, ki so tukaj, dobro razumele (C30). Da bi bilo v domu čim več aktivnosti, ki te prisilijo, da se razgibaš (C31).

Oseba D: Želim si, da bi lahko še kam šla, da ne bi bila zaprta v sobo (D22). Želim si svoje sobe (D23).

Oseba E: Ja, želim si, da bom zdrava, da bom dolgo lahko hodila (E17). In da se bova s kolegico v sobi razumeli (E18). Aja, pa svojo sobo! Ja, želim si, da bi vsak, ki si želi, lahko imel svojo sobo (E19). Včasih mi hrana ni najbolj všeč, mogoče bi lahko v tej smeri kej spremenili (E20).

Oseba F: Zdravje, samo zdravje, zdravje (F24). Da bi bila še naprej takole zadovoljna, z vsem (F25). Ne morem reči nič drugače. Želim si selitev, v takšno sobo, da greš z veseljem notri. Da je takšna, kot se »zagre« (F26).

Oseba G: Nič ne bi spremenila (G18). Želim si le, da ne bi obležala, tega se bojim (G19). V domu je vse tako zelo dobro. Pogosto razmišljam, da imamo čisto preveč hrane za našo »nedelavnost«, ha ha.

Oseba H: Ne vem, kaj bo z menoj. Najraje bi bil doma. Tukaj se ne počutim dobro. Želim si, da bi se lahko vrnil v svojo hišo (H29). Tudi če bi potreboval pomoč, bi bilo to zame boljše kot biti tukaj. Želel bi, da bi bilo v domu več možnosti za aktivnosti, pa saj ne rečem, saj so, ampak meni nobena ne paše (H30).

Oseba I: Hja, za prihodnost si najprej želim, da bi ostal zdrav (I20). In aktiven še kar nekaj let, rad bi še naprej obiskoval svoje prijatelje in užival (I21). Dom je zame bil krasna izbira, saj mi omogoča, da sem samostojen in da imam vse, kar potrebujem. Tudi če bi se moje zdravje nekoč poslabšalo, vem, da bom tukaj dobro oskrbljen in da bom še naprej lahko pomagal drugim.

Tabela 11: Kakšne so vaše želje za prihodnost vašega bivanja v domu za stare?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A28	Ja želim si, da ne bi obležala, da bi lahko poskrbela zase.	Želja po ohranjanju samostojne skrbi zase	Želja po ohranjanju samostojnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A29	V domu je čisto v redu, ne bi nič spreminjala, mogoče si želim le, da bi imela v sobi žensko, s katero se bi lahko pogovarjala, tam je takoj povedala, da se ona ne bo pogovarjala, moti me, ker ponoči ropota in vstaja.	Želja po komunikativni in mirni sestanovalki	Želja po kompatibilnejši sestanovalki	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
B21	Posebnih želja nimam, samo, da bi lahko še naprej hodila in bila kolikor toliko zdrava, da ne bi obležala.	Želja po ohranjanju mobilnosti in dobrega zdravstvenega stanja	Želja po ohranjanju zdravstvenega stanja	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
C26	Oh Marija, želim si, da bi bila taka, kot sem zdaj, dobrovoljna.	Želja po ohranjanju dobrovoljnosti	Želja po ohranjanju pozitivnega pogleda na svet	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
C27	Da me ne bi preveč bolelo, da bi samo 5	Želja po čim manjših bolečinah	Želja po ohranjanju	Želje za prihodnost

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	tablet pomagalo, ne 6.		zdravstvenega stanja	bivanja v domu za stare
C28	Da bi zaspala, pa se ne bi zbudila.	Želja po mirni smrti	Želja po mirni smrti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
C29	Ležala ne bi rada. To sem videla pri mami, izgubiš svojo osebnost, tako pač je, ampak to mi je res edina želja.	Želja po ohranjanju mobilnosti	Želja po mobilnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
C30	Želim si, da bi se, s fajn ženskami, ki so tukaj, dobro razumele.	Želja po dobrem medsebojnem razumevanju s sostanovalkami	Želja po dobrih odnosih s sostanovalci	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
C31	Da bi bilo v domu čim več aktivnosti, ki te prisilijo, da se razgibaš.	Želja po večji količini gibalnih aktivnosti	Želja po večjem naboru domskih aktivnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
D22	Želim si, da bi lahko še kam šla, da ne bi bila zaprta v sobo.	Želja, da bi lahko večkrat kam šla	Želja po mobilnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
D23	Želim si svoje sobe.	Želja po svoji sobi	Želja po lastni sobi	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E17	Ja, želim si, da bom zdrava, da bom dolgo lahko hodila.	Želja po zdravju in samostojni hoji	Želja po ohranjanju zdravstvenega stanja	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
E18	In da se bova s kolegico v sobi razumeli.	Želja po medsebojnem razumevanju s sestanovalko	Želja po dobrih odnosih s sestanovalci	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
E19	Aja, pa svojo sobo! Ja, želim si, da bi vsak, ki si želi, imel lahko svojo sobo.	Želja po svoji sobi	Želja po lastni sobi	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
E20	Včasih mi hrana ni najbolj všeč, mogoče bi lahko v tej smeri kaj spremenili.	Želja po drugačni hrani	Želja po spremembi prehrane	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
F24	Zdravje, samo zdravje, zdravje.	Želja po zdravem življenju	Želja po zdravem življenju	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
F25	Da bi bila še naprej takole zadovoljna, z vsem.	Želja po samozadovoljstvu	Želja po samozadovoljstvu	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
F26	Želim si selitev, v takšno sobo, da greš z veseljem notri.	Želja po primernejši in bolj urejeni sobi	Želja po selitvi v drugo sobo	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	Da je takšna, kot se »zagre«.			
G18	Nič ne bi spremenila.	Odsotnost želje po spremembi	Odsotnost želje po spremembi	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
G19	Želim si le, da ne bi obležala, tega se bojim.	Želja po mobilnosti	Želja po mobilnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
H29	Želim si, da bi se lahko vrnil v svojo hišo.	Želja po vrnitvi v svojo hišo	Želja po vrnitvi v domače okolje	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
H30	Želel bi, da bi bilo v domu več možnosti za aktivnosti, pa saj ne rečem, saj so, ampak meni nobena ne paše.	Želja po večji količini aktivnosti	Želja po večjem naboru domskih aktivnosti	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
I20	Hja, za prihodnost si najprej želim, da bi ostal zdrav.	Želja po ohranjanju zdravja	Želja po ohranjanju zdravstvenega stanja	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare
I21	In aktiven še kar nekaj let, rad bi še naprej obiskoval svoje prijatelje in užival.	Želja po aktivnem življenju in obiskovanju prijateljev	Želja po aktivnem in družabnem življenju	Želje za prihodnost bivanja v domu za stare

»Katere in koliko informacij ste imeli pred vašim odhodom v dom? Kako ste pridobili informacije, ki so vplivale na vašo odločitev za selitev v dom?«

Oseba A: Obveščena sem bila bolj slabo, ker so vsi govorili, joj ne v dom, tudi sama si najprej nisem želela, sem bila proti (A30). Informacije sem dobila med ljudmi, pogovarjala s tistimi, ki so imeli svojce v domu, pa marsikaj sem slišala (A31). Vedela sem, da nepokreten človek doma nima kaj delati, svojci ne zmorejo takšne skrbi, dokler si pokreten in lahko poskrbiš zase, je v redu, da si doma (A32). Ko je zbolel moj mož, sem bila precej proti odhodu v dom, takrat mi je sicer že zdravnica priporočala, da bi šel on v dom, a sem se zavedala, da zaradi financ ne bova zmogla, ker bi mogla jaz doplačevati, kako naj bi pa jaz živela. Takrat je on rekel prosim, ne daj me v dom, in sem mu obljubila, da bo ostal doma. Imel je močno željo, da ostane doma, ni želel, da je ločen od družine. Sama zase sem se začela zanimati, ko sem videla, da ne bom več zmogla skrbi za stanovanje, sin mi je pomagal napisati prošnjo, je tudi večkrat poklical socialno delavko (A33). Socialna delavka me je obiskala na domu, je videla stanovanje, v katerem sem živela, potem pa so mi ponudili posteljo (A34). Ma ne, točno tako, kot je bilo, je bilo prav, tako sem se odločila, pa sem rekla, kot bo, pa bo.

Oseba B: Ja, praktično nisem vedela nič (B22). Slišala sem sicer marsikaj, marsikateri je rekel, da je v domu v redu, ampak da ni tako kot doma. Veliko smo se pogovarjali (B23). Potem sem pa dobila idejo, da bi šla v dom, sem rekla, samo grem. Sem poslala prošnjo v dom, sem se pozanimala, kam jo moram poslati, kaj moram izpolniti, mislim, da sem takrat poklicala socialno delavko (B24). Ena gospa mi je povedala, da moraš poslati prošnjo, da imaš vrsto in pa mnenje od zdravnika (B25). Pa je takrat zdravnik napisal vse pozitivno, sama se giblje, sama se obleče, vse je bilo pozitivno, pa sem rekla marija, če jaz tole rečem, bodo rekli, kaj pa tale hoče v dom.

Oseba C: Ogromno sem vedela, ker sem 12 let hodila k mami na obisk, spremljala sestanke, razna predavanja o demenci, zraven sem pa še 25 let hodila na telovadbo v dom (C32). Imela sem domski časopis, radio Gorenc (C33). Še predno je mama prišla v dom, sem imela dovolj informacij, od prvega dneva, ko so ga začeli graditi, sem bila sosedka. Dokler časa se mama sicer ni pozanimala, kako priti v dom, o tem nisem vedela. Ona se je sama prijavila, uredila pri zdravniku ipd., edino seliti smo se ji pomagali, ker je bila starejša. Odkar je bila mama v domu in sem jo obiskovala, sem dodobra spoznala dom (C34).

Oseba D: »Glih« obveščena nisem bila (D24). Vedela sem, ker sem hodila v dom na skupine, bila sem prostovoljka (D25). Hodila sem na obiske, moja teta je bila v domu. Vsak teden sem bila dvakrat pri njej. Kako priti v dom, sem vedela, ko sem bila prostovoljka, pa smo se pogovarjali med seboj (D26). Je pa čisto drugače sedaj in takrat, ko sem tukaj delala. Takrat je bilo v domu okoli 80 stanovalcev, sedaj nas je 180. Takrat smo servirke s stanovalci pile kavo, smo imele čas, zdaj vsi hitijo. Ob smrti stanovalcev sem se šla posloviti. Drugače je bilo, delavcev je bilo manj, stanovalcev je bilo manj, vse je bilo bolj preprosto.

Oseba E: Ja, vse sem sama zrihtala, sama sem prinesla prošnjo, poklicala socialno delavko (E21). Hčera me je pripeljala, pred tem sva se o tem pogovarjale, ni bila šokirana, ko sem povedala, da grem v dom. Za dom pač slišiš, saj veste, se pogovarjaš, pa izveš to (E22). Jaz sem se odločila zato, ker so rekli, da tukaj za vse poskrbijo. Prepričalo me je to. Informacij sem imela dovolj, če kaj nisem vedela in me je zanimalo, sem vprašala socialno delavko (E23).

Oseba F: Ker sem mela mamu tukaj, sem vedela vse stvari, kaj in kako (F27). V domu je bila tudi svakinja, vsak dan smo jo obiskovali. Vedela sem, da je treba rešiti papirje, da prideš na vrsto, jaz sem jih oddala več kot 7 let prej (F28). Takrat sem vpisala naju z možem oba, za skupno sobo.

Oseba G: Ko sem oddala prošnjo, sem bila stara 78 let, pa sem videla, da dajejo prošnjo pa sem jo še jaz dala. Sem videla pri sorodnikih (G20). Dve leti sem imela prošnjo, potem se je pa to naredilo. Vse je uredil sin. Imel je kar nekaj težav, težko je bilo dobiti mesto v domu. Preden sem prišla v dom, sem kar precej vedela, ker sem k tašči hodila, ona je bila tukaj, ampak ona ni bila srečna (G21). K nam domov je nismo mogli vzeti, ker smo živeli v 4. nadstropju. Res ni bila srečna. Ni mi bilo potrebno veliko premišljevat, ko se mi je to naredilo. Taščo sem obiskovala vsak dan in sem videla, kako lepo skrbijo zanjo, prala sem ji osebne stvari, ker je bila zelo natančna. Preden sem prišla, sem razmišljala o tem, kaj bo, če bom obnemogla, vedela sem, da je dom edini izhod. To sem razmišljala, ko je bila tašča v domu.

Oseba H: O domu mi niso povedali veliko (H31). Mislil sem, da bo bolje. Nisem vedel, da bom tako omejen v svojih aktivnostih (H32). Takrat mi je bilo rečeno, češ, da doma ne morem biti, da doma nihče ne more poskrbeti zame.

Oseba I: Ja, o domu sem se veliko naučil, še preden sem se sem preselil. Večino takrat, ko je šla v dom soseda (I22). Pa saj veš, srečaš tega pa izveš to, pa ti spet drugi pove nekaj drugega, informacij je dosti, je pa res, da niso vse pravilne, marsikaj se govori (I23). Ko pa je šla soseda

v dom, sem bil večkrat v domu, sem bil zelo zadovoljen s tem, kar sem videl. Najbolj pomembno mi je bilo, da bom lahko ohranil svojo samostojnost in da bom imel možnost za socialne stike, zato sem se tudi odločil, da pridem. Moje prvo vprašanje je bilo, če imam lahko še avto, če grem lahko ven iz doma, ha ha.

Tabela 12: Katere in koliko informacij ste imeli pred vašim odhodom v dom? Kako ste pridobili informacije, ki so vplivale na vašo odločitev za selitev v dom?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A30	Obveščena sem bila bolj slabo, ker so vsi govorili, joj ne v dom, tudi sama si najprej nisem želela, sem bila proti.	Slaba obveščenost, vpliv mnenja drugih in lastne želje	Slaba informiranost	Informiranost pred odhodom v dom za stare
A31	Informacije sem dobila med ljudmi, pogovarjala s tistimi, ki so imeli svojce v domu, pa marsikaj sem slišala.	Pridobitev informacij preko pogovora s svojci ljudi v domu za stare ter govoric	Pridobitev informacij preko pogovora in govoric	Način pridobitve informacij
A32	Vedela sem, da nepokreten človek doma nima kaj delati, svojci ne zmorejo takšne skrbi, dokler si pokreten in lahko poskrbiš zase, je v redu, da si doma.	Zavedanje o možnosti kvalitetnejše zdravstvene oskrbe in zmanjšanje obremenitve družine z odhodom v dom za stare	Zavedanje o možnosti kvalitetnejšega življenja z odhodom v dom za stare	Informiranost pred odhodom v dom za stare
A33	Sama zase sem se začela zanimati, ko sem videla, da ne	Samoiniciativnost in pomoč sina pri oddaji prošnje za	Samoiniciativno pridobivanje informacij s	Način pridobitve informacij

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	bom več zmogla skrbti za stanovanje, sin mi je pomagal napisati prošnjo, je tudi večkrat poklical socialno delavko.	sprejem v dom ter sodelovanje s socialno delavko	pomočjo sina in socialne delavke	
A34	Socialna delavka me je obiskala na domu, je videla stanovanje, v katerem sem živel, potem pa so mi ponudili posteljo.	Obisk socialne delavke na domu	Pridobitev informacij preko socialne delavke	Način pridobitve informacij
B22	Ja, praktično nisem vedela nič.	Praktično brez informacij	Izredno slaba informiranost	Informiranost pred odhodom v dom za stare
B23	Slišala sem sicer marsikaj, marsikateri je rekel, da je v domu v redu, ampak da ni tako kot doma. Veliko smo se pogovarjali.	Veliko pogovorov glede informacij povezanih z domom	Pridobivanje informacij preko pogovorov	Način pridobitve informacij
B24	Sem poslala prošnjo v dom, sem se pozanimala, kam jo moram poslati, kaj moram izpolniti, mislim, da sem takrat poklicala socialno delavko.	Samoiniciativno iskanje informacij, pošiljanje prošnje in pomoč socialne delavke	Samoiniciativno pridobivanje informacij in pomoč socialne delavke	Način pridobitve informacij

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B25	Ena gospa mi je povedala, da moraš poslati prošnjo, da imaš vrsto in pa mnenje od zdravnika.	Pogovor z gospo o potrebnih korakih pred odhodom v dom za stare	Pridobivanje informacij preko pogovora	Način pridobitve informacij
C32	Ogromno sem vedela, ker sem 12 let hodila k mami na obisk, spremljala sestanke, razna predavanja o demenci, zraven sem pa še 25 let hodila na telovadbo v dom.	Dobra informiranost zaradi obiskovanja mame v domu za stare in raznih predavanj ter aktivnosti	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Način pridobitve informacij
C33	Imela sem domski časopis, radio Gorenc.	Branje domskega časopisa in poslušanje radia	Pridobitev informacij preko domskega časopisa in radia	Način pridobitve informacij
C34	Odkar je bila mama v domu in sem jo obiskovala, sem dodobra spoznala dom.	Spoznavanje doma za stare preko obiskovanja mame	Pridobitev informacij preko obiskovanja svojcev v domu za stare	Način pridobitve informacij
D24	»Glih« obveščena nisem bila.	Pomanjkanje informacij	Slaba informiranost	Informiranost pred odhodom v dom za stare
D25	Vedela sem, ker sem hodila v dom na skupine, bila sem prostovoljka.	Opravljanje prostovoljnega dela v domu za stare in sodelovanje pri	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Način pridobitve informacij

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
		aktivnosti v domu za stare		
D26	Kako priti v dom, sem vedela, ko sem bila prostovoljka, pa smo se pogovarjali med seboj.	Opravljanje prostovoljnega dela v domu za stare in medsebojni pogovori	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Način pridobitve informacij
E21	Ja, vse sem sama zrihtala, sama sem prinesla prošnjo, poklicala socialno delavko.	Samoiniciativno iskanje informacij, pošiljanje prošnje in pomoč socialne delavke	Samoiniciativno pridobivanje informacij in pomoč socialne delavke	Način pridobitve informacij
E22	Za dom pač slišiš, saj veste, se pogovarjaš, pa izveš to.	Pogovori glede informacij povezanih z domom	Pridobivanje informacij preko pogovorov	Način pridobitve informacij
E23	Informacij sem imela dovolj, če kaj nisem vedela in me je zanimalo, sem vprašala socialno delavko.	Samoiniciativno iskanje informacij, pošiljanje prošnje in pomoč socialne delavke	Samoiniciativno pridobivanje informacij in pomoč socialne delavke	Način pridobitve informacij
F27	Ker sem mela mamo tukaj, sem vedela vse stvari, kaj in kako.	Dobra informiranost zaradi obiskovanja mame v domu za stare	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Način pridobitve informacij

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F28	Vedela sem, da je treba rešiti papirje, da prideš na vrsto, jaz sem jih oddala več kot 7 let prej.	Poznavanje postopka sprejema v dom za stare	Določena mera informiranosti	Informiranost pred odhodom v dom za stare
G20	Ko sem oddala prošnjo, sem bila stara 78 let, pa sem videla, da dajejo prošnjo, pa sem jo še jaz dala. Sem videla pri sorodnikih.	Oddaja prošnje za sprejem v dom zaradi dejanj sorodnikov	Pridobitev informacij preko sorodnikov	Način pridobitve informacij
G21	Preden sem prišla v dom, sem kar precej vedela, ker sem k tašči hodila, ona je bila tukaj, ampak ona ni bila srečna.	Dobra informiranost zaradi obiskovanja tašče v domu za stare	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Informiranost pred odhodom v dom za stare
H31	O domu mi niso povedali veliko.	Pomanjkanje informacij	Slaba informiranost	Informiranost pred odhodom v dom za stare
H32	Nisem vedel, da bom tako omejen v svojih aktivnostih.	Pomanjkanje informacij glede domskih aktivnostih	Slaba informiranost	Informiranost pred odhodom v dom za stare
I22	Ja, o domu sem se veliko naučil, še preden sem se sem preselil. Večino takrat, ko je šla v dom soseda.	Dobra informiranost zaradi odhoda sosede v dom za stare	Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje	Informiranost pred odhodom v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
I23	Pa saj veš, srečaš tega pa izveš to, pa ti spet drugi pove nekaj drugega, informacij je dosti, je pa res, da niso vse pravilne, marsikaj se govori.	Pogovori glede informacij povezanih z domom	Pridobivanje informacij preko pogovorov	Način pridobitve informacij

»Kakšen je bil finančen vpliv pri odločitvi za odhod v dom za stare? Kakšen vpliv imajo finance na vaše bivanje in življenje svojcev?«

Oseba A: Zaskrbljena sem bila, ja, glede plačila (A35). Sin mi sicer pravi, da me ne sme skrbeti, da ne smem misliti na to. On doplačuje za dom, ureja vse. Vsi papirji, računi so nanj (A36). Preden sem prišla v dom, sem vedela, da lahko doplačuje občina, ampak se sama nisem nikoli nanašala na druge, rada sem poskrbela sama (A37). Sedaj smo dali vlogo za plačilo s strani občine, ampak nič ne verjamem, bomo videli (A38). Prej sem imela varstveni dodatek, ki ga pa zdaj v domu nimam več (A39).

Oseba B: Glede financ me ni skrbelo nič, vedela sem, da bom od prodaje dobila denar in s tem si lahko krijem dom (B26). Če ne bi bilo tako, bi dlje časa ostala doma, ker moja pokojnina ne bi pokrila stroškov, bi bilo težko, mi ne bi ostalo niti evra (B27).

Oseba C: Vedela sem, kako je s plačilom, ravno zaradi mame, ki je bila v domu. Za to, kar sem rabila, bi rekla, da sem bila dobro obveščena (C35). Pred prihodom v dom mi je bilo pomembno, da sem vedela, kako je s plačilom. Zase sem vedela, da bom zmogla sama plačevati, dokler bom sama zase skrbela, kasneje ne bom več zmogla (C36). Če bom obležala, bodo pač mogli doplačevati sinovi (C37). Za mamó sem morala doplačevati jaz. Je bila pokretna, a je potrebovala vedno več pomoči.

Oseba D: Glede financ sem vedela, koliko kaj stane, ker je bila teta v domu, govorila sem s kolegico. Nisem vedela čisto natančno, ampak približno. Malo me je grizlo, skrbelo me je, kako bo (D27). Pa smo se odločili, da hčera dobi moje stanovanje, sin dobi vikend. Je hčera rekla, da bo doplačevala, pa je rekel sin, da bo tudi on. Tako da mi oba nakažeta na bančni račun, da imam dovolj za trajnik (D28).

Oseba E: Ni me skrbelo, vedela sem, da bom imela dovolj. Imam »penzijo« in denar od prodaje stanovanja (E24). Drugače bi pač morala doplačevati hči, to je njena dolžnost (E25).

Oseba F: Skrbelo me je. Ampak ker sem imela stanovanje, sem se nanašala na to, sem vedela, da bom dobila denar (F29).

Oseba G: Pogovarjali smo se z otroki, imam vdovsko pokojnino, do lanskega leta sem imela zelo majhno, letos je malo bolje (G22). Zaenkrat še sama plačujem, ker poskrbim sama zase (G23). Otroka sta rekla, da bosta doplačevala, če bo potrebno, bomo prodali stanovanje, nekako bi se znašli (G24).

Oseba H: Denar mi vzamejo otroci, koliko hočejo, za plačilo doma menda (H33). Ne vem, kam gre. Želim si, da bi imel več svobode pri odločanju o svojem denarju (H34).

Oseba I: Finančno sem preskrbljen. Imam dovolj sredstev za vse, kar potrebujem, tudi prej me to ni skrbelo (I24). Cene so sicer višje kot v najemniškem stanovanju, a za vse, kar dobim v zameno, se mi zdi to kar v redu. Pa skuhano je, pospravljeno (I25).

Tabela 13: »Kakšen je bil finančen vpliv na vaš odhod v dom?«

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A35	Zaskrbljena sem bila, ja, glede plačila.	Zaskrbljenost glede plačila	Zaskrbljenost glede plačila	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
A36	Sin mi sicer pravi, da me ne sme skrbeti, da ne smem misliti na to. On doplačuje za dom, ureja vse. Vsi papirji, računi so nanj.	Razbremenitev s strani sina glede urejanja finančnih zadev	Prevzem finančnega bremena s strani družine	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
A37	Preden sem prišla v dom, sem vedela, da lahko doplačuje občina, ampak se sama nisem nikoli	Želja po finančni samostojnosti in neodvisnosti od drugih	Želja po finančni neodvisnosti	Finančen vpliv na odhod v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	nanašala na druge, rada sem poskrbela sama.			
A38	Sedaj smo dali vlogo za plačilo s strani občine, ampak nič ne verjamem, bomo videli.	Oddaja vloge za doplačilo občine	Iskanje finančne pomoči	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
A39	Prej sem imela varstveni dodatek, ki ga pa zdaj v domu nimam več.	Odsotnost varstvenega dodatka po prihodu v dom za stare	Izguba dela osebnega dohodka	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
B26	Glede financ me ni skrbelo nič, vedela sem, da bom od prodaje dobila denar in s tem si lahko krijem dom.	Zagotovitev finančnih sredstev zaradi prodaje stanovanja in posledična odsotnost skrbi glede financ	Odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
B27	Če ne bi bilo tako, bi dlje časa ostala doma, ker moja pokojnina ne bi pokrila stroškov, bi bilo težko, mi ne bi ostalo niti evra.	Finančna skrb glede plačila zaradi nizke pokojnine	Zaskrbljenost glede plačila	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
C35	Vedela sem, kako je s plačilom, ravno zaradi mame, ki je bila v domu. Za to,	Dobra obveščenost glede plačila zaradi bivanja	Dobra informiranost glede finančne obremenitve	Finančen vpliv na odhod v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	kar sem rabila, bi rekla, da sem bila dobro obveščena.	mame v domu za stare	odhoda v dom za stare	
C36	Zase sem vedela, da bom zmogla sama plačevati, dokler bom sama zase skrbela zase, kasneje ne bom več zmogla.	Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje	Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
C37	Če bom obležala bodo pač mogli doplačevati sinovi.	Doplačevanje sinov zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja	Prevzem finančnega bremena s strani družine	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
D27	Nisem vedela čisto natančno, ampak približno. Malo me je grizlo, skrbelo me je, kako bo.	Zaskrbljenost glede plačila zaradi slabe informiranosti	Zaskrbljenost glede plačila	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
D28	Pa smo se odločili, da hčera dobi moje stanovanje, sin dobi vikend. Je hčera rekla, da bo doplačevala, pa je rekel sin, da bo tudi on. Tako da mi oba nakažeta na bančni račun, da imam dovolj za trajnik.	Odločitev za doplačevanje domske oskrbe s strani hčere in sina	Prevzem finančnega bremena s strani družine	Finančen vpliv na odhod v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E24	Ni me skrbelo, vedela sem, da bom imela dovolj. Imam »penzijo« in denar od prodaje stanovanja.	Zagotovitev finančnih sredstev zaradi prodaje stanovanja in posledična odsotnost skrbi glede financ	Odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
E25	Drugače bi pač morala doplačevati hči, to je njena dolžnost.	Hčerina dolžnost doplačevanja ob nezmožnosti plačila	Prevzem finančnega bremena s strani družine	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
F29	Skrbelo me je. Ampak ker sem imela stanovanje, sem se nanašala na to, sem vedela, da bom dobila denar.	Zavedanje o možnostih zagotovitve finančnih sredstev zaradi lastništva stanovanja	Odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
G22	Pogovarjali smo se z otroki, imam vdovsko pokojnino, do lanskega leta sem imela zelo majhno, letos je malo bolje.	Pogovor z otroki glede finančnih zmožnosti	Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
G23	Zaenkrat še sama plačujem, ker poskrbim sama zase.	Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje	Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje	Finančen vpliv na odhod v dom za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G24	Otroka sta rekla, da bosta doplačevala, če bo potrebno, bomo prodali stanovanje, nekako bi se znašli.	Dogovor z otroki glede morebitnega doplačevanja domske oskrbe	Prevzem finančnega bremena s strani družine	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
H33	Denar mi vzamejo otroci, koliko hočejo, za plačilo doma menda.	Odvzem denarja s strani otrok za plačilo doma za stare	Nedovoljeno poseganje družine v osebno finančno poslovanje	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
H34	Ne vem, kam gre. Želim si, da bi imel več svobode pri odločanju o svojem denarju.	Želja po večji finančni svobodi zaradi nepoznavanja lastnih finančnih odlivov	Nepoznavanje lastnih finančnih odlivov	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
I24	Finančno sem preskrbljen. Imam dovolj sredstev za vse, kar potrebujem, tudi prej me to ni skrbelo.	Zavedanje o zadostni finančni preskrbljenosti	Odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev	Finančen vpliv na odhod v dom za stare
I25	Cene so sicer višje kot v najemniškem stanovanju, a za vse, kar dobim v zameno, se mi zdi to kar v redu. Pa skuhano je, pospravljeno.	Zadovoljstvo glede kakovosti storitev glede na plačilo domske oskrbe	Zadovoljstvo glede kakovosti storitev glede na plačilo domske oskrbe	Finančen vpliv na odhod v dom za stare

»Kakšni so vaši nasveti in predlogi za bodoče stanovalce domov za stare in tiste, ki o tem še razmišljajo?«

Oseba A: Drugim bi svetovala, da če se odločijo, da bodo odšli v dom, naj gredo in naj sprejmejo to odločitev in naj se ne premislijo (A40). Drugače je bolje, da ostanejo doma, če se ne morejo sprijazniti s tako veliko spremembo (A41).

Oseba B: Uh, kaj bi jim svetovala, to, da je veliko bolje, da greš v dom eno leto prej kot pa teden prepozno (B28). Pa so vsi rekli, ja, tebi je lažje, ker si komunikativna, pa sem jim povedala, da je bilo ravno tako zame novo okolje, vse je bilo novo, sem se morala prilagoditi. Rekla bi jim, da če si se pripravljen prilagoditi, se bodo tudi drugi prilagodili (B29).

Oseba C: Ha ha, kaj bi jim rekla. Ja, v bistvu to, kar jim sedaj govorim, mi itak ne verjamejo, raje verjamejo tistim, ki grdo govorijo. Vsakemu bi želela, da dobi svojo sobo, če jo le želi. Zasebnost star človek rabi (C38). Naj grejo v dom, če so doma sami, če niso radi sami, so breme otrokom, ki jih vsak dan skrbi, ali nas bodo našli za vrati na tleh ali v postelji (C39). Če pa se počutiš dobro, si lahko sam doma, čutiš odpor do doma, ostani doma (C40). Zadnjič me je ena vprašala, kako je, pa pravi, a si kej lačna, pa sem ji rekla, zakaj bi bla pa lačna, pa je rekla, ja, ker imate tako slabo hrano. Sem ji rekla, da imamo vedno več različnih obrokov na voljo, lačni še nikoli nismo bili, v kuhinji se potrudijo. Zunaj imajo ljudje predsodke in tak človek naj nikar ne gre v dom. Veliko raje slišijo slabe stvari kot dobre, mene raje sedaj noben nič več ne vpraša, ha ha (C41).

Oseba D: Ljudem, ki razmišljajo o odhodu v dom, bi svetovala, naj grejo, naj ne razmišljajo (D29). Naj ne ostajajo sami doma in gledajo v prazen strop in naj se ne smilijo (D30). V domu sploh ni hudo, sploh če greš lahko sam ven na sprehod ipd.

Oseba E: Ja, vsak naj se odloči sam. Kar mu pač paše (E26).

Oseba F: Vsem, ki razmišljajo, da bi šli, bi jim rekla, naj grejo (F30). Marsikdo v domu se po prihodu sprašuje, zakaj ni šel že prej. V domu je družba, ki jo vsi rabimo. Doma družbo najbolj pogrešaš, tukaj pa jo dobiš, če jo želiš (F31).

Oseba G: Ja, jaz bi jim svetovala, da če imajo koga doma, da so pripravljeni žrtvovati čas za njih, naj ostanejo doma, ker ga ni čez dom (G25). Če nimajo nobenega, naj pridejo, je fino (G26).

Oseba H: Čim dlje naj živijo doma. V domu si omejen, ni isto kot doma (H35).

Oseba I: Ljudem bi rekel, naj se odločijo, kot mislijo, da je najbolje za njih (I26).

Tabela 14: Kakšni so vaši predlogi za bodoče stanovalce domov za stare in tiste, ki o tem še razmišljajo?

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A40	Drugim bi svetovala, da če se odločijo, da bodo odšli v dom, naj gredo in naj sprejmejo to odločitev in naj se ne premislijo.	Svetovanje glede odločitve in sprejetje le-te	Svetovanje glede odločitve za odhod v dom	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
A41	Drugače je bolje, da ostanejo doma, če se ne morejo sprijazniti s tako veliko spremembo.	Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve	Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
B28	Uh, kaj bi jim svetovala, to, da je veliko bolje, da greš v dom eno leto prej kot pa teden prepozno.	Pomembnost pravočasnosti odhoda v dom za stare	Zavedanje pravočasnosti odhoda v dom za stare	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
B29	Rekla bi jim, da če si se pripravljen prilagoditi, se bodo tudi drugi prilagodili.	Pomembnost prilagoditve na življenjsko spremembo	Zavedanje pomembnosti prilagoditve	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
C38	Vsakemu bi želela, da dobi svojo sobo, če jo le želi. Zasebnost star človek rabi.	Želja po svoji sobi in zagotovitvi zasebnosti	Zavedanje pomembnosti zasebnosti	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
C39	Naj grejo v dom, če so doma sami, če niso	Zmanjšanje možnosti	Zavedanje razbremenitve	Predlogi za bodoče

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
	radi sami, so breme otrokom, ki jih vsak dan skrbi, ali nas bodo našli za vrati na tleh ali v postelji.	občutka bremena družini glede skrbi z odhodom v dom za stare	družine ob odhodu v dom za stare	stanovalce doma za stare
C40	Če pa se počutiš dobro, si lahko sam doma, čutiš odpor do doma, ostani doma.	Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve	Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
C41	Zunaj imajo ljudje predsodke in tak človek naj nikar ne gre v dom. Veliko raje slišijo slabe stvari kot dobre, mene raje sedaj noben nič več ne vpraša, ha ha.	Sprejemanje odločitve za odhod v dom v skladu z lastnimi predsodki	Zavedanje predsodkov, ki vplivajo na odhod v dom za stare	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
D29	Ljudem, ki razmišljajo o odhodu v dom, bi svetovala, naj grejo, naj ne razmišljajo.	Sprejetje odločitve za odhod v dom za stare ob premlevanju le tega	Sprejemanje lastnih odločitev	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
D30	Naj ne ostajajo sami doma in gledajo v prazen strop in naj se ne smilijo.	Prekinitev osamljenega življenja in pomilovanja samega sebe	Razrešitev stiske	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
E26	Ja vsak naj se odloči sam. Kar mu pač paše.	Samostojna odločitev	Sprejemanje lastnih odločitev	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F30	Vsem, ki razmišljajo, da bi šli, bi jim rekla, naj grejo.	Sprejetje odločitve za odhod v dom za stare ob premlevanju le tega	Sprejemanje lastnih odločitev	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
F31	V domu je družba, ki jo vsi rabimo. Doma družbo najbolj pogrešaš, tukaj pa jo dobiš, če jo želiš.	Prisotnost potrebne družbe v domu za stare	Pomembnost družbe v domu za stare	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
G25	Ja, jaz bi jim svetovala, da če imajo koga doma, da so pripravljeni žrtvovati čas za njih, naj ostanejo doma, ker ga ni čez dom.	Bivanje v domačem okolju ob primerni oskrbi	Pomembnost bivanja v domačem okolju	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
G26	Če nimajo nobenega, naj pridejo, je fino.	Prihod v dom za stare ob osamljenosti	Razrešitev stiske	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
H35	Čim dlje naj živijo doma. V domu si omejen, ni isto kot doma.	Čim daljše bivanje v domačem okolju	Pomembnost bivanja v domačem okolju	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare
I26	Ljudem bi rekel, naj se odločijo, kot mislijo, da je najbolje za njih.	Samostojna odločitev	Sprejemanje lastnih odločitev	Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare

9.3 Priloga 3: Osnovno kodiranje

Tema: Uporabnikovo življenje pred odhodom v dom

- Samostojno in običajno življenje
 - Normalno življenje z določenimi skrbmi (A1)
 - Samostojno življenje z različnimi opravili (A3, G1)
 - Samostojno življenje in skrb za vrt (H2)
- Življenje s pomočjo družine
 - Življenje s pomočjo sina (A2)
- Običajno življenje
 - Preživljanje normalnega dne (A4)
 - Normalno življenje v penziji (E1)
- Prostočasne dejavnosti
 - Druženje in ročna dela (A5)
 - Druženje s prijatelji (B1)
 - Druženje s prijateljico (B4)
 - Druženje s prijateljico in ukvarjanje s hobiji (C2)
 - Urejanje vrta in skrb za okolico (C4)
 - Druženje in obiskovanje ročnih del (D2)
 - Ukvarjanje z različnimi hobiji (D6)
 - Skrb za vrt (E3, I2)
 - Opravljanje prostovoljskega dela v domu za stare (F2)
 - Ukvarjanje z amaterskim igranjem (F3)
 - Gobarjenje (I3)
- Družinsko življenje
 - Življenje s sinom (B2)
 - Obiskovanje sinov (C5)
 - Videvanje in druženje s sinom in hčerko (D3)
 - Obiskovanje družinskih članov (E4)
- Življenje s pomočjo sosedov
 - Hišna opravila s pomočjo sosedov (B3)
 - Pomoč sosedov (F4)
- Priprava na odhod v dom
 - Pospravljanje hiše (C1)

- Osamljeno življenje
 - Pomanjkanje družbe (C3)
 - Samostojno življenje po smrti žene (I4)
- Nedružabno življenje
 - Neudeleževanje družabnih aktivnosti (C6)
- Kakovostno življenje
 - Lepo življenje (D1, H1)
- Družabno življenje
 - Ohranjanje stikov in druženje s prijateljicami (D4)
 - Pitje kave (D5)
 - Druženje s prijateljico (E5)
- Aktivno življenje
 - Ukvarjanje s hobiji in hišnimi opravili (E2)
 - Ukvarjanje z različnimi hobiji (F1)
 - Sprehajanje, opravljanje različnih opravil in druženje (H3)
- Samostojno življenje
 - Težko ohranjanje samostojnega življenja (H4)
 - Življenje v najemniškem stanovanju (I1)
- Nudenje pomoči
 - Skrb za bolno sosedo (I5)

Tema: Razlogi za selitev v dom za stare

- Bivanjska problematika
 - Prodaja najemniškega stanovanja (A6)
 - Reševanje stanovanjske problematike (C8)
 - Prodaja stanovanja (E6)
- Zdravstvene težave
 - Poslabšanje zdravstvene in bivanjske situacije (A7)
 - Poslabšanje zdravstvenega stanja (D9)
 - Kap (F5)
 - Pripetitev nesreče (G2)
 - Delna nepokretnost (H7)

- Neustrezne bivanjske razmere
 - Neprimerna hiša za bivanje (B5, B7)
 - Strah zaradi nevarnosti porušanja strehe zaradi neurja (B8)
 - Potreba po obnovitvi najemniškega stanovanja (I9)
- Izguba bližnjih
 - Sinova smrt (B6)
 - Ženina smrt (I7)
 - Pokojni prijatelji (I8)
- Stiska
 - Nevarnost (B9)
- Osamljenost
 - Strah pred osamljenostjo (C7)
 - Stiska zaradi občutka osamljenosti (C10)
 - Osamljeno življenje (I6)
- Samostojna odločitev
 - Samostojna odločitev (C9)
- Seznanjenost z domom za stare
 - Poznavanje doma in zavedanje situacije (D7)
- Odvisnost od pomoči družine
 - Zavedanje vpliva skrbi zame na celotno družino (D8)
 - Skrb zaradi obremenitve družine zaradi skrbi zame po nesreči (G3)
- Odvisnost od tuje pomoči
 - Zavedanje glede obremenitve drugih (F6)
- Nezmožnost samostojnega življenja
 - Nezmožnost skrbi zase po mnenju otrok (H5)
- Breme družini
 - Občutek prevelike obremenitve družinskih članov s skrbjo zame (H6)
 - Občutek bremena (H8)
- Prisilna selitev
 - Nezmožnost samostojne odločitve (H9)
 - Nezmožnost izbire (H10)

Tema: Proces selitve v dom

- Sodelovanje in pomoč socialne službe

- Obisk socialne delavke (A8)
- Prihod v dom in urejanje vse potreben dokumentacije (A10)
- Urejanje celotne dokumentacije glede sprejema v dom za stare (E7)
- Urejanje dokumentacije in dogovora o sprejemu v dom za stare s strani nečakinje (F8)

- Pomoč družine

- Dogovor s sinom in snaho glede pospravljanja in pakiranja pred odhodom v dom za stare (A9)
- Ureditev celotnega procesa selitve s strani hčere (D11)
- Pomoč hčere pri pakiranju in urejanju stanovanja (E8)
- Pomoč družine pri selitvenih opravilih (F7)
- Organizacije selitve s strani družine (G5)

- Preprosta selitev v dom za stare

- Pakiranje in prihod v dom (B10)
- Pakiranje in enostavna selitev v dom za stare (C11)
- Dobra informiranost o delovanju in dogajanju v domu za stare (F9)
- Izselitev in odhod v dom za stare le z najnujnejšim imetjem (I10)

- Vključitev v domsko življenje s strani gospodinje

- Topel sprejem in hitra vključitev v domsko življenje s strani gospodinje (B11)
- Vključitev v domsko življenje s pomočjo gospodinje (C13)

- Sodelovanje in pomoč socialne službe in zdravstvenega osebja

- Razgovor z medicinsko sestro in socialno delavko ter prihod na oddelek (C12)

- Takojšen prehod iz bolnišnice v dom za stare

- Samostojna odločitev v bolnišnici (D10)
- Prihod z rešilnim vozilom v dom za stare in lep sprejem (G4)

- Pomoč zaposlenih v domu za stare

- Prijetno bivanje in pomoč zaposlenih v domu za stare (G6)

- Težka prilagoditev na domsko življenje

- Težka prilagoditev na domsko življenje (G7)
- Občutek ujetosti in nepoznavanja ter nerazumevanja (H13)

- Katastrofalen proces selitve

- Katastrofalen proces selitve zaradi občutka odvisnosti od drugih (H11)

- Zapustitev imetja zaradi procesa selitve
 - Zapustitev imetja zaradi procesa selitve (H12)

Tema: Vsakdanje življenje v domu za stare

- Aktivno sodelovanje pri domskih aktivnostih
 - Sodelovanje v pogovorni skupini in delavnicah (A11, C16)
 - Aktivno preživljanje prostega časa z reševanjem križank, ustvarjanjem ter druženjem s sostanovalkami na pogovornih uricah (B12)
 - Obiskovanje telovadbe, vadbe za spomin in pevskih vaj (D13)
 - Izvajanje jutranje rutine in udeleževanje različnih domskih aktivnostih (telovadba, vaje za spomin, peka piškotov, ukvarjanje s športnimi aktivnostmi) (F10)
 - Ukvarjanje s športnimi aktivnostmi, sodelovanje pri krožkih in pogovorni skupini (G8)
- Sodelovanje v domskih aktivnostih in opravljanje jutranje rutine
 - Sodelovanje v pogovorni skupini in različnih aktivnostih in opravljanje jutranje rutine (A12)
- Druženje s sostanovalci
 - Aktivno preživljanje prostega časa s sostanovalkami ob popoldanskem pitju kave, sprehodih in obisku trgovine (A13)
 - Druženje in pitje kave (F11)
 - Druženje s sostanovalci (G9)
 - Kartanje in druženje (I12)
- Telefonski pogovori z najbližjimi
 - Vsakodnevni telefonski pogovori s sinom, sosedi in prijateljicami (A14)
- Obiskovanje in ohranjanje stika z družino in domačim okoljem
 - Obiski vnukinje in obisk domačega okolja (B13)
- Pestro domsko dogajanje
 - Pestro dogajanje z igrami, prireditvami in ostalimi domskimi aktivnostmi (C14)
- Dolgočasno preživljanje vikenda
 - Dolgočasno preživljanje vikenda s počivanjem, gledanjem televizije in sprehajanjem (C15)
- Ohranjanje domače rutine
 - Nespremenjena dnevna rutina ob dobrem počutju zaradi srečevanja in poznavanja sostanovalcev v domu za stare (D12)

- Obiskovanje in ohranjanje stika z družino
 - Obiski družine in ohranjanje komunikacije in stikov (D14)
 - Obiski hčere (E11)
- Aktivna jutranja rutina
 - Jutranja telovadba in zajtrk (E9)
- Aktivno preživljanje časa
 - Preživljanje časa z različnimi prostočasnimi dejavnostmi kot so branje, gledanje televizije in prehodi (E10)
- Prostočasne dejavnosti
 - Gledanje nadaljevanj in sprehodi v parku (G10)
 - Izvajanje večerne rutine in gledanje televizije (G11)
 - Obiskovanje prijateljev, vožnja z avtomobilom, gobarjenje in samovoljno preživljanje prostega časa (I13)
- Enolično življenje
 - Enolično življenje (H14)
 - Sedenje in opazovanje okolice skozi okno (H15)
- Občutek nepomembnosti
 - Občutek nepomembnosti (H16)
- Ponudba različnih domskih aktivnosti
 - Ponudba različnih domskih aktivnosti (I11)

Tema: Vpliv izgube določene mere neodvisnosti

- Neprijeten občutek in izguba nadzora
 - Neprijeten občutek ob pooblastitvi sina za urejanje bančnih zadev (A15)
- Sprejetje in prilagoditev
 - Sprejetje in prilagoditev na situacijo (A16)
- Izboljšana kakovost življenja zaradi olajšanja
 - Olajšanje zaradi zmanjšanja skrbi (A17, C17)

- Ohranjanje samostojnosti
 - Odsotnost občutka neodvisnosti (A18, B14, C18, D15, G12, I14)
 - Ohranjanje vsakodnevne rutine (E12)
- Želja po ohranjanju hobijev
 - Želja po pogostejši peki in kuhi (C19)
 - Želja po hoji in gobarjenju (D16)
 - Želja po hoji (F14)
- Želja po aktivnem življenju
 - Neprijeten občutek zaradi manjka obveznosti (E13)
- Občutek izgube samostojnosti zaradi zmanjšane vsakodnevne opravljenosti
 - Občutek izgube samostojnosti in želja po večji opravljenosti (F12)
- Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti
 - Nesprejemanje izgube določene mere neodvisnosti (F13, H17)
- Občutek odvisnosti od drugih
 - Želja po samostojnem kuhanju kave in hoji (H18)
 - Občutek odvisnosti od drugih (H19)
- Želja po odločanju in izbiri
 - Želja po odločanju in izbiri (H20)

Tema: Vpliv na fizično in psihično zdravje

- Nespremenjeno zdravstveno stanje
 - Nespremenjeno zdravstveno stanje ob odhodu v dom (A19)
 - Brez sprememb v zdravstvenem stanju (B15, D17, E14, F15, I16)
 - Ohranjanje določene mere samostojnosti (I15)
- Izboljšana kakovost življenja
 - Lažje in boljše življenje (A20)
 - Odsotnost občutka osamljenosti zaradi družbe sostanovalk (A22)
- Pojav zdravstvenih težav
 - Pojav slabovoljnosti, nespečnosti in slabega počutja (E15)

Tema: Vpliv na psihično zdravje

- Nespremenjeno psihično zdravje

- Odsotnost psihičnih sprememb zaradi samostojne odločitve za odhod v dom za stare (A21)

- Pozitiven vpliv na psihično zdravje

- Odsotnost občutka osamljenosti zaradi družbe v domu za stare (D18)

- Zmanjšana kakovost življenja

- Občutek nezmožnosti opravljanja hobijev (F16)

- Izboljšana kakovost življenja

- Veliko druženja s sostanovalci (F17)

- Poslabšanje psihičnega zdravja

- Občutek strahu in ostale posledice, ki jih je pustila epidemija Covid-19 v domu za stare (G14)

- Izredno slabo psihično stanje

- Izredno slabo psihično stanje (H22)

- Pojav žalosti in osamljenosti

- Pogosta pojavnost žalosti in osamljenosti (H23)

- Pojav zdravstvenih težav

- Pojav nespečnosti, utrujenosti in brezvoljnosti (H24)

Tema: Vpliv na fizično zdravje

- Pojav zdravstvenih težav

- Pojav zdravstvenih težav zaradi sosledja preteklih dogodkov (B16)
- Pridobitev kilogramov in bolečine v kolenih (C20)
- Ponavljajoč se pojav bolezni in izguba apetita (H21)

- Boljša zdravstvena oskrba

- Pridobitev hodulje za lažjo hojo in možnost pridobitve dodatnih protibolečinskih tablet (C21)

- Izboljšanje fizičnega zdravja

- Izredno izboljšanje fizičnega zdravja (G13)

Tema: Socialne mreže, ki vplivajo na kakovostnejše bivanje v domu za stare

- Družina

- Izredno velika pomembnost družine (A23, G15)
- Pomembna vloga sina (A24)
- Obiski in ohranjanje stikov s sinom (A26)
- Pomembnost družine (B17)
- Obiski sina in vnukinje (B19)
- Velik pomen družine (C22, D19, F18)
- Obiski družine na domu in sprehodi do domače hiše (C25)
- Pogosti obiski hčere in ohranjanje stikov s sinom, ki živi v tujini (D21)
- Zavedanje pomembnosti hčerine pomoči (E16)
- Obiski in ohranjanje stikov z nečakinjo in nečakom (F20)
- Sobivanje z bratom v domu za stare (F22)
- Obiski celotne družine (G16)
- Izredna skrb in pomoč sina (G17)
- Občasni obiski otrok (H25)

- Prijatelji

- Pomembnost pravih prijateljev (A25)
- Redki obiski prijateljev (A27)
- Pomembnost prijateljev (B18, F19)
- Obiski in ohranjanje stikov s prijatelji (B20)
- Ohranjanje stikov s prijatelji (C23)
- Obiski prijateljev v domu za stare in skupna praznovanja (C24)
- Zavedanje pomembnosti prijateljstev (D20)
- Samostojna vključitev v dom za stare v nasprotju z mnenjem prijateljic (F23)
- Ohranjanje stikov s peščico prijateljev (I18)

- Prijatelji in znanci

- Širok družbeni krog prijateljev in znancev (F21)

- Odsotnost socialnih mrež

- Odsotnost prijateljev v domu za stare (H26)
- Nekompatibilnost s sosedom v domu in občutek osamljenosti (H27)
- Želja po večjem obsegu druženja z vnuki (H28)
- Smrt družinskih članov (I17)

- Odsotnost potrebe po vključevanju v socialne mreže

- Užitek v samoti (I19)

Tema: Želje za prihodnost bivanja v domu za stare

- Želja po ohranjanju samostojnosti
 - Želja po ohranjanju samostojne skrbi zase (A28)
- Želja po kompatibilnejši sostanovalki
 - Želja po komunikativni in mirni sostanovalki (A29)
- Želja po ohranjanju zdravstvenega stanja
 - Želja po ohranjanju mobilnosti in dobrega zdravstvenega stanja (B21)
 - Želja po čim manjših bolečinah (C27)
 - Želja po zdravju in samostojni hoji (E17)
 - Želja po ohranjanju zdravja (I20)
- Želja po ohranjanju pozitivnega pogleda na svet
 - Želja po ohranjanju dobrovoljnosti (C26)
- Želja po mirni smrti
 - Želja po mirni smrti (C28)
- Želja po mobilnosti
 - Želja po ohranjanju mobilnosti (C29)
 - Želja, da bi lahko večkrat kam šla (D22)
 - Želja po mobilnosti (G19)
- Želja po dobrih odnosih s sostanovalci
 - Želja po dobrem medsebojnem razumevanju s sostanovalkami (C30. E18)
- Želja po večjem naboru domskih aktivnosti
 - Želja po večji količini gibalnih aktivnosti (C31)
 - Želja po večji količini aktivnosti (H30)
- Želja po lastni sobi
 - Želja po svoji sobi (D23, E19)
- Želja po spremembi prehrane
 - Želja po drugačni hrani (E20)
- Želja po zdravem življenju
 - Želja po zdravem življenju (F24)

- Želja po samozadovoljstvu
 - Želja po samozadovoljstvu (F25)
- Želja po selitvi v drugo sobo
 - Želja po primernejši in bolj urejeni sobi (F26)
- Odsotnost želje po spremembi
 - Odsotnost želje po spremembi (G18)
- Želja po vrnitvi v domače okolje
 - Želja po vrnitvi v svojo hišo (H29)
- Želja po aktivnem in družabnem življenju
 - Želja po aktivnem življenju in obiskovanju prijateljev (I21)

Tema: Informiranost pred odhodom v dom za stare

- Slaba informiranost
 - Slaba obveščenost, vpliv mnenja drugih in lastne želje (A30)
 - Pomanjkanje informacij (D24, H31)
 - Pomanjkanje informacij glede domskih aktivnostih (H32)
- Zavedanje o možnosti kvalitetnejšega življenja z odhodom v dom za stare
 - Zavedanje o možnosti kvalitetnejše zdravstvene oskrbe in zmanjšanje obremenitve družine z odhodom v dom za stare (A32)
- Izredno slaba informiranost
 - Praktično brez informacij (B22)
- Določena mera informiranosti
 - Poznavanje postopka sprejema v dom za stare (F28)
- Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje
 - Dobra informiranost zaradi obiskovanja tašče v domu za stare (G21)
 - Dobra informiranost zaradi odhoda sosed v dom za stare (I22)

Tema: Način pridobitve informacij

- Pridobitev informacij preko pogovora in govoric
 - Pridobitev informacij preko pogovora s svojci ljudi v domu za stare ter govoric (A31)
- Samoiniciativno pridobivanje informacij s pomočjo sina in socialne delavke
 - Samoiniciativnost in pomoč sina pri oddaji prošnje za sprejem v dom ter sodelovanje s socialno delavko (A33)
- Pridobitev informacij preko socialne delavke
 - Obisk socialne delavke na domu (A34)
- Pridobivanje informacij preko pogovorov
 - Veliko pogovorov glede informacij povezanih z domom (B23, E22, I23)
 - Pogovor z gospo o potrebnih korakih pred odhodom v dom za stare (B25)
- Samoiniciativno pridobivanje informacij in pomoč socialne delavke
 - Samoiniciativno iskanje informacij, pošiljanje prošnje in pomoč socialne delavke (B24, E21, E23)
- Pridobitev informacij zaradi pretekle vpetosti v domsko življenje
 - Dobra informiranost zaradi obiskovanja mame v domu za stare in raznih predavanj ter aktivnosti (C32, F27)
 - Opravljanje prostovoljnega dela v domu za stare in sodelovanje pri aktivnosti v domu za stare (D25)
 - Opravljanje prostovoljnega dela v domu za stare in medsebojni pogovori (D26)
- Pridobitev informacij preko domskega časopisa in radia
 - Branje domskega časopisa in poslušanje radia (C33)
- Pridobitev informacij preko obiskovanja svojcev v domu za stare
 - Pridobitev informacij preko obiskovanja svojcev v domu za stare (C34)
- Pridobitev informacij preko sorodnikov
 - Oddaja prošnje za sprejem v dom zaradi dejanj sorodnikov (G20)

Tema: Finančen vpliv na odhod v dom za stare

- Zaskrbljenost glede plačila
 - Zaskrbljenost glede plačila (A35)

- Finančna skrb glede plačila zaradi nizke pokojnine (B27)
- Zaskrbljenost glede plačila zaradi slabe informiranosti (D27)
- Prevzem finančnega bremena s strani družine
 - Razbremenitev s strani sina glede urejanja finančnih zadev (A36)
 - Doplačevanje sinov zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja (C37)
 - Odločitev za doplačevanje domske oskrbe s strani hčere in sina (D28)
 - Hčerina dolžnost doplačevanja ob nezmožnosti plačila (E25)
 - Dogovor z otroki glede morebitnega doplačevanja domske oskrbe (G24)
- Želja po finančni neodvisnosti
 - Želja po finančni samostojnosti in neodvisnosti od drugih (A37)
- Iskanje finančne pomoči
 - Oddaja vloge za doplačilo občine (A38)
- Izguba dela osebnega dohodka
 - Odsotnost varstvenega dodatka po prihodu v dom za stare (A39)
- Odsotnost skrbi glede financ zaradi zagotovitve finančnih sredstev
 - Zagotovitev finančnih sredstev zaradi prodaje stanovanja in posledična odsotnost skrbi glede financ (B26, E24)
 - Zavedanje o možnostih zagotovitve finančnih sredstev zaradi lastništva stanovanja (F29)
 - Zavedanje o zadostni finančni preskrbljenosti (I24)
- Dobra informiranost glede finančne obremenitve odhoda v dom za stare
 - Dobra obveščenost glede plačila zaradi bivanja mame v domu za stare (C35)
- Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje
 - Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja glede na zdravstveno stanje (C36, G23)
- Zavedanje o lastnih zmožnostih plačevanja
 - Pogovor z otroki glede finančnih zmožnosti (G22)
- Nedovoljeno poseganje družine v osebno finančno poslovanje
 - Odvzem denarja s strani otrok za plačilo doma za stare (H33)
- Nepoznavanje lastnih finančnih odливov
 - Želja po večji finančni svobodi zaradi nepoznavanja lastnih finančnih odливov (H34)

- Zadovoljstvo glede kakovosti storitev glede na plačilo domske oskrbe
 - Zadovoljstvo glede kakovosti storitev glede na plačilo domske oskrbe (I25)

Tema: Predlogi za bodoče stanovalce doma za stare

- Svetovanje glede odločitve za odhod v dom
 - Svetovanje glede odločitve in sprejetje le-te (A40)
- Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve
 - Zavedanje pomembnosti sprejetja odločitve (A41, C40)
- Zavedanje pravočasnosti odhoda v dom za stare
 - Pomembnost pravočasnosti odhoda v dom za stare (B28)
- Zavedanje pomembnosti prilagoditve
 - Pomembnost prilagoditve na življenjsko spremembo (B29)
- Zavedanje pomembnosti zasebnosti
 - Želja po svoji sobi in zagotovitvi zasebnosti (C38)
- Zavedanje razbremenitve družine ob odhodu v dom za stare
 - Zmanjšanje možnosti občutka bremena družini glede skrbi z odhodom v dom za stare (C39)
- Zavedanje predsodkov, ki vplivajo na odhod v dom za stare
 - Sprejemanje odločitve za odhod v dom v skladu z lastnimi predsodki (C41)
- Sprejemanje lastnih odločitev
 - Sprejetje odločitve za odhod v dom za stare ob premlevanju le tega (D29, F30)
 - Samostojna odločitev (E26, I26)
- Razrešitev stiske
 - Prekinitev osamljenega življenja in pomilovanja samega sebe (D30)
 - Prihod v dom za stare ob osamljenosti (G26)
- Pomembnost družbe v domu za stare
 - Prisotnost potrebne družbe v domu za stare (F31)
- Pomembnost bivanja v domačem okolju

- Bivanje v domačem okolju ob primerni oskrbi (G25)
- Čim daljše bivanje v domačem okolju (H35)